

บทที่ 4

การแสวงหาอัตลักษณ์ในวรรณกรรมการกักกัน

ในวรรณกรรมการกักกัน ผู้ถูกกักกันต้องประสบกับวิกฤตแห่งการแสวงหาตัวตน (identity crisis) วิกฤตนี้เกิดขึ้นเพราะรัฐมีนโยบายต้องการสร้างความเป็นปึกแผ่น ดังนั้นจึงได้ทำการกันหรือแยกกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นหรือกลุ่มคนที่ถือว่าเป็นศัตรูชาวต่างด้าวที่จะนำภัยมาสู่ประเทศออกไป อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐกลับขัดแย้งในตัวเองและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาพบว่ารัฐได้เนรเทศกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นออกจากสังคมกระแสหลัก แต่ขณะเดียวกันก็พยายามผสมผสานกลมกลืนผู้ถูกกักกันให้มีจิตสำนึกในความเป็นอเมริกันชนผ่านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในค่าย แต่ถึงผู้ถูกกักกันส่วนใหญ่โดยเฉพาะนิเซอิจะมีความเป็นอเมริกันอยู่ในตัวโดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการดังกล่าว ในทางปฏิบัติหรือเมื่อออกไปสู่โลกภายนอกค่ายพวกเขาก็ไม่สามารถเป็นอเมริกันชนได้อย่างแท้จริงเพราะมีเชื้อชาติที่แตกต่างจากชาวอเมริกันผิวขาวทั่วไป ทางด้านชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นในแคนาดาก็ประสบกับปัญหานี้ไม่ต่างกัน ถึงจะมีจิตสำนึกในความเป็นแคนาดาและรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชาติ แต่นโยบายของรัฐทั้งในช่วงสงครามที่อพยพคนเหล่านี้ออกจากบ้านเรือนของตนและนโยบายหลังสงครามที่ไม่ยอมให้ชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นกลับถิ่นที่อยู่เดิม นำเข้ายังขับไล่ให้โยกย้ายไปประเทศญี่ปุ่น สะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าอย่างไรพวกเขาก็ถูกปฏิเสธในทุกทาง กล่าวได้ว่าการตกอยู่ในภาวะที่ถูกปฏิเสธซ้ำแล้วซ้ำเล่าทำให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นทั้งในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาต่างต้องประสบกับความขัดแย้งในใจกับทางเลือกของตน พวกเขาไม่สามารถเลือกที่จะเป็นอเมริกันหรือแคนาดาอย่างสมบูรณ์เพราะอุปสรรคในเรื่องของเชื้อชาติ ขณะเดียวกันก็ไม่อาจละทิ้งความเป็นญี่ปุ่นที่เป็นรากเหง้าเดิมของตัวเองไปได้เช่นกัน จากความขัดแย้งดังกล่าวได้นำไปสู่การแสวงหาอัตลักษณ์ในหมู่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น โดยคนแต่ละรุ่นต้องประสบกับปัญหาที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือคนรุ่นอพยพเมื่ออยู่ในดินแดนใหม่ แม้ว่าจะพยายามอ้างความเป็นญี่ปุ่นเอาไว้แต่ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการพยายามปรับตัวให้เข้ากับ 'ความเป็นอเมริกัน' หรือ 'ความเป็นแคนาดา' เพื่อที่จะทำตัวให้ผสมผสานกลมกลืนไปกับสังคมกระแสหลักได้ ในขณะที่คนรุ่นหลังอย่างนิเซอิและชั้นนิเซอิซึ่งเป็นชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นมักถูกมองว่าเป็นคนอเมริกันและคนแคนาดาในสังคมญี่ปุ่น แต่เมื่ออยู่ในสังคมอเมริกันและสังคมญี่ปุ่นกลับถูกมองว่าเป็นคนญี่ปุ่น ภาวะเช่นนี้จึงทำให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นจำเป็นต้องแสวงหาตัวตนเพื่อที่จะสร้าง

ความสมดุลให้กับตนเอง ขณะเดียวกันก็มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับความหมายของความเป็นชาติและความเป็นพลเมือง

4.1 สำนักความเป็นชาติและความหมายของพลเมือง

“ชาติ” (Nation) มีรากศัพท์มาจากคำว่า “Nasci” ซึ่งเป็นภาษาลาติน แปลว่า การเกิดหรือกำเนิด (“to be born”) และ “Natio” ซึ่งแปลว่าเป็นที่มาของหรือมาจากสถานที่ใด สถานที่หนึ่งโดยกำเนิด (belonging together by birth or place of birth)¹ จากรากศัพท์ดังกล่าว ทำให้ คำว่าชาติมีความสัมพันธ์กับต้นกำเนิดของบุคคลที่ยึดโยงกับสถานที่ ใครเกิดที่ใดย่อมเป็นคนของชาตินั้น ๆ ชาติในการให้นิยามในรูปแบบนี้จึงสอดคล้องกับคำว่าชาติในความหมายทางการเมืองซึ่งหมายถึงกลุ่มบุคคลที่ผูกพันอยู่ด้วยกันโดยถือเกณฑ์การเป็นพลเมือง (citizenship) ของหน่วยหรือสังคมการเมืองเดียวกัน ชาติในความหมายนี้จึงไม่สนใจภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือเชื้อสายเผ่าพันธุ์ ตราบใดที่บุคคลของชาติเป็นพลเมืองภายใต้การปกครองของสังคมการเมืองเดียวกันย่อมมีส่วนร่วมในอำนาจอธิปไตยของประชาชน (popular sovereignty) เท่า ๆ กับพลเมืองคนอื่น ๆ² จากการให้นิยามความหมายของชาติในทางการเมืองดังกล่าวข้างต้นพบว่าความหมายของคำว่าชาติในสังคมอเมริกันและแคนาดานั้นถูกปรับเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 การกักกันชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นในฐานะศัตรูของชาติ หรือ “enemy aliens” เป็นข้อพิสูจน์ว่าชาติพันธุ์ยังคงเป็นตัวกำหนดในการบ่งชี้ว่าใครจะเป็นพลเมืองของชาติ ดังนั้นชาติในสังคมอเมริกันและแคนาดาจึงมิได้เปิดรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนในชาติอย่างแท้จริง

ในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* อุซิตะ ได้อ้างถึงคำพูดของนายพลจอห์น แอล. เดอริวิทท์ (Lieutenant General John L. Dewitt) เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารซึ่งดูแลควบคุมการอพยพกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในอเมริกาไว้ว่ารัฐนั้นให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพในการเลือกว่าใครจะเป็นศัตรูของชาติมากกว่าสิ่งอื่นใด เดอริวิทท์มองว่าคน

¹ สมเกียรติ วันทะนะ, *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย* (นครปฐม: โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ, 2544), หน้า 70.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 71.

ญี่ปุ่นยังงี้ก็ต้องเป็นคนญี่ปุ่นไม่มีทางที่จะเปลี่ยนแปลงไปได้แม้ว่าจะถือเอกสารทางการที่บ่งชี้สัญชาติที่แตกต่างจากเชื้อชาติก็ตาม

He is quoted as having said, "It makes no difference whether the Japanese is theoretically a citizen. He is still a Japanese. Giving him a scrap of paper won't change him. I don't care what they do with the Japs so long as they don't send them back here. A Jap is a Jap."³

จากคำพูดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบรรทัดฐานที่คนในกระแสหลักยึดติดกับลักษณะกายภาพภายนอกของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไม่ใช่จิตสำนึกที่แท้จริงจากภายใน ดังนั้นเมื่อจิตสำนึกในความเป็นอเมริกันและความเป็นแคนาดาของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นถูกมองข้ามการเป็นพลเมืองอเมริกันและแคนาดาของพวกเขาย่อมถูกมองข้ามไปด้วย

ไม่เพียงแต่ทางการจะมีทัศนคติดังกล่าว ท่าทีของคนในสังคมที่มีต่อกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นก็เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากในเรื่อง *Obasan* เอมิเลียได้วิจารณ์ถึงสถานภาพทางสังคมระหว่างชาวเยอรมันและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นที่เหลื่อมล้ำกัน จากมุมมองของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นนั้นรู้ดีว่าเชื้อชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดความแตกต่างที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ เพราะถึงแม้ชาวเยอรมันที่อยู่ในแคนาดาจะไม่ได้รับสัญชาติแคนาดาแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 คนพวกนี้จะถูกต่อต้านแต่อย่างใด

Strange how these protesters are so much more vehement about Canadian-born Japanese than they are about German-born Germans. I guess it's because we look different. What it boils down to is undemocratic racial antagonism.⁴

³ Yoshiko Uchida, *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* (Seattle: University of Washington Press, 1982), p. 57.

⁴ Joy Kogawa, *Obasan* (New York: Doubleday, 1994), p. 98.

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแม้ว่ากลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นจะต้องเผชิญหน้าเกี่ยวกับปัญหาการเหยียดผิวนับตั้งแต่ทำการอพยพเข้ามายังทวีปอเมริกาเหนือเป็นต้นมา แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นเพียงอคติที่เกิดขึ้นทั่วไปขึ้นอยู่กับว่าคนในสังคมกระแสหลักจะมีทัศนคติต่อคนที่มีเชื้อชาติแตกต่างจากตนอย่างไร ทว่าเมื่อเข้าสู่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลสหรัฐและแคนาดาต่างประกาศนโยบายในการกวาดต้อนและกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นโดยอ้างถึงจุดประสงค์เพื่อการทหารทำให้การกระทำดังกล่าวไม่ต่างไปจากการนำอคติทางเชื้อชาติมาปฏิบัติอย่างเป็นทางการ การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติเห็นได้ชัดเจนจากคำสั่งของรัฐที่มีผลบังคับใช้กับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นเท่านั้น ในขณะที่กลุ่มคนเชื้อสายเยอรมันและอิตาลีซึ่งประเทศอยู่ฝ่ายอักษะและเป็นคู่อริทางสงครามในเช่นเดียวกันกลับได้รับข้อยกเว้น

จากการเลือกปฏิบัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลนำเรื่องของเชื้อชาติมาเป็นเกณฑ์การตัดสินมากกว่าจะพิจารณาถึงเรื่องความมั่นคงของประเทศชาติอย่างแท้จริง ดังนั้นสำหรับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไม่ว่าจะใช้ชีวิตอยู่ในสหรัฐอเมริกาหรือแคนาดานานเพียงใดก็ยังคงถูกมองว่าเป็นคนนอก เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเป็นอื่น และเป็นภัยอันตรายของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ การไม่ยอมรับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศเห็นได้ชัดเจนจากการที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาและแคนาดาปฏิบัติต่อคนรุ่นนิชเชะอิที่เป็นคนต่างด้าว นิเชะอิและชันเชะอิที่เป็นพลเมืองของประเทศไปในแนวทางเดียวกัน การกระทำของรัฐที่ไม่แยกผู้ถูกกักกันโดยพิจารณาจากการถือสิทธิพลเมืองย่อมแสดงให้เห็นว่าความเป็นพลเมืองของพวกเขาไม่ได้รับความหมายและไม่มีผลในทางปฏิบัติ พวกเขาถูกกักกันราวกับเป็นผู้ทำความผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ก่ออาชญากรรมใด ๆ ดังนั้นในฐานะพลเมืองที่ควรได้รับการปกป้องและคุ้มครองจากรัฐจึงมิได้มีผลในทางปฏิบัติ สำหรับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นนิชเชะอิ นิเชะอิ หรือชันเชะอิต่างก็ถูกเหมารวมว่าเป็นศัตรูชาวต่างด้าวด้วยกันทั้งสิ้น

การดำเนินนโยบายของรัฐบาลสหรัฐและแคนาดาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติได้นำไปสู่การตั้งคำถามในหมู่มุ่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นโดยเฉพาะในชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นว่าความเป็นอเมริกันและความเป็นแคนาดาแท้ที่จริงแล้วมีความหมายอย่างไร ประกอบไปด้วยอะไร และมีผลต่อสถานะทางสังคมของพวกเขาอย่างไร หากความเป็นอเมริกันและแคนาดาแสดงผ่านโดยการถือสิทธิพลเมืองของประเทศนั้น ๆ โดยมีได้นำเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่แตกต่างมาเป็นเกณฑ์การตัดสินหรือเป็นบรรทัดฐานวัดความเป็นอื่น

บุคคลที่เป็นพลเมืองของประเทศย่อมต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐและเป็นส่วนหนึ่งของประเทศของตน แต่สำหรับผู้ที่ถือสัญชาติอเมริกันและแคนาดาเมื่อไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงนั้นย่อมก่อให้เกิดข้อกังขาว่าพวกเขาได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐหรือไม่ การกักกันแต่เฉพาะกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ตลอดจนอคติทางเชื้อชาติที่มีมาก่อนหน้านั้นจึงเป็นการเน้นย้ำว่าความเป็นอเมริกันและความเป็นแคนาดาได้ถูกตัดสินโดยพิจารณาจากสีผิว และคนที่จะเป็นคนอเมริกันและคนแคนาดาได้ก็จะต้องเป็น “คนขาว” เท่านั้น

ดังนั้นเมื่อชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นซึ่งเป็นพลเมืองโดยชอบธรรมถูกรัฐบาลของตนบังคับให้อพยพออกจากบ้านไปยังพื้นที่ที่รัฐกำหนดให้ ความรู้สึกของพวกเขาที่มีต่อประเทศของตนจึงไม่ต่างอะไรจากการถูกทรยศหักหลัง เพราะนโยบายของรัฐที่เลือกปฏิบัติโดยนำเรื่องของเชื้อชาติมาเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการตัดสิน ในเรื่อง *Nisei Daughter* ในตอนแรกคะสุโกะและพี่ชายไม่คิดว่าเหตุการณ์การกวาดต้อนและกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นจะเกิดขึ้นได้ แต่ในที่สุดสิ่งที่ไม่คาดคิดกลับเกิดขึ้นเพราะรัฐบาลได้มีคำสั่งกวาดต้อนกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นโดยสนใจว่าใครจะเป็นพลเมืองหรือไม่

We were quite sure that our rights as American citizens would not be violated, and we would not be marched out of our homes on the same basis as enemy aliens.

In anger, Henry and I read and reared the Executive Order, Henry crumpled the newspaper in his hand and threw it against the wall. “Doesn't my citizenship mean a single blessed thing to anyone? Why doesn't somebody make up my mind for me. First they want me in the army. Now they're going to slap an alien 4-C on me because of my ancestry. What the hell!”⁵

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทั้งคะสุโกะและพี่ชายต่างเป็นเหมือนคนรุ่นนิเซอิคนอื่น ๆ เพราะเชื่อว่าอย่างน้อยที่สุดรัฐบาลไม่น่าจะกระทำการที่ล่วงละเมิดสิทธิพลเมือง แต่สิ่งที่คนทั้งคู่คิดกลับไม่เป็นเช่นนั้น เพราะถึงแม้สหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศประชาธิปไตยที่เน้นเรื่องสิทธิ เสรีภาพ

⁵ Monica Sone, *Nisei Daughter* (Seattle: University of Washington Press, 1979), p.158.

และความเสมอภาค แต่ความเป็นจริงแล้วแนวคิดดังกล่าวไม่มีผลในทางปฏิบัติ สุดท้ายสิทธิพลเมืองของพวกเขาถึงแม้จะไม่ได้ถูกเพิกถอนแต่ก็ถูกทำให้ไร้ความหมายซึ่งมีผลทำให้พวกเขากลายเป็นคนต่างด้าวและนักโทษของประเทศของตนเองเมื่อถูกกักกันในที่สุด

ในนวนิยายเรื่อง *Obasan* ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ด้วยเช่นกันโดยชี้ให้เห็นว่าสำหรับชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นถึงแม้จะถูกมองว่าเป็นคนต่างด้าว แต่สำหรับคนเหล่านี้แล้วพวกเขาก็ถือว่าตนเองเป็นคนท้องถิ่นของประเทศที่เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน ความคิดดังกล่าวแสดงผ่านบทความและบทกวีของเอมิลีซึ่งเรียกร้องความชอบธรรมที่จะได้รับการยอมรับในฐานะเป็นพลเมืองแคนาดาโดยมีวรรคทองในบทกวีของเธอที่เน้นย้ำความสำคัญของประเทศแคนาดาที่มีต่อความรู้สึกของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นในฐานะเป็นแผ่นดินเกิดคือ ความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของประเทศ ในฐานะเป็นพลเมืองคนหนึ่ง เอมิลีจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นที่คิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ด้วยความภาคภูมิใจ แต่ความรู้สึกนั้นต้องเจอด้วยความเศร้า ความขมขื่น และความสิ้นหวังเมื่อต้องเผชิญหน้ากับนโยบายของรัฐซึ่งมีส่วนทำให้สถานภาพของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นถูกทำให้เปลี่ยนไปและดูเหมือนว่าจะไม่ใช่พลเมืองของประเทศอีกต่อไป สำหรับเอมิลีเมื่อต้องรับนโยบายของรัฐมาปฏิบัติ จากความรู้สึกว่าแคนาดาเป็นแผ่นดินเกิดได้ก่อให้เกิดการตั้งคำถามใหม่ว่าแท้ที่จริงแล้วแคนาดาเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นหรือไม่ กระนั้นในบทกวีของเอมิลี เธอได้ให้คำตอบกับตัวเองว่าไม่ว่าจะอย่างไรเธอก็เป็นชาวแคนาดานั้นย่อมย้ำให้เห็นว่าแม้ชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นจะถูกผลักไสจากประเทศของตนเพียงใด สำหรับพวกเขาแล้วย่อมเป็นอื่นไปไม่ได้นอกจากเป็นคนแคนาดา แต่การเป็นคนแคนาดาโดยมีเชื้อสายญี่ปุ่นก็ต้องกลักรับความขมขื่นที่ถูกปฏิเสธไปด้วย

นอกเหนือไปจากนี้ คำว่า "Japs" ไม่เพียงแต่ใช้ในแวดวงสื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นคำที่คนทั่วไปนำมาเรียกกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในทำนองดูหมิ่นดูแคลน คำดังกล่าวยังไม่เพียงแค่สร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น แต่ยังสั่นคลอนความเชื่อมั่นของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นที่เคยคิดว่าตนเองมิได้ต่างจากคนอื่นในสังคมกระแสหลักไปพร้อมกัน ในเรื่อง *Obasan* นะโอะมิซึ่งเป็นเด็กไม่เข้าใจว่าทำไมคนอื่นจึงเรียกสติเฟินเช่นนี้ และยิ่งสติเฟินมาบอกเธอเองก็ไม่ต่างไปจากเขาทำให้นะโอะมิสงสัยว่าตนเองเป็นใครกันแน่ คำตอบของพ่อที่บอกว่าพวกเขาเป็นชาวแคนาดาสะท้อนให้เห็นการมองตนเองว่าเป็นชาวแคนาดาเหมือนกับคนอื่น ๆ แต่ความคิดของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นนี้กลับแตกต่างจากชาวแคนาดาผิวขาวโดยสิ้นเชิง เพราะไม่ว่าจะอย่างไร

พวกเขาก็ไม่อาจได้รับการยอมรับว่าเป็นชาวแคนาดาที่แท้จริงได้ และที่สำคัญยังเป็นศัตรูของชาติอีกด้วย

The girl with the long ringlets who sits in front of Stephen said to him, "All the Jap kids at school are going to be sent away and they're bad and you're a Jap." And so, Stephen tell me, am I.

"Are we?" I ask Father.

"No," Father says. "We're Canadians."

It is a riddle, Stephen tells me. We are both the enemy and not the enemy.⁶

จากคำพูดของสติเฟินที่กล่าวกับนะโอะมิว่าพวกเขาต่างเป็นทั้งศัตรูและไม่ใช่ศัตรู ในขณะที่เดียวกันนั้นไม่เพียงแต่เป็นการชี้ให้เห็นถึงสถานะของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในแคนาดาเท่านั้น หากแต่มองในภาพรวมกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในสหรัฐอเมริกาก็ต้องประสบกับสภาวะเดียวกัน กล่าวคือกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นแม้จะมองว่าตนเองไม่ใช่ศัตรูของชาติแต่ก็ไม่สามารถที่จะอ้างสิทธิ์ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสหรัฐอเมริกาและแคนาดาได้ เพราะแม้ว่าจะมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในสังคมอเมริกันและแคนาดาแต่กลับถูกคนอเมริกันและคนแคนาดาทั่วไปผลักให้เป็นคนนอก

จากการตั้งคำถามเกี่ยวกับสิทธิความเป็นพลเมืองได้โยงไปถึงการพยายามหาความหมายของความเป็นชาติด้วย จากทัศนะของธีรยุทธ บุญมี ความผูกพันของคนที่มีต่อชาติของตนเป็นสามัญสำนึกที่มีอยู่โดยธรรมชาติ การรับรู้ "ความเป็นชาติ" ช่วยสร้างความมั่นคงทางด้านจิตใจ⁷ ชาติในเชิงจิตวิทยาจึงมีผลในแง่ของความผูกพันทางใจที่บุคคลมีต่อสถานที่ที่เกิดและเติบโต สำนึกรักบ้านเกิดจึงเป็นความรักที่มีให้กับดินแดนมาตุภูมิหรือปิตุภูมิของตน ดังนั้นการกวาดต้อนและอพยพกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไปอยู่ตามพื้นที่ที่รัฐบาลกำหนดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ย่อมสั่นคลอนต่อความรู้สึกของชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น เพราะนโยบายดังกล่าวทำให้ผู้ถูกกักกันเหล่านี้รู้สึกว่าคุณูปการจากชาติของตนเอง ในเรื่อง *Obasan* เมื่อครั้งที่นะโอะมียังเด็กเธอเห็นลูกไก่หลุดออกมาจากกรง ในความเข้าใจของนะโอะมิ เธอคิดไปว่าลูกไก่ไม่ควรอยู่ตามลำพัง ดังนั้นเธอจึงนำลูกไก่ไปไว้กับแม่ไก่ แต่สิ่งที่นะโอะมิดิดกลับผิดมหันต์เพราะ

⁶ Joy Kogawa, *Obasan*, pp. 83-84.

⁷ ธีรยุทธ บุญมี, *ชาตินิยมและหลังชาตินิยม* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร, 2546), หน้า 21.

แม่โกไม่ได้รับลูกของตนสู่อ้อมอกไว้อย่างดีใจหากแต่ไล่จิกลูกโกซึ่งเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของตนเอง จากฉากดังกล่าวลูกโกและแม่โกในเรื่อง *Obasan* ถูกนำมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ แม่โกสีขาวเปรียบได้กับแคนาดาที่ขับไล่ชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นด้วยการส่งตัวไปอยู่ตามเหมืองร้างต่าง ๆ โดยไม่สนใจใยดีกับพลเมืองของตน ชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นซึ่งถูกแทนที่ด้วยลูกโกสีเหลืองที่ถูกไล่จิกนั้น จึงไม่ต่างไปจากพลเมืองที่ถูกประเทศที่ตนเรียกว่ามาตุภูมิปฏิเสธ

การเลือกใช้สัญลักษณ์แม่โกและลูกโกนี้นอกจากจะชี้ให้เห็นว่าความผูกพันที่ชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นในแคนาดามีต่อแผ่นดินเกิดของตนของเปรียบได้กับความสัมพันธ์ของลูกที่มีต่อแม่แล้ว การที่แม่โกซึ่งควรจะให้ความรักและการเลี้ยงดูลูกโกแต่กลับมาไล่จิกแทนนั้นยังเปรียบได้กับแคนาดาที่ผลักไสพลเมืองของตนทั้ง ๆ ที่ควรจะให้ความคุ้มครอง ดังนั้นหากมองว่าพฤติกรรมของแม่โกที่ไล่จิกลูกตนเองเป็นเรื่องผิดธรรมชาติ สิ่งที่แคนาดาทำกับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นก็ย่อมไม่แตกต่างกัน ขณะเดียวกันความไร้เดียงสาและอ่อนต่อโลกของนะโอะมิก็เปรียบได้กับการมองโลกในแง่ดีของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นที่ไม่เคยคิดเลยว่าจะถูกประเทศของตนขับไล่ไล่ส่งเช่นนั้น นอกจากสัญลักษณ์ลูกโกและแม่โกแล้ว ใน *Obasan* ยังเปรียบเทียบชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นว่าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศผ่านสัญลักษณ์ต้นไม้ ต้นหญ้า การเป็นส่วนหนึ่งของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นจึงเหมือนรากของต้นไม้ที่ฝังอยู่ใต้ผืนแผ่นดิน การเปรียบเทียบตนเองเหมือนกับต้นไม้และต้นหญ้าจึงเป็นการอ้างสิทธิ์ของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นว่าเมื่อเกิดที่แคนาดาก็ต้องเป็นพลเมืองของแคนาดา อย่างไรก็ดี ในนวนิยายจะเห็นได้ว่าการบรรยายจากหลายต่อหลายครั้งต้นไม้มักจะถูกลมพัดจนโคนล้มลงมาพร้อมกับรากที่หลุดจากดิน ส่วนหญ้าก็มักจะอยู่ในสภาพที่ถูกดึงหรือถูกถอนเปรียบได้กับสถานะความเป็นพลเมืองของชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นที่แม้ว่าจะเกิดบนแผ่นดินแคนาดาแต่ก็สามารถถูกทำให้หมดความหมายหรือถูกเพิกถอนในทางปฏิบัติ

ในเรื่อง *No-No Boy* โอะกะคะได้ชี้ให้เห็นว่าการที่ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นบางส่วนเลือกที่จะเกณฑ์ทหารนั้นเป็นเพราะพวกเขาต้องการแสดงตนว่าเป็นคนอเมริกันเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ดังเช่นในกรณีเค็นจิ

It was because he was Japanese and, at the same time, had to prove to the world that he was not Japanese that the turmoil was in his soul and urged him to enlist. There was confusion, but underneath it, a conviction

that he loved America and would fight and die for it because he did not wish to live anyplace else.⁸

กล่าวได้ว่าสำหรับหรับชายชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่น การออกรบนั้นมิได้มีจุดประสงค์เพื่อรับใช้ชาติอย่างเดียว แต่เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าพวกเขาไม่ใช่คนญี่ปุ่นอย่างที่คนอื่นเข้าใจ เพราะพวกเขายินดีที่จะไปรบแม้ว่าจะต้องต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นก็ตาม ดังนั้นการเป็นทหารสำหรับชายชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นจึงไม่ใช่เพียงแค่หน้าที่ที่พึงทำในการที่จะเสียสละเพื่อชาติของตนเท่านั้น แต่ยังนับว่าเป็นวิธีการที่คนเหล่านี้จะยืนยันความเป็นอเมริกันของตนเอง อย่างไรก็ตามจะอ้างสิทธิ์ว่าตนเองเป็นพลเมืองอเมริกันนั้นแทบจะเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ หรือหากเป็นไปได้สถานะของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นถึงจะไม่ได้ถูกปฏิเสธว่าเป็นพลเมืองของประเทศ แต่ถ้าจะให้จัดลำดับชั้นซึ่งสื่อถึงความสำคัญแล้ว ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นก็เป็นได้แค่พลเมืองชั้น 2 ไม่มีศักดิ์และสิทธิ์มากเท่าเทียมกับชาวอเมริกันผิวขาวทั่วไป ดังจะเห็นได้ว่าการเสียสละตนของเค็นจิไม่ได้ช่วยทำให้เขาได้ก้าวขึ้นมาเทียบเคียงกับชาวอเมริกันไปได้ จากกรณีของเค็นจิแสดงให้เห็นว่าแม้แต่ความภักดีที่มีให้กับประเทศก็ยังไม่สามารถช่วยให้ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นได้เป็นพลเมืองอเมริกันอย่างแท้จริง

กล่าวได้ว่าในสังคมที่ถูกครอบงำด้วยคนในกระแสหลักอย่างสหรัฐอเมริกาและแคนาดาในการให้ความหมายของความเป็นชาติและความเป็นพลเมืองจึงจำกัดเฉพาะชาวอเมริกันและชาวแคนาดาผิวขาว แต่วรรณกรรมกักกันได้สะท้อนเสียงจากคนที่อยู่นอกสังคมกระแสหลักว่าความหมายของชาติที่ขอบธรรมนั้นควรจะมองข้ามความแตกต่างทางชาติพันธุ์ไปในเรื่อง *Obasan* โคะซะวะได้แสดงทัศนะดังกล่าวผ่านความคิดของนาโอมิเพื่อชี้ให้เห็นว่าหากจะพูดถึงแคนาดานั้นมิได้หมายความว่าชาติจะประกอบไปด้วยคนแคนาดาผิวขาวเพียงกลุ่มเดียว เพราะแท้จริงแล้วสังคมแคนาดาประกอบไปด้วยคนจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งต่างคนต่างอยู่ร่วมกัน

Father, Mother, my relatives, my ancestors, we have come to the forest tonight, to the place where the colors all meet---red, yellow, and blue. [...]

⁸ John Okada, *No-No Boy*, (Seattle: Washington University Press, 2001) p. 121.

My loved ones, rest in your world of stone. Around you flows the underground stream. How bright in the darkness the brooding light. How gentle the color of rain.⁹

จากความคิดของนาโอมิสะท่อนให้เห็นว่าการจะมองเห็นหรือได้ยินเสียงของชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นคนที่อยู่นอกกระแสหลักนั้นต้องให้ความสำคัญกับคนเหล่านี้ก่อน เพราะสถานะของคนที่ถูกเป็นชนกลุ่มน้อยต่างถูกกดทับไว้ไม่มีโอกาสได้ลุกขึ้นมาแสดงตัวตนให้ผู้อื่นได้รับรู้ ดังนั้น トラบไตที่คนในกระแสหลักให้ความสำคัญและยอมรับความหลากหลายจริง ๆ ย่อมจะค้นพบได้ว่าชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น ๆ ก็เป็นส่วนหนึ่งของแคนาดาด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดีในขณะที่ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นถือว่าความเป็นพลเมืองเป็นสิทธิ์ที่พึงได้โดยกำเนิด ในเมื่อพวกเขาเกิดและเติบโตบนแผ่นดินอเมริกาและแคนาดาก็ต้องเป็นพลเมืองของประเทศเหมือนกับคนอื่น ๆ ไม่ต่างไปจากชาวอเมริกันผิวขาวและชาวแคนาดาผิวขาว จากความคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นเลือกที่จะนิยามตนเองว่าเป็นชาวอเมริกันและแคนาดา แต่อัตลักษณ์ที่พวกเขากำหนดขึ้นนี้ ถูกทำให้ไร้ความหมายในสายตาของคนที่อยู่ในสังคมกระแสหลัก กล่าวได้ว่า ผลจากการเลือกปฏิบัติของรัฐบาลที่ปรากฏในวรรณกรรมการกักกันสะท้อนให้เห็นว่ารัฐไม่ได้ให้ความสำคัญกับพลเมืองตามขอบเขตทางภูมิศาสตร์ แต่จำแนกความเป็นพลเมืองโดยพิจารณาจากกลุ่มชาติพันธุ์เป็นหลัก กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างจากชาวอเมริกันผิวขาวหรือชาวแคนาดาผิวขาวในสังคมกระแสหลักจึงไม่ได้รับการปฏิบัติจากรัฐในฐานะพลเมืองอย่างที่ควรจะเป็น ดังนั้นเพื่อตอบโต้ความอยุติธรรมดังกล่าว วรรณกรรมการกักกันจึงเป็นงานเขียนที่สะท้อนเสียงของชนกลุ่มน้อยที่เรียกร้องถึงความเท่าเทียมทั้งในด้านสิทธิ เสรีภาพ และโอกาสทางสังคมในฐานะพลเมืองที่เป็นส่วนหนึ่งของชาติ

4.2 จากความเป็นชาติสู่การแสวงหาตัวตน

ผลจากการกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ก่อให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์โดยเฉพาะอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนเหล่านี้ซึ่งคนแต่ละรุ่น

⁹Joy Kogawa, *Obasan*, p. 295.

ต่างได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันและส่งผลให้มีความหลากหลายในการกำหนดอัตลักษณ์ กล่าวคือคนรุ่นอพยพหรืออิซเซอียังคงอ้างความเป็นญี่ปุ่นเอาไว้ และเลือกที่จะอยู่ในดินแดนใหม่ อย่างประนีประนอม ในขณะที่คนรุ่นหลังคือคนรุ่นนิเซอิและชันเซอิที่เกิดในสหรัฐอเมริกา หรือแคนาดาเลือกที่จะผสมผสานความเป็นญี่ปุ่นกับความเป็นอเมริกันหรือความเป็นญี่ปุ่นกับ ความเป็นแคนาดา ก่อให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ใหม่โดยนิยามตนเองว่าเป็นชาวอเมริกันเชื้อสาย ญี่ปุ่นหรือชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น

4.2.1 อิซเซอีย: ตัวแทนจากโลกเก่า

สำหรับคนรุ่นอิซเซอียเมื่อต้องอยู่ในสังคมอเมริกันและแคนาดา พวกเขาไม่ได้มี ปัญหาในการรับรู้ตัวตนว่าเป็นคนญี่ปุ่น เพราะส่วนใหญ่แล้วเข้ามาอยู่ในสหรัฐอเมริกา และแคนาดาในฐานะผู้อพยพ การเดินทางมายังสหรัฐอเมริกาหรือแคนาดาจึงเป็นไปเพื่อ การแสวงโชคมากกว่าจะมุ่งหวังที่จะตั้งรกรากอย่างถาวร หากให้คนอิซเซอียนิยามตัวเองว่าเป็น คนของชาติใด ส่วนใหญ่แล้วคนรุ่นนี้ยอมรับได้ว่าตนเองเป็นคนญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ความตั้งใจที่ จะกลับแผ่นดินแม่หลังจากตั้งตัวได้แล้วนับเป็นเรื่องยากยิ่ง เพราะในที่สุดเมื่อสร้างครอบครัวบน แผ่นดินใหม่แล้ว สหรัฐอเมริกาหรือแคนาดาได้กลายมาเป็นบ้านที่แท้จริงที่จะใช้ชีวิตต่อไป ในขณะที่ญี่ปุ่นเป็นเพียงบ้านเกิดที่จากมาและไม่มีโอกาสได้กลับไป ดังนั้นคนอิซเซอียที่ใช้ชีวิตอยู่ใน สหรัฐอเมริกาและแคนาดาจึงต้องพยายามปรับตัวเพื่อรับวัฒนธรรมใหม่ของประเทศที่ตัวเอง อาศัยอยู่ ขณะเดียวกันก็พยายามรักษาวรรณธรรมเดิมของตนไว้และอ้างความเป็นญี่ปุ่นให้กับ ลูกหลานของตนสืบทอดต่อไป

คนรุ่นอิซเซอียต้องเผชิญหน้ากับอคติทางเชื้อชาติมาตั้งแต่สมัยการอพยพเข้ามาใน สหรัฐอเมริกาและแคนาดา การกีดกันทางเชื้อชาติจึงเป็นเหมือนการเน้นย้ำให้พวกเขาทราบว่า พวกเขาเป็นคนอื่นสำหรับแผ่นดินที่อาศัยอยู่ ความกดดันจากปัญหาดังกล่าวได้ทวีความรุนแรงมาก ขึ้นโดยเฉพาะสถานการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้บีบบังคับให้คนรุ่นอิซเซอียต้องตระหนัก ถึงสำนึกทางชาติพันธุ์ของตนเองอย่างจริงจัง ในเรื่อง *Farewell to Manzanar* พ่อของวะกะทซุกิเป็น ภาพแทนของคนรุ่นอิซเซอียอีกหลายคนที่ต้องประสบกับภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกเมื่อจำต้อง เลือกที่จะอยู่ฝ่ายใดระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ในช่วงที่ถูกคุมขังอยู่ในค่ายทุลเลค พ่อถูก เจ้าหน้าที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับสงครามโดยให้แสดงความคิดเห็นว่าสหรัฐอเมริกาหรือญี่ปุ่นจะเป็นฝ่าย

ขณะสงคราม คำถามดังกล่าวไม่ต่างไปจากการหยั่งเชิงถามว่าพ่อจะเลือกให้คำจำกัดความว่าตนเองจะเป็นคนของชาติใด การหาคำตอบให้กับคำถามนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะสำหรับพ่อซึ่งอยู่ในสหรัฐอเมริกามาถึง 38 ปี ย่อมมีความผูกพันกับดินแดนใหม่นี้ไม่มากนักน้อย

“Who do you think will win this one?”

“America, of course. It is richer, has more resources, more weapons, more people. The Japanese are courageous fighters, and they will fight well. But their leaders are stupid. I weep every night for my country.”

“You say Japan is still your country?”

“I was born there. I have relatives living there. In many ways, yes, it is still my country.”

“Do you feel any loyalty to Japan or to its Emperor?”

Silence. [...]

“Who do you want to win this war?” [...]

“When your mother and your father are having a fight, do you want them to kill each other? Or do you just want them to stop fighting?”¹⁰

จากคำตอบของพ่อแสดงให้เห็นว่าการใช้ชีวิตอยู่ในประเทศนี้มานานหลายปี น่าจะทำให้พ่อรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสหรัฐอเมริกาถึงไม่ได้รับการยอมรับในฐานะอเมริกันชนก็ตาม แต่ในขณะที่เดียวกันพ่อก็ไม่สามารถหันหลังหรือตัดขาดญี่ปุ่นซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตนไปได้ ดังนั้นพ่อจึงเกิดความสับสนและไม่สามารถหาคำตอบให้กับทั้งตัวเองและเจ้าหน้าที่ได้ว่า จะเลือกเข้าข้างฝ่ายใด ขณะเดียวกันก็ต้องเจ็บปวดกับการต้องเลือกเพราะไม่ว่าสหรัฐอเมริกาหรือญี่ปุ่นต่าง ก็มีส่วนในการสร้างชีวิตให้กับพ่อ กล่าวคือสหรัฐอเมริกาให้โอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ส่วนญี่ปุ่นเป็นดินแดนแห่งต้นกำเนิด พ่อจึงพยายามเลี้ยงที่จะตอบคำถามโดยใช้ความเปรียบมาเปรียบเทียบประเทศ ทั้งสองว่าเป็นแผ่นดินมาตุภูมิและปิตุภูมิของตน ตนเองก็เหมือนกับลูกซึ่งอยู่ตรงกลางไม่สามารถจะเลือกเข้าข้างผู้เป็นพ่อหรือแม่ได้ หากทั้งสองฝ่ายทะเลาะกัน

¹⁰ Jeanne Wakastuki Houston and James D. Houston, *Farewell to Manzanar* (New York : Dell Laurel-Leaf, 1973), p. 63.

นอกจากคำถามดังกล่าว พ่อยังต้องเผชิญกับความกดดันนี้อีกครั้งในรูปแบบคำถามเกี่ยวกับเรื่องความจงรักภักดี (Loyalty Questionnaires) ในข้อ 27 และ 28 คำถามทั้งสองข้อไม่ต่างจากความพยายามของรัฐที่บีบบังคับให้ผู้ถูกกักกันต้องเลือกว่าจะอยู่ฝ่ายสหรัฐอเมริกาหรือญี่ปุ่น สุดท้ายพ่อซึ่งเป็นคนรุ่นอิซเซะอดีตตัดสินใจเลือกสหรัฐอเมริกาแม้ว่าจะต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางอคติทางเชื้อชาติ ถูกรัฐกักขัง ไม่มีโอกาสได้ถือสิทธิ์พลเมือง แต่ความขมขื่นเหล่านี้ย่อมไม่เทียบเท่ากับการหันหลังให้กับญี่ปุ่นเพราะการตัดสินใจดังกล่าวนอกจากพ่อจะกลายเป็นคนไร้ประเทศแล้วยังจำต้องตัดขาดจากแผ่นดินเกิดในที่สุด ทางเลือกของพ่อที่ปฏิเสธญี่ปุ่น ทั้งญาติและครอบครัวที่อยู่ที่นี่ย่อมไม่ใช่เรื่องง่าย ในฐานะคนที่สืบเชื้อสายมาจากครอบครัวชาวมุโระและเคยได้รับการปลูกฝังความรู้สึกชาตินิยมญี่ปุ่นเมื่อครั้งฝึกทหารในกองทัพย่อมต้องเจ็บปวดกับการตัดสินใจของตัวเอง เพราะการเลือกสหรัฐอเมริกาไม่ต่างอะไรกับการต้องทรมานด้วยความรักชาติรักแผ่นดินเกิดตามที่ได้ปลูกฝังมา ดังนั้นสำนึกรักบ้านเกิดที่พ่อสวมรถทำได้ในแผ่นดินสหรัฐเพื่อให้ตนระลึกได้ว่ายังเป็นคนญี่ปุ่นคือการร้องเพลงชาติญี่ปุ่นด้วยน้ำตาที่ไหลริน การแสดงออกของพ่อในฉากนี้จึงมิได้หมายความว่าพ่อหันหลังให้กับความเป็นญี่ปุ่นอย่างสิ้นเชิงและเลือกสหรัฐอเมริกาแทนแผ่นดินเกิดของตนเอง แต่การร้องเพลงชาติของพ่อก็มีผลต่อความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เน้นย้ำสำนึกทางชาติพันธุ์ของตนที่ไม่มีวันสูญหายไปทั้งที่อยู่ต่างแดนแล้วก็ตาม

After a while Papa sang the first line of the Japanese national anthem, *Kimi ga yo*. Woody, Chizu, and Mama knew the tune, so they hummed along while Papa and other woman sang the words. It can be a hearty or plaintive tune, depending on your mood. From Papa, that night, it was a deep-throated lament. Almost invisible in the stove's small glow, tears began running down his face.¹¹

การที่พ่อของวะกะทซึกิตัดสินใจเลือกสหรัฐอเมริกาแทนที่ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศบ้านเกิดสะท้อนให้เห็นว่าสำหรับชาวอิซเซะอิบางคนที่แม้จะมีเลือดรักชาติแรงกล้า มีความเป็นชาตินิยมอย่างเต็มเปี่ยมแต่สุดท้ายก็ต้องเลือกครอบครัวของตัวเองในแผ่นดินใหม่โดยทิ้งบ้านเกิดเมืองนอนของตนไว้เบื้องหลัง ทว่ายังมีอิซเซะอิบางส่วนที่ไม่อาจทนกับกระแสกดดันนี้ได้ดังเช่นกรณีของแม่ของอิชิโรในเรื่อง *No-No Boy* ที่ตัดสินใจฆ่าตัวตาย แม่ของอิชิโรมีสำนึกชาตินิยมญี่ปุ่น

¹¹ Ibid., p. 89.

อย่างแรงกล้าในนวนิยายไม่ได้บอกชัดเจนว่าเธอตัดสินใจตอบแบบสอบถามว่าอย่างไร แต่จากการที่เธอบีบบังคับให้อิชิโรไม่ให้สมัครเป็นทหารสังกัดกองทัพสหรัฐอเมริกายอมแสดงให้เห็นว่าเธอน่าจะเลือกคำตอบปฏิเสธไป เธอรับไม่ได้กับนโยบายที่พยายามผสมผสานกลมกลืนกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นให้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐ ดังนั้นแม้ว่าเหตุการณ์เกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 จะผ่านไปแล้ว แต่ก็ยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์เดิม เธอมองว่าคนรุ่นอิชิโรคนอื่น ๆ ที่ยินยอมให้ลูกซึ่งมีเชื้อสายญี่ปุ่นไปเป็นทหารอเมริกันไม่ต่างอะไรจากคนขายชาติ เปรียบได้กับคนที่ตายไปแล้วเพราะฆ่าตัวเองด้วยการกระทำอันน่าอดสู เมื่อเธอไปพาอิชิโรไปเยี่ยมครอบครัวคะมะซะกะ (Kamasaka) ซึ่งลูกชายตายในสงคราม เธอจึงจงใจพูดกระทบกระเทียบให้ผู้ปกครองทั้งสองรู้สึกผิดเกี่ยวกับการตัดสินใจที่ให้ลูกชายไปรบ ส่วนตัวเธอเองได้พูดกับอิชิโรไว้ว่าเธอยินดีฆ่าตัวตายหากอิชิโรลูกชายของตนจะเข้าร่วมกองทัพสหรัฐ

"I just know that Bob is dead."

"No, the mother. It is she who is dead because she did not conduct herself as a Japanese and, no longer being Japanese, she is dead."

"And the father? What about Mr. Kumasaka?"

"Yes, dead also."

"And you, Ma? What about you and Pa?"

"We are Japanese as always."

"And me?"

"You are my son who is also Japanese." [...]

"What happens when I'm no longer Japanese?"

"How so?"

"Like Bob, I mean. What happens if I sign up and get shot up like him?" [...]

"Yes, I will be dead when you go into the army of the Americans. I will be dead when you *decide* to go into the army of Americans. I will be dead when you begin to cease to be Japanese and entertain those ideas which will lead you to your decision which will make you go into the army

of the Americans. I will be dead long before the bullet strikes you. But you will not go, for you are my son.”¹²

จากคำพูดของแม่สะท้อนให้เห็นความรักชาติที่มีต่อญี่ปุ่นไม่เสื่อมคลาย หากต้องทำในสิ่งที่เป็นปฏิปักษ์กับญี่ปุ่นเธอยินดีที่จะยอมตายมากกว่าจะอยู่อย่างไรก็ยัย ยิงไปกว่านั้นเธอยังหวังว่าผู้เป็นลูกชายสืบสายเลือดจะมีจิตสำนึกและอุดมการณ์เดียวกัน แม่ไม่ตระหนักเลยว่าอิชิโรซึ่งเป็นคนรุ่นนิเซอิที่เกิดและเติบโตในสหรัฐอเมริกาย่อมมีความภักดีให้กับแผ่นดินเกิด ไม่ใช่ญี่ปุ่นที่เขาไม่คุ้นเคย ความรู้สึกชาตินิยมญี่ปุ่นที่มีอย่างเปี่ยมล้นจึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้แม่ไม่สามารถดำรงอยู่ในสหรัฐอเมริกาประเทศที่เป็นศัตรูทางสงครามกับประเทศของตนได้ แม่รับไม่ได้เมื่อรู้ความจริงว่าญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามและพ่ายแพ้อย่างย่อยยับ ญาติพี่น้องที่อยู่ที่นั่นต่างตระการกำล่ำบากเพราะผลพวงของการแพ้สงคราม ส่วนตัวเองถึงจะอยู่สหรัฐอเมริกาซึ่งมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า แต่เอาเข้าจริงแล้วในฐานะผู้อพยพซึ่งใช้ชีวิตอยู่ในสหรัฐอเมริกาก็ไม่ต่างอะไรจากคนที่ไม่มีที่ทางเป็นของตน ดังนั้นความรู้สึกของแม่ซึ่งถือว่าตนเองเป็นคนญี่ปุ่นย่อมไม่สามารถยอมรับกับความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้ การกระทำอัตวินิบาตกรรมของแม่จึงเป็นทางออกเพื่อยุติความทุกข์ทั้งหมด ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นสำนึกในชาตินิยมญี่ปุ่นที่ต่อต้านสหรัฐอเมริกาอย่างสุดโต่งด้วยการเลือกความตายเป็นการตอบโต้

ในขณะที่แม่ของอิชิโรในเรื่อง *No-No Boy* พยายามปลุกฝังให้ลูกมีจิตสำนึกทางชาติพันธุ์เช่นเดียวกับตน แต่ยังมีคนรุ่นนิเซอิบางส่วนกลับรู้สึกว่าเป็นญี่ปุ่นของพวกเขาเป็นอัตลักษณ์ที่สร้างปัญหา ดังเช่นในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* แม่ของอุชิตะได้กล่าวไว้ว่าเธอและสามีรู้สึกไม่ดีที่ลูก ๆ ต้องมีเชื้อสายญี่ปุ่น “When the war came and we were all evacuated, Papa and I were heartsick. We felt terribly bad about being your Japanese parents.”¹³ จากคำกล่าวของแม่ของอุชิตะแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์นั้นมิใช่เป็นสิ่งที่ตนเองประเมินค่าได้อย่างเดียว หากแต่ถูกผู้อื่นตีความหมายด้วย ในกรณีเช่นนี้คนรุ่นนิเซอิแม้ว่าจะมิได้ปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นของตน แต่ก็รู้ดีว่าอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่บ่งชี้ความเป็นญี่ปุ่นของพวกเขาไม่ได้รับการยอมรับสังคมนอเมริกันเพราะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ทั้งพวกเขาและลูกต้องเผชิญชะตากรรมอันเลวร้ายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

¹² John Okada. *No-No Boy*, p. 42.

¹³ Yoshiko Uchida, *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family*, p. 236.

อย่างไรก็ดี ยังมีคนรุ่นอิซเซอิอีกหลายคนที่จะเลือกที่จะอยู่อย่างประนีประนอม และไม่คิดที่จะเพียรหาคำตอบว่าตนเองคือใครบนผืนแผ่นดินสหรัฐหรือแคนาดา กระนั้นสำนักทางชาติพันธุ์ก็มีได้ถูกลดความสำคัญลง โดยมีวิถีชีวิตที่ผสมผสานความเป็นอยู่ระหว่างความเป็นตะวันออกและความเป็นตะวันตกเข้าด้วยกัน ในเรื่อง *Obasan* ลุงหรืออิซมุ (Isamu) ยังคงเลือกใช้ชีวิตอยู่ในแคนาดาต่อไปแม้ว่าเหตุการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จะมีผลกระทบทั้งต่อตนเองและครอบครัว สำหรับลุงแล้วการที่จะอยู่แคนาดาต่อไปได้ต้องให้อภัยรัฐบาลในสิ่งที่เกิดขึ้นและลดความเป็นญี่ปุ่นอย่างสุดโต่งลง ดังนั้นในฉากที่สมาชิกในครอบครัวได้นั่งถกเถียงเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลแคนาดาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ลุงได้มีท่าทีที่ต่างไปจากเอมิลี เพราะในขณะที่เอมิลีแสดงท่าทีขุ่นเคืองและโกรธแค้นในความอยุติธรรมที่รัฐบาลแคนาดาดำเนินการกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในแคนาดา ลุงกลับแสดงออกในทางตรงกันข้ามทั้ง ๆ ที่ในช่วงสงครามลุงต้องเผชิญหน้ากับอคติทางด้านเชื้อชาติที่รัฐดำเนินอย่างเป็นทางการด้วยก็ตาม สำหรับลุงกลับมองว่าไม่มีประเทศใดที่จะดีไปกว่าแคนาดาทั้ง ๆ ที่รู้ดีว่าตนเองถูกรัฐบาลแคนาดาส่งตัวไปทำงานที่ "road camp" และถูกกักกันเพราะเชื้อสายญี่ปุ่นของตนก็ตาม "In the world, there is no better place," he said. "This country is the best. There is food. There is medicine. There is pension money. Gratitude. Gratitude."¹⁴ การสำนึกบุญคุณของแคนาดาโดยมองข้ามเรื่องไม่ดีที่เกิดขึ้นจึงเปรียบได้ว่าไม่ว่าแคนาดาดำเนินนโยบายที่กดขี่ชนกลุ่มน้อยอย่างไร แต่ลุงก็ยังคงมองแคนาดาในแง่ดีและพร้อมที่จะให้อภัยในสิ่งที่เกิดขึ้น ความคิดของลุงจึงแตกต่างจากคนรุ่นอิซเซอิบางคนเช่น แม่ของอิชิโร ในเรื่อง *No-No Boy* ที่รักดีกับญี่ปุ่นและพยายามอ้างความเป็นญี่ปุ่นในตัวไว้อย่างเข้มข้นเพื่อชดเชยการถูกปฏิเสธจากสังคมกระแสหลักและถูกผลักไสจากรัฐบาลสหรัฐ สำหรับคนกลุ่มนี้ชาตินิยมในญี่ปุ่นจึงถูกกระตุ้นขึ้นเพราะมองว่าไม่ว่าอย่างไรตนเองก็ไม่อาจเป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ได้ ดังนั้นจึงพบว่าคนรุ่นอิซเซอิบางส่วนเลือกที่จะเดินทางกลับญี่ปุ่นแม้จะรู้ว่าญี่ปุ่นจะแพ้สงครามก็ตาม การหันหลังให้กับดินแดนใหม่เช่นนี้จึงสะท้อนให้เห็นการปฏิเสธที่จะพยายามปรับตัวและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนโดยยินดีที่จะคงอัตลักษณ์เดิมในฐานะเป็นคนญี่ปุ่นเอาไว้แม้ว่าจะอยู่ในดินแดนของสหรัฐอเมริกาและแคนาดา

ในวรรณกรรมของชนกลุ่มน้อยวัฒนธรรมการกินนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นลักษณะความเป็นชนกลุ่มน้อย ดังนั้นบนโต๊ะอาหารของชนกลุ่มน้อย

¹⁴ Joy Kogawa, *Obasan*, p. 50.

จึงมักมีอาหารที่แสดงวัฒนธรรมการกินของตนที่แตกต่างไปจากชนกลุ่มอื่น เช่นในกรณีของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น อาหารญี่ปุ่นซึ่งเป็นอาหารประจำชาติจึงพบได้ทั่วไปบนโต๊ะอาหาร แม้ว่าจะอยู่ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาก็ตาม อย่างไรก็ตาม ในเรื่อง *Obasan* หลังสงครามสิ้นสุดลง ลุงได้คิดค้นสูตรการอบขนมปังขึ้น จะเห็นได้ว่าขนมปังซึ่งเป็นอาหารที่ลุงเป็นผู้ทำขึ้นนี้มิใช่เป็นอาหารพื้นบ้านของญี่ปุ่นหากแต่เป็นอาหารของตะวันตก ขณะเดียวกันขนมปังก็สามารถมองว่าเป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นญี่ปุ่นได้ด้วยเช่นกัน เพราะขนมปังที่ลุงอบนั้นนะโอะมิมองว่าแข็งเหมือนหิน โดยเรียกว่า “ขนมปังหิน” (stone bread) ความแข็งของขนมปังเปรียบได้กับสิ่งที่ลุงยึดมั่นเกี่ยวกับความอดทนอดกลั้น (endurance) ดังจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นลุงหรือโอะบะซังในเรื่อง *Obasan* หรือคนรุ่นอิซุเซอิคนอื่น ๆ ในวรรณกรรมการกักกันจะมีการแสดงออกต่อสถานการณ์อันเลวร้ายด้วยความสงบนิ่ง ความเสียสละของคนรุ่นอิซุเซอินั้นสะท้อนให้จากคำพูดที่คนรุ่นนี้มักจะพูดติดปากคือ “Kodomo no tame—for the sake of the children—gaman shi mashi—let us endure.” ท่าทีของคนรุ่นอิซุเซอิที่มีต่อเหตุการณ์การกักกันคือต่างพากันให้ความร่วมมือกับรัฐบาลอย่างเต็มที่ เพราะรู้ดีว่าเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับลูกหลานของตนเองที่จะต้องใช้ชีวิตในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาต่อไป คนรุ่นอิซุเซอิจึงเลือกที่จะเก็บความขมขื่นไว้กับตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการกักกันของรัฐไม่เพียงแต่จะไร้ความยุติธรรมเท่านั้นแต่ยังลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของพวกเขาอีกด้วย ในเรื่อง *Obasan* ทั้งลุงและโอะบะซังไม่เพียงแต่รับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างนิ่งสงบ แต่คนทั้งคู่ต่างพยายามปกป้องมิให้นะโอะมิและสติเฟินต้องล่วงรู้ถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งการอพยพและการตายของแม่ ความเสียสละของลุงและโอะบะซังที่ต้องเก็บงำความลับเช่นนี้ย่อมนำความทุกข์ใจมาสู่ตัวพวกเขาเอง

ส่วนสำนักทางชาติพันธุ์เดิมของลุงยังสะท้อนความผูกพันที่มีต่อแผ่นดินเกิด ก่อนที่จะอพยพจากญี่ปุ่นมายังแคนาดาลุงเคยประกอบอาชีพประมงมาก่อน เมื่อย้ายมาอยู่แคนาดาแล้วก็ยังคงยึดอาชีพเดิม ในช่วงสงคราม ก่อนที่ลุงจะถูกส่งตัวไปทำงานที่ “road camp” เรือประมงของลุงได้ถูกยึดไป ส่วนลุงก็ถูกส่งตัวไปอยู่ยังพื้นที่ห่างไกลทะเล ดังนั้นการรำลึกถึงทะเลที่ลุงพอจะทำได้คือออกไปเดินเล่นตามท้องทุ่งเพราะหญ้าเมื่อยามต้องลมดูไม่ต่างไปจากคลื่นแห่งท้องทะเล ทุ่งหญ้าจึงไม่ได้เป็นแค่เพียงสถานที่ที่ทำให้ลุงได้นำตนเองกลับไปสู่ทะเลซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชีวิตชาวประมงอย่างลุงคุ้นชิน แต่ทุ่งหญ้านี้ยังมีส่วนช่วยให้ลุงได้หวนระลึกถึงญี่ปุ่นซึ่งเป็นเกาะและเป็นบ้านเกิดที่ลุงจากมา ในวาระสุดท้ายของชีวิต ลุงได้ถูกฝังร่างไว้ที่ทุ่งหญ้าที่ลุงมักออกไปเดินเล่น ร่างกายของลุงที่ถูกฝังไว้นี้สามารถมองได้สองนัยคือ การถูกฝัง ณ หลุมศพกลางท้องทุ่งเปรียบได้กับพื้นที่ที่จะทำให้ลุง

ได้กลับเป็นส่วนหนึ่งของท้องทะเลที่ลุดจกมา หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นพื้นที่ที่เปรียบได้กับบ้านเกิดของลุดคือญี่ปุ่นที่เป็นหมู่เกาะกลางท้องทะเล ขณะเดียวกันร่างของลุดที่ฝังอยู่ภายใต้ผืนดินของแคนาดายังสะท้อนให้เห็นด้วยว่าแม้ว่าลุดจะได้รับการปฏิบัติราวกับเป็นคนนอกของสังคมกระแสหลักตลอดมาเพียงเพราะมีเชื้อสายญี่ปุ่นที่แตกต่างไปจากชนกลุ่มใหญ่ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ลุดซึ่งเป็นหนึ่งในชนกลุ่มน้อยนี้ก็คือส่วนหนึ่งของสังคมแคนาดาอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ แคนาดาอาจจะไม่ใช่บ้านเกิดของลุดก็จริงแต่ความผูกพันที่มีต่อดินแดนใหม่ก็ไม่ได้น้อยไปกว่าที่มีให้ญี่ปุ่น เพราะสุดท้ายลุดรวมไปถึงคนรุ่นอิซเซอิอีกหลายคนไม่เลือกที่จะขอย้ายไปอยู่ที่ไหนนอกจากจะขอฝังร่างที่ไร้ลมหายใจไว้ใต้แผ่นดินแคนาดา

อย่างไรก็ดี สำหรับคนรุ่นอิซเซอิ การจะเลือกว่าเป็นคนของชาติใดนั้นง่ายกว่าคนรุ่นหลัง เพราะจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ที่ผูกพันกับความเป็นญี่ปุ่นซึ่งเป็นรากเหง้าเดิมมีความชัดเจนมากกว่าลูกหลานที่เกิดและโตบนแผ่นดินสหรัฐและแคนาดา ดังนั้นถึงคนรุ่นอิซเซอิจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่เพียงไร แต่พวกเขาก็ไม่อาจปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นที่มีอยู่ในตัวได้ เมื่อสงครามสิ้นสุดลงและความตึงเครียดทางเชื้อชาติได้ลดน้อยลง ยังมีคนรุ่นอิซเซอิบางส่วนที่เลือกที่จะไม่โอนสัญชาติแม้ว่ากฎหมายของรัฐจะเปิดโอกาสให้โอนสัญชาติเป็นคนอเมริกันหรือคนแคนาดาโดยสมบูรณ์เพื่อให้ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองของชาติก็ตาม ในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* อุซึตะได้กล่าวถึงแม่และพ่อของเธอไว้ว่าแม้ว่าความจงรักภักดีแรกที่ทั้งคู่มีให้ นั่นคือพระเจ้าในศาสนาคริสต์ไม่ใช่จักรพรรดิญี่ปุ่น ส่วนความภักดีที่มีต่อสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มาอาศัยอยู่นั้นก็มีให้อย่างเปี่ยมล้น พ่อของเธอชาวธงชาติอเมริกันไว้หน้าบ้านเหมือนกับบ้านของชาวอเมริกันคนอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่ในช่วงเวลานั้นยังอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถโอนสัญชาติได้ อย่างไรก็ตามเมื่อมีการเปลี่ยนกฎหมายเกิดขึ้นและคนรุ่นอิซเซอิสามารถเลือกถือสัญชาติอเมริกันได้เช่นเดียวกับคนรุ่นลูก แต่พ่อและแม่ของเธอกลับเลือกที่จะถือสัญชาติญี่ปุ่นโดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลงใด ๆ

She was devoted to America as my father, but I think she sensed the dehumanizing nature of the mass naturalization ceremonies, and also felt deep down that by becoming an American citizen; she was abandoning her native land. I think she couldn't bear to give up that part of herself was

Japanese. And my father understood. He deferred to her feelings, and they both remained Japanese citizens for the rest of their lives.¹⁵

แม้ว่าแม่ของอุซิดะจะมองว่าการเข้าร่วมพิธีการแปลงสัญชาติหมั้นคู่เหมือนเป็นการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ แต่ในความเป็นจริงแล้วแม่ยอมมีเหตุผลเล็ก ๆ กว่านั้นคือไม่สามารถละทิ้งความเป็นญี่ปุ่นไปได้ การโอนสัญชาติจึงไม่ต่างอะไรจากการปฏิเสธที่มาและต้นกำเนิดของตนให้ออกมาเป็นรูปแบบลายลักษณ์อักษรที่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจนซึ่งพ่อของเธอก็เห็นด้วยกับทางเลือกดังกล่าว ทั้งสองจึงเลือกที่จะคงสัญชาติญี่ปุ่นไว้แม้จะรู้ว่าจะต้องอยู่ในสถานะคนต่างด้าวบนแผ่นดินอเมริกันตลอดไปก็ตาม การไม่เลือกสัญชาติอเมริกันแทนสัญชาติญี่ปุ่นสะท้อนให้เห็นว่าสำหรับคนรุ่นอิซเซอิบางส่วนขอเลือกที่จะปรับตัวให้เข้าวัฒนธรรมใหม่มากกว่าที่หันหลังให้กับรากเหง้าเดิมอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นหากจำเป็นที่จะต้องนิยามตนเองโดยเลือกอัตลักษณ์อย่างเป็นทางการเพียงหนึ่งเดียว พวกเขา ก็ขอเลือกที่จะอ้างความเป็นญี่ปุ่นเอาไว้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วพวกเขาก็พยายามที่จะผสมผสานความเป็นญี่ปุ่นและความเป็นอเมริกันเข้าไว้ด้วยกันเพื่อให้ตนเองสามารถดำรงอยู่ในสังคมอเมริกันโดยไม่มีปัญหาในเรื่องความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์

กล่าวโดยสรุป จากวรรณกรรมการกักกันที่ศึกษา คนรุ่นอิซเซอิส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในเรื่องของการกำหนดอัตลักษณ์โดยยังคงมองตนเองว่าเป็นคนญี่ปุ่นแม้ว่าจะอยู่ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาก็ตาม อย่างไรก็ตาม ยังมีคนรุ่นอิซเซอิบางส่วนที่ไม่สามารถปรับตัวและยอมรับความเปลี่ยนแปลงได้จึงแสดงความเป็นญี่ปุ่นออกมาอย่างเต็มที่ ในกรณีเช่นนี้ความรู้สึกชาตินิยมหรือชาติพันธุ์นิยมที่มีความเข้มแข็งมีส่วนทำให้คนรุ่นอิซเซอิเหล่านี้ยากที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ กระนั้นก็ยังมียุคคนรุ่นอิซเซอิบางส่วนที่เลือกที่จะอยู่ในดินแดนใหม่โดยยินดีที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ ขณะเดียวกันก็ยังอ้างความเป็นญี่ปุ่นไว้

4.2.2 นิเซอิ: ความก้ำกึ่งระหว่างสองวัฒนธรรม

สำหรับคนรุ่นนิเซอิ การอยู่ระหว่างสองวัฒนธรรมก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการหาความสมดุลในตัวเอง การเกิดและเติบโตในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ย่อมทำให้คนรุ่นนี้มี

¹⁵ Yoshiko Uchida, *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family*, p. 36.

จิตสำนึกในความเป็นอเมริกันและแคนาดา มากกว่าความเป็นญี่ปุ่น ส่วนประเทศญี่ปุ่นแม้ว่าจะเป็นบ้านเกิดเมืองนอนของพ่อและแม่ แต่ในความคิดของคนรุ่นนิเซอิซึ่งไม่มีความผูกพันกับประเทศนี้กลับรู้สึกเพียงแค่ว่าญี่ปุ่นเป็นเพียงดินแดนที่พวกเขาไม่เคยเหยียบย่างไป ดังนั้นการจะบอกว่าตนเองเป็นคนญี่ปุ่นจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์นั้นผูกติดกับพื้นที่

คนรุ่นนิเซอิเป็นกลุ่มคนที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสองวัฒนธรรมที่แตกต่าง กระนั้น คนรุ่นนิเซอิส่วนใหญ่ล้วนแต่ผูกพันกับวัฒนธรรมตมมากกว่าวัฒนธรรมตะวันตก การแสวงหาอัตลักษณ์ของคนรุ่นนิเซอิจึงมีผ่านสิ่งต่าง ๆ ที่จะบ่งชี้ว่าพวกเขาเป็นคนอเมริกันหรือคนแคนาดา ไม่ใช่คนญี่ปุ่นเช่นเดียวกับคนรุ่นอิเซอิที่เป็นพ่อแม่ของตน ดังจะเห็นได้จากในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* ถึงอุซึตะและพี่สาวจะได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมญี่ปุ่นผ่านคนรุ่นพ่อแม่ แต่การปลูกฝังดังกล่าวก็มิได้ทำให้ความเป็นอเมริกันลดทอนลงแต่อย่างใด เธอได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าแม้ว่าความเป็นญี่ปุ่นจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของทั้งเธอและพี่สาว แต่พวกเธอก็ไม่คิดว่าตัวเองจะเป็นคนชาติอื่นได้ นอกจากเป็นคนอเมริกัน "In spite of the complete blending of Japanese qualities and values into our lives, neither my sister nor I, as children, ever considered ourselves anything other than Americans." ¹⁶ จากคำพูดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่คนรุ่นนิเซอิจะนิยามว่าตนเป็นคนชาติใดนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับสัญชาติแล้วยังขึ้นอยู่กับทางเลือกของตนเองด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าคนรุ่นนิเซอิจะไม่ได้มองว่าตนเองเป็นคนญี่ปุ่นเหมือนพ่อและแม่แต่พวกเขาก็มีอุปสรรคสำคัญที่ไม่สามารถทำให้คนอื่นยอมรับอัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันหรือความเป็นแคนาดาได้คือลักษณะทางกายภาพ ดังจะเห็นได้ว่าถึงสหรัฐอเมริกาและแคนาดาต่างเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยผู้อพยพแต่บรรทัดฐานของสังคมกระแสหลักกลับมองเพียงว่าบุคคลที่จะเป็นชาวอเมริกันและชาวแคนาดานั้นกำหนดไว้ให้เฉพาะคนผิวขาว ดังเช่นที่อิชิโรในเรื่อง *No-No Boy* คิดไว้ว่าแม้ว่าจะเกิดในอเมริกาและรักแผ่นดินเกิดของตนเองมากเพียงไร แต่การเป็นคนอเมริกันโดยสมบูรณ์นั้นกลายเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เมื่อไม่ใช่คนผิวขาวและมีพ่อแม่เป็นคนญี่ปุ่น ประเทศที่เป็นศัตรูกับสหรัฐอเมริกา

¹⁶ Ibid., p. 40.

[...] when one is born in America and learning to love it more and more every day without thinking it, it is not an easy thing to discover suddenly that being American is a terribly incomplete thing if one's face is not white and one's parents are Japanese of the country Japan which attacked America.¹⁷

นอกจากนี้อิชิโรยังมองว่าการเป็นคนญี่ปุ่นและคนอเมริกันในคนคนเดียวกันนั้นก็เป็นไปได้เช่นกัน ต่างจากคนเชื้อสายอื่นที่เป็นคนคอเคซอยด์อย่างชาวเยอรมัน อิตาลี หรือรัสเซียที่ไม่ประสบปัญหาในการหลอมรวมอัตลักษณ์เพื่อประกาศตนว่าเป็นคนอเมริกัน

It's because we're American and because we're Japanese and sometimes the two don't mix. It's all right to be German and American or Italian and American or Russian and American but, as things turned out it wasn't right to be Japanese and American. You had to be one or the other.¹⁸

จากความคิดของอิชิโรข้างต้น เน้นย้ำให้เห็นว่าความแตกต่างทางกายภาพของชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นซึ่งประสบปัญหาเช่นเดียวกับชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นที่ทำให้พวกเขาไม่อาจเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอเมริกันและสังคมแคนาดาได้ ตราบใดที่การแบ่งพวกพ้องของคนในสังคมกระแสหลักตั้งบรรทัดฐานในการกันบุคคลที่ไม่ใช่พวกเดียวกับตนออกไปโดยให้ความสำคัญกับสีผิว ในทัศนคติเช่นนี้ย่อมมีส่วนทำให้คนรุ่นนิเซอิถูกมองว่าคนญี่ปุ่นไปตลอดกาลในสายตาของคนในสังคมกระแสหลัก กล่าวได้ว่าการที่คนในกระแสหลักมีอำนาจในการเลือกและกีดกันคนที่ถือว่าไม่ใช่พวกเดียวกับตนออกไปนั้น ย่อมย้ำให้เห็นความเหนือกว่าของคนขาวด้วย ส่วนคนที่ถูกผลักไสออกไปนอกจากจะถูกมองว่าไม่เข้าพวกแล้ว สิ่งที่แฝงเร้นอยู่ในท่าทีเด็ดจันท์ทางเชื้อชาติย่อมสื่อให้เห็นสถานะที่ด้อยกว่าของคนผิวสีอย่างกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในสายตาของคนในกระแสหลักด้วยเช่นกัน

¹⁷ John Okada, *No-No Boy*, p. 54.

¹⁸ *Ibid.*, p. 91.

อย่างไรก็ดี แม้ว่าอิชิโรในเรื่อง *No-No Boy* จะกล่าวว่าคนรุ่นนิเซอิจะต้องเลือกที่จะเป็นคนอเมริกันหรือคนญี่ปุ่น แต่ในทางปฏิบัติ ความคิดดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะจิตสำนึกในความเป็นอเมริกันเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคนรุ่นนิเซอิไม่มี ความผูกพันกับประเทศญี่ปุ่นแต่อย่างใด เพราะไม่เคยแม้แต่จะเหยียบย่างไปประเทศญี่ปุ่น ยิ่งไปกว่านั้น ลักษณะทางกายภาพก็ได้ช่วยให้คนรุ่นนิเซอิสามารถนิยามตัวเองว่าเป็นคนญี่ปุ่นได้อย่างแท้จริง เพราะถึงแม้จะมีลักษณะทางชีวภาพที่เหมือนกับคนญี่ปุ่นทั่วไปแต่คนญี่ปุ่นเองก็ยัง รู้สึกว่าพวกเขามีความเป็นอื่นด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากในเรื่อง *Nisei Daughter* เมื่อคะสุโกะ เดินทางไปญี่ปุ่นเพื่อเยี่ยมญาติพร้อมกับครอบครัว การเดินทางในครั้งนี้น่าจะช่วยให้เธอมีโอกาส กลับมาหารากเหง้าของตัวเอง แต่เธอกลับรู้สึกแปลกแยกกับเด็กญี่ปุ่นในละแวกบ้าน ส่วนเด็ก ญี่ปุ่นเองก็มิได้มองว่าเธอเป็นคนญี่ปุ่นหากแต่มองว่าเธอและพี่น้องเป็นคนอเมริกัน “We felt tense and unhappy as they [the neighborhood children] serged around outside the fence, yelling at us, “American-jin! American-Jin!””¹⁹ สิ่งที่เด็กญี่ปุ่นข้างบ้านนำมาบ่งชี้ว่าคะสุโกะ และพี่น้องของเธอไม่ใช่คนญี่ปุ่นพวกเดียวกับตนนั้นไม่ใช่เรื่องของเชื้อชาติแต่เป็นเพราะการ แสดงออกของพวกเธอแตกต่างจากเด็กญี่ปุ่นทั่วไปอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวคะสุโกะเอง แม้ว่าจะได้รับการอบรมจากแม่เกี่ยวกับมารยาทและการวางตัวตามแบบแผนญี่ปุ่น แต่เธอก็ไม่สามารถเป็นเด็กผู้หญิงญี่ปุ่นได้อย่างแท้จริง บุคลิกภาพของเธอถูกกลืนให้แสดงออกอย่างเด็กอเมริกัน ต่างจากเด็กผู้หญิงญี่ปุ่นทั่วไปที่สังคมคาดหวังว่าจะอยู่ในกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด มีท่าทีสุภาพ อ่อนหวาน เรียบร้อย ดังนั้นเมื่อคะสุโกะเข้าช่วยพี่ชายที่มีเรื่องชกต่อยกับเด็กคนอื่น ๆ ด้วยการตบรีเข้าไปกั๊กเด็กผู้ชาย ทุกคนต่างตกตะลึง ไม่ใช่เพราะว่าเธอคิดสู้ แต่เป็นเพราะคิดไม่ถึงว่าเด็กผู้หญิงจะประพฤติตนเช่นนั้น ขณะเดียวกันคะสุโกะเองก็แปลกใจกับท่าทีของโยมิเอะ (Yoshiye) ลูกพี่ลูกน้องของเธอเมื่อมีเรื่องทะเลาะกัน หลังจากเธอตอบหน้าโยมิเอะเธอคาดหวังว่าอีกฝ่ายจะโต้ตอบ หากแต่โยมิเอะกลับมีท่าทีตรงข้าม คือร้องไห้และไม่ยอมลุกขึ้นสู้ จะเห็นได้จาก การการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กญี่ปุ่นรุ่นราวคราวเดียวกัน ทั้งฝ่ายเด็กญี่ปุ่นและตัวคะสุโกะต่างรู้สึกแปลกแยกซึ่งกันและกันเอง แม้ว่าจะมีหน้าตา ผิวพรรณเป็นคนเชื้อสายเดียวกันก็ตาม สิ่งที่แบ่งแยกพวกเขาจึงไม่ใช่ลักษณะทางกายภาพแต่เป็นการแสดงออกที่เป็นผลมาจากการเติบโตในสองวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม คะสุโกะเองก็มิได้ได้รับการต้อนรับจากคนอเมริกัน ผิวขาวในสหรัฐอเมริกาเพราะสีผิวที่แตกต่างของเธอ ดังนั้นเมื่อคนญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นซึ่งมี

¹⁹ Monica Sone, *Nisei Daughter*, p. 97.

เชื้อสายเดียวกับเธอก็มิได้รู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกับเธอ การถูกปฏิเสธจากทั้งสองฝ่ายในกรณีของคะสุโกะเป็นภาพแทนของคนรุ่นนิเซอิที่ไม่อาจจะเป็นทั้งคนอเมริกันและคนญี่ปุ่นไปได้ ซึ่งชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นย่อมประสบปัญหาที่ไม่แตกต่างกัน

แม้ว่าคนรุ่นนิเซอิจะอยู่ในสังคมอเมริกันและแคนาดาที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของอคติทางเชื้อชาติ แต่ถึงจะรู้ถึงความจริงข้อนี้ คนรุ่นนิเซอิส่วนใหญ่กลับยังคงปรารถนาที่จะเป็นคนอเมริกันและแคนาดาและได้รับการยอมรับจากคนในกระแสหลัก อย่างไรก็ตาม พวกเขาก็ไม่อาจหันหลังให้กับต้นกำเนิดของตนเองได้ การถูกแบ่งแยกจากคนในกระแสหลักด้วยเรื่องของเชื้อชาติจึงเปรียบเป็นการเน้นย้ำให้พวกเขาต้องตระหนักถึงความจริงข้อนี้เพราะลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ขณะเดียวกันคนรุ่นพ่อแม่ก็คาดหวังว่าพวกเขาจะไม่ล้มต้นกำเนิดของตนเอง การถูกปลูกฝังให้รู้คุณค่าของวัฒนธรรมและความเป็นญี่ปุ่นจึงมีส่วนที่จะสร้างความสับสนในการกำหนดอัตลักษณ์ของคนรุ่นนิเซอิมากยิ่งขึ้น คนรุ่นนิเซอิจึงไม่ต่างไปจากคนที่โดนเขว่นไว้ด้วยเชือกที่ขึงตึงทั้งสองข้างซึ่งข้างหนึ่งคือความเป็นญี่ปุ่นอีกข้างหนึ่งคือความเป็นอเมริกันหรือแคนาดา เชือกดังกล่าวยอมขาดได้หากถูกดึงไปมาจากทั้งสองข้าง ดังนั้นสำหรับคนรุ่นนิเซอิเพื่อไม่ให้เชือกที่ขึงตึงนี้ขาด สิ่งที่พวกเขาจำเป็นต้องทำคือพยายามแสวงหาจุดยืนที่มีความสมดุลเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างเป็นปกติสุขและไม่ประสบกับความขัดแย้งในใจ กระนั้นในการพยายามสร้างเอกภาพให้กับตนเองพวกเขามีแนวโน้มที่จะเลือกเป็นคนอเมริกันหรือแคนาดามากกว่าคนญี่ปุ่น ดังนั้นเพื่อเติมเต็มความต้องการดังกล่าว สิ่งที่คนรุ่นนิเซอิทำคือพยายามแสวงหาอัตลักษณ์ที่จะบ่งชี้ความเป็นอเมริกันและความเป็นแคนาดาในตัวเอง แม้ว่าจะประสบกับการถูกกีดกันจากคนในกระแสหลักมากเพียงใดก็ตาม

ในการแสวงหาอัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันและความเป็นแคนาดานี้มีผลทำให้คนรุ่นนิเซอิต้องหันหลังให้กับความเป็นญี่ปุ่นในตัวเอง ดังนั้นคนรุ่นนิเซอิจึงมองตนเองว่าต่างจากพ่อแม่ของตน เพราะคนรุ่นอพยพถึงจะอยู่ในดินแดนใหม่แต่กลับคงความเป็นญี่ปุ่นไว้ไม่เหมือนคนรุ่นลูกที่เป็นคนญี่ปุ่นแค่ภายนอกหากแต่ภายในนั้นถูกกลืนให้เป็นคนอเมริกันและคนแคนาดาไปแล้ว ความรู้สึกแปลกแยกกับพ่อแม่ของตัวเองจึงไม่ต่างไปจากการปฏิเสธจากเหง้าของตนเองด้วย ความปรารถนาที่จะเป็นคนอเมริกันหรือคนแคนาดาอย่างสมบูรณ์ทำให้พวกเขาใช้เกณฑ์การแบ่งแยกตนเองออกจากพ่อแม่เช่นเดียวกับที่คนในกระแสหลักทำกับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น กล่าวได้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมนอกชุมชนตนเองมีส่วนอย่างมากที่ทำให้คนรุ่นนิเซอิ

พยายามเน้นย้ำให้เห็นว่าตนเองต่างจากคนรุ่นอิซเซอิแม้ว่าจะเป็นพ่อแม่ของตนก็ตาม ดังเช่นที่ อุชิตะได้กล่าวไว้ใน *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* ว่าสังคมของคนอเมริกันผิวขาวมีส่วนให้คนรุ่นอิซเซอิเกิดความละอายใจในสิ่งที่พวกเขาควรจะมีใจ แต่แทนที่จะโยนความโกรธไปที่สังคมที่กีดกันพวกเขา พวกเขากลับเลือกที่จะปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นของตัวเองรวมถึงพ่อและแม่ ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนรุ่นอิซเซอิ

Society caused us to feel ashamed of something that should have made us feel proud. Instead of directing anger at the society that excluded and diminished us, such was the climate of the times and so low our self-esteem that many of us Nisei tried to rejected our own Japanese-ness and the Japanese ways of our parents. We were sometimes ashamed of the Issei in their shabby clothes, their rundown trucks and cars, their skin darkened from years of laboring in sun-parched fields, their inability to speak English, their habits, and the food they ate.²⁰

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าสิ่งที่อิซเซอินำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ความแตกต่างระหว่างคนรุ่นอิซเซอิกับคนรุ่นตนนั้นมักจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของสำนึกทางชาติพันธุ์ ภาษานับเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนที่เห็นพ่อแม่และลูกนั้นถูกกั้นกลางด้วยปัญหาของการสื่อสาร กล่าวคือคนรุ่นอิซเซอิส่วนใหญ่จะพูดภาษาอังกฤษได้อย่างกระท่อนกระแท่น มักพูดได้แต่ประโยคง่าย ๆ และออกเสียงผิดบ่อยครั้ง ตลอดจนไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์มากเท่าที่ควร ในขณะที่ลูกเองก็พูดภาษาญี่ปุ่นแทบจะไม่ได้ ดังนั้นเมื่อภาษาเป็นอุปสรรคสำคัญในการสื่อสารจึงทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้กำเนิดและลูกเกิดช่องว่างและความห่างเหินกัน ดังเช่นในกรณีของอิชิโรในเรื่อง *No-No Boy* ในวันแรกที่เขาเดินทางมาถึงซีแอตเติลหลังจากที่ติดคุกเพราะไม่ได้เกณฑ์ทหารมานานถึงสองปี เขาต้องเดินทางมาบ้านของครอบครัวซึ่งย้ายไปอยู่ในย่านใหม่ตามแผนที่ซึ่งพ่อเขียนด้วยภาษาญี่ปุ่นอย่างง่าย ๆ กำกับไว้เพื่อให้เขาเข้าใจ อิชิโรรู้สึกโกรธเมื่อนึกถึงภาษาญี่ปุ่นนั้นเพราะก่อนหน้านี้เขาเพิ่งถูกคนดำที่เดินผ่านมาไล่กลับญี่ปุ่น ความรู้สึกโกรธที่เปลี่ยนจากคนดำซึ่งดูถูกเขามาที่ตัวหนังสือที่มองได้ว่าภาษาญี่ปุ่นที่พ่อเขียนให้เน้นย้ำถึงความ

²⁰ Yoshiko Uchida, *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family*, p. 42.

เป็นญี่ปุ่นในตัวเขาซึ่งเป็นสิ่งที่คนอื่นดูแคลน แม้แต่คนดำซึ่งมีสถานภาพทางสังคมไม่ต่างไปจากกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นเพราะต่างอยู่ในสถานะชนกลุ่มน้อยเหมือนกันยังถือว่าตนเองเหนือกว่าเขา ขณะเดียวกันภาษาญี่ปุ่นในที่นี่ไม่ได้เป็นเพียงแค่สิ่งที่ตอกย้ำความเป็นญี่ปุ่นที่เชื่อมโยงกับตัวเขา ผ่านบรรพบุรุษที่เขาพยายามปฏิเสธเท่านั้น แต่ยังทำให้เขารู้สึกราวกับว่าเป็นคนต่างชาติที่เพิ่งเดินทางเข้าเมืองมา “The Japanese characters, written simply so that he could read them, covered pages of directions as if he were a foreigner coming to the city for the first time.”²¹ จากเรื่อง *No-no boy* การเปรียบเทียบตัวเองว่าเป็นคนต่างชาติของอิชิโรสะท้อนให้เห็นความรู้สึกแปลกแยกในสองระดับ กล่าวคือความแปลกแยกที่เกิดกับพ่อและแม่ของตนเองที่เป็นชาวญี่ปุ่น และความแปลกแยกที่เขาเผชิญต่อซีแอตเติลแม้ว่าเขาจะเกิดและเติบโตที่เมืองนี้ก็ตาม ความรู้สึกแปลกแยกในอันหลังนี้เกิดจากตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นที่เชื่อมโยงเขากับรากเหง้าของตนเองซึ่งมีส่วนทำให้เขาถูกมองว่าเป็นคนญี่ปุ่นไม่ใช่คนอเมริกันดังเช่นที่คนดำไล่เขากลับญี่ปุ่นไป

ในเรื่อง *Nisei Daughter* ภาษาเป็นอุปสรรคสำคัญในการสื่อสารระหว่างคนสองรุ่นด้วยเช่นกัน ในตอนที่ครอบครัวของคะสุโกะต้องไปเยี่ยมครอบครัวของเพื่อนพ่อและแม่ พี่ชายของเธอต้องรับหน้าที่ในการกล่าวคำอวยพรเป็นภาษาญี่ปุ่น สิ่งที่เขาทำได้คือพยายามท่องจำประโยคที่เขาไม่คุ้นชินให้ได้ แต่ผลลัพธ์คือไม่ว่าจะอย่างไรเขาก็ไม่สามารถจำถ้อยคำที่ต้องพูดได้ทั้งหมดจากการแสดงออกของเฮนรีแสดงให้เห็นถึงความพยายามของคนรุ่นนิเซอิในการที่จะพูดภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นภาษาของพ่อและแม่ แต่ถึงจะเพียรฝึกปรือเท่าไรคนรุ่นนิเซอิก็ไม่สามารถที่จะพูดภาษาญี่ปุ่นได้อย่างคล่องแคล่วเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษที่พวกเขาารู้สึกว่าพูดได้อย่างเป็นธรรมชาติมากกว่า ความพยายามในการพูดภาษาญี่ปุ่นของคนรุ่นนิเซอิซึ่งไม่ประสบความสำเร็จนี้แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากของคนรุ่นนี้ที่ไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมได้

นอกจากการล้อเลียนตนเองที่ไม่สามารถพูดภาษาญี่ปุ่นได้แล้ว คนรุ่นนิเซอิก็ยังล้อเลียนพ่อแม่ที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้เช่นกัน ดังเช่นในตอนทีคะสุโกะพาแม่ไปโรงเรียนในวันงานพบผู้ปกครอง แม่ของเธอแม้ว่าจะพูดภาษาอังกฤษได้ดีกว่าคนรุ่นนิเซอิอีกหลายคน แต่เมื่อต้องอยู่ในบทสนทนากับคนอเมริกันจริง ๆ เช่นในตอนทีคุยกับครูของเธอ แม่ไม่

²¹ John Okada, *No-No Boy*, p. 6.

ค่อยเข้าใจการสื่อสาร และบางครั้งก็พูดออกนอกเรื่องไป หรือหากเข้าใจในสิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามพูด ก็กลับมีปัญหาในการเลือกใช้ศัพท์แทน วันประชุมผู้ปกครองจึงกลายเป็นวันแห่งความน่าอับอายของคะสุโกะ แม้ว่ากาที่แม่แสดงความด้อมตัวมากเกินไปตามแบบธรรมเนียมญี่ปุ่นเวลาที่ได้รับคำชมจากครูจะไม่ใช่อปัญหาใหญ่ แต่เมื่อแม่ใช้คำแสดงซึ่งเป็นคำหยาบโดยไม่รู้ตัวและไม่รู้ความหมายก็ทำให้เธอถึงกับเสียหน้าจนไม่กล้าสู้หน้าครู

"Oh, no, it' not so good," Mother said modestly. She could have said "thank you" at this moment, but I was content that Mother was talking about the same thing as Miss Powers. All of a sudden Mother burst out, "It's too red, but my daughter, she likes red. I think it's *lousy!*"

A tense silence followed. Miss Powers was struggling to keep a straight face. [...]

I pointed out to Mother in a tearful, disgrace-for-life voice that she had a terrible mistake, "Mama, you should have said, loud, loud, loud! not lousy! Lousy is a vulgar word, a bad word like goddamn and hell."

"Soh? I didn't know. I heard you children using it all the time so I thought it was perfectly all right."²²

จากตัวอย่างข้างต้น อุปสรรคทางด้านภาษาไม่ได้เป็นแค่เพียงปัญหาในการสื่อสารเท่านั้น เพราะสำหรับคนรุ่นนิเซอิอย่างคะสุโกะที่ต้องการแสดงตนว่าเป็นคนอเมริกัน การมีพ่อแม่ที่พูดภาษาอังกฤษได้ไม่ด็นักจึงมีส่วนเน้นย้ำให้เห็นว่าเธอก็มีไชนอเมริกันด้วยหากตัดสินกันด้วยต้นกำเนิดที่แสดงออกผ่านภาษาของพ่อและแม่ การที่ลูกซึ่งเป็นคนรุ่นนิเซอิต้องอยู่ในพื้นที่สาธารณะรายรอบด้วยคนอเมริกันที่พวกเขาต้องการเป็นส่วนหนึ่งด้วยยอมไม่ยอมให้ตนเองดูแปลกแยกไปจากคนอื่น ๆ ดังนั้นเมื่อคนรุ่นนิเซอิไม่สามารถเติมเต็มในความต้องการของพวกเขาได้ และยังถูกมองว่าเป็นคนต่างชาติเหมือนพ่อและแม่ ผู้เป็นลูกที่ต้องการและใฝ่ฝันจะเป็นคนอเมริกันจึงรู้สึกละอายใจในพ่อและแม่ของตัวเอง

²² Monica Sone, *Nisei Daughter*, p. 51.

กล่าวได้ว่าภาษาสำหรับกลุ่มชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นนับเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งชี้ความแตกต่างซึ่งนำมาสู่ความแปลกแยก สำหรับคนรุ่นนิเซอิซึ่งปรารถนาจะมีอัตลักษณ์แบบคนอเมริกัน ภาษาญี่ปุ่นได้กลายมาเป็นอุปสรรคสำคัญที่เน้นสถานะความเป็นชนกลุ่มน้อยของพวกเขา เพราะภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาเฉพาะกลุ่มและเป็นสิ่งบ่งชี้กลุ่มชาติพันธุ์ ดังเช่นที่อุชิเดะได้กล่าวไว้ใน *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* ว่าภาษาญี่ปุ่นเน้นให้เห็นความแตกต่างที่เธอและพยายามจะก้าวผ่านไปให้ได้ การไม่ยอมไปเรียนภาษาญี่ปุ่นที่โรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่นเหมือนเด็กนิเซอิคนอื่น ๆ จึงเหมือนกับการปฏิเสธอะไรก็ตามที่จะบ่งชี้อัตลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่นของพวกเขา "Learning Japanese to us was just one more thing that would accentuate our "differentness", something we tried very hard to overcome in those days."²³

ส่วนคะสุโกะในเรื่อง *Nisei Daughter* ก็เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากเมื่อเธออยู่โรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่นที่ถูกพ่อแม่บังคับให้ไป เธอต้องนั่งท่องอาขยานเป็นภาษาญี่ปุ่นพร้อมกับเพื่อน แม้ว่าอาขยานที่เธอและเพื่อนท่องออกมาจะฟังดูไพเราะและเป็นจังหวะจะโคน แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือการเล็งเห็นคุณค่าและความเคารพในภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรากเหง้าวัฒนธรรมเดิมของตน "Yasuda-sensei would look suspiciously at us. Our recital sounded a shade too hearty, a shade too rhythmic. It lacked something...possibly restraint and respect."²⁴ การไม่ตระหนักถึงคุณค่าของภาษาญี่ปุ่นที่ตนเองท่องออกมานั้นไม่ได้หมายความว่าไม่ใส่ใจ แต่การแสดงออกเช่นนั้นยังเปรียบได้กับสำนึกทางชาติพันธุ์ญี่ปุ่นที่ขาดหายไปด้วย

อย่างไรก็ดี การพูดภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วไม่ได้ทำให้ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นและชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นถูกคนในสังคมกระแสหลักมองว่าเป็นคนอเมริกันหรือคนแคนาดา แต่พวกเขากลับถูกมองว่าเป็นคนญี่ปุ่นที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดีแทน ดังนั้น อัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันและความเป็นแคนาดาจึงไม่ได้กำหนดด้วยภาษาอย่างเดียว สำหรับคนรุ่นนิเซอิอัตลักษณ์ของพวกเขาที่ถูกตัดสินด้วยคนอื่นนั้นถูกพิจารณาจากสิ่งอื่นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปร่างหน้าตาดูเหมือนจะมีส่วนสำคัญทำให้พวกเขาถูกมองว่าเป็นคนญี่ปุ่นไม่ใช่

²³ Yoshiko Uchida, *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family*, p. 40.

²⁴ Monica Sone, *Nisei Daughter*, pp. 23-24.

คนอเมริกัน ดังจะเห็นได้จากเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* เมื่ออุซิดะไปที่เยวคอร์นวอลล์ (Cornwall) กับครอบครัว เธอได้รับคำชมจากหญิงชราว่าพูดภาษาอังกฤษได้อย่างไพเราะ แต่ในคำชมนั้นแทนที่เธอจะภูมิใจ เธอกลับรู้สึกอายที่ถูกมองว่าเป็นคนต่างชาติเพราะรูปลักษณ์ภายนอกของตัวเอง

[...] an elderly white woman, patted me on the head and said, "My, but you speak English so beautifully." She had looked my Japanese face and addressed only my outer person, and although she had meant to compliment me, I was thoroughly abashed to be perceived as a foreigner.²⁵

ในเรื่อง *Farewell to Manzanar* ะกะทซุกิก็มีประสบการณ์ไม่ต่างไปจากอุซิดะ เมื่อเธอลุกขึ้นยืนเพื่ออ่านภาษาอังกฤษในชั้นเรียนโดยหวังจะได้รับความสนใจจากเพื่อนร่วมชั้นว่าอ่านหนังสือได้อย่างถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน แต่ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นคือเพื่อนซึ่งนั่งอยู่แถวหน้ากลับอุทานว่าเธอพูดภาษาอังกฤษได้ ทำที่ของเพื่อนจึงส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของเธอ เพราะะกะทซุกิไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าการทำที่ของเธอพูดภาษาอังกฤษได้จะเป็นเรื่องน่าประหลาดใจสำหรับคนอื่น ดังนั้นเธอจึงตระหนักได้ว่าสิ่งที่คนอื่นมองเธอก็ได้แต่เห็นแต่เชื้อสายญี่ปุ่นของเธอเท่านั้น แม้ว่าเธอจะไม่ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเหยียดผิวผ่านการทำร้ายร่างกายหรือการแสดงท่าทีรังเกียจ แต่สิ่งหนึ่งที่เธอรู้สึกได้คือการถูกมองว่าเป็นคนต่างชาติไม่ใช่คนอเมริกัน ซึ่งไม่ต่างอะไรจากที่คนอื่นมองไม่เห็นตัวตนที่แท้จริงของเธอ

When I stood up, everyone turned to watch. Any kid entering a new class wants, first of all, to be liked. This was uppermost in my mind. I smile wider, then began to read. I made no mistakes. When I finished, a pretty blond girl in front of me said, quite innocently, "Gee, I didn't know you could speak English."

²⁵ Yoshiko Uchida, *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family*, p. 20.

She was genuinely amazed. I was stunned. How could this have even been in doubt? [...]

I wouldn't be faced with physical attack, or with overt shows of hatred. Rather, I would be seen as someone foreigner, or as someone other than American, or perhaps not be seen at all.²⁶

ส่วนในเรื่อง *Obasan* นะโอะมิซึ่งเป็นชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นก็ต้องประสบปัญหาไม่ต่างไปจากชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นในสหรัฐอเมริกา เพราะเมื่อเธอออกไปรับประทานอาหารกับผู้ปกครองของเด็กนักเรียน เธอกลับถูกถามว่าเธอมาจากไหน และอยู่ที่แคนาดามานานเท่าใด

"Where do you come from?" he asked [...] That's the one surefire question I always get from strangers. People assume when they meet me that I'm a foreigner.

"How do you mean?"

"How long have you been in this country?"

"I was born here."²⁷

จากตัวอย่างทั้งหมดจะเห็นได้ว่าภาษามีบทบาทในการแสดงอัตลักษณ์ของบุคคล แต่ภาษาก็มิได้ผูกติดหรือแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เฉพาะกลุ่มเสมอไป แม้ว่าภาษาญี่ปุ่นจะบ่งบอกอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนรุ่นนิเซอิว่าเป็นคนญี่ปุ่น แต่สำหรับคนรุ่นนิเซอิถึงจะพูดภาษาอังกฤษไม่ต่างไปจากคนอเมริกันหรือคนแคนาดาทั่วไป พวกเขากลับมิได้รับการยอมรับว่าเป็นคนอเมริกันหรือคนแคนาดา เพราะคนรุ่นนิเซอิถูกตัดสินอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ด้วยเชื้อชาติเป็นพื้นฐาน ดังนั้นการพยายามแสดงตนว่าเป็นคนอเมริกันหรือแคนาดาของคนรุ่นนิเซอิผ่านการพูดภาษาอังกฤษจึงไม่สามารถตอบสนองของความต้องการให้คนอื่นยอมรับอัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันหรือแคนาดาของพวกเขาได้

²⁶ Jeanne Wakastuki Houston and James D. Houston, *Farewell to Manzanar*, pp.157-158.

²⁷ Joy Kogawa, *Obasan*, p.8.

นอกจากภาษาจะเป็นสิ่งที่คนรุ่นนิเซอิแบ่งแยกตนเองออกจากคนรุ่นอิซเซอิ วัฒนธรรมและค่านิยมก็เป็นส่วนสำคัญที่บ่งชี้ความแตกต่างระหว่างคนสองรุ่น ในเรื่อง *Nisei Daughter* แม้ว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกของครอบครัวของคะสุโกะไม่ได้มีความตึงเครียดสักเท่าใดนัก ความขัดแย้งและการปะทะกันระหว่างอิซเซอิและนิเซอิก็ยังคงปรากฏให้เห็นเหมือนกับครอบครัวชาวญี่ปุ่นที่ต้องใช้ชีวิตในประเทศตะวันตก กล่าวคือคนรุ่นพ่อแม่และคนรุ่นลูกต่างยึดถือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน คนรุ่นลูกได้ถูกกลืนโดยวัฒนธรรมอเมริกัน ในขณะที่พ่อแม่ของคะสุโกะแม้จะเป็นคนรุ่นอิซเซอิที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมอเมริกันได้ดี แต่ความเป็นญี่ปุ่นก็ยังคงมีอยู่ในตัวเข้มข้นและยังพยายามส่งผ่านวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนให้กับคนรุ่นลูก กระนั้นถึงคนรุ่นนิเซอิจะเคยชินกับการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมทั้งตะวันตกและตะวันออก แต่บางครั้งก็ยังมีปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น โดยเฉพาะเมื่อวัฒนธรรมของญี่ปุ่นนั้นค่อนข้างแตกต่างจากวัฒนธรรมของประเทศตะวันตกอยู่มาก ในเรื่อง *Nisei Daughter* คะสุโกะได้ยกธรรมเนียมบางอย่างของญี่ปุ่นขึ้นมากล่าวถึงโดยหนึ่งในนั้นคือการรักษามารยาทที่คนญี่ปุ่นมักตอบปฏิเสธหากได้รับข้อเสนอหรือการเชื้อเชิญจากผู้อื่นยังทำให้คนรุ่นนิเซอิไม่เข้าใจ สำหรับคนรุ่นนิเซอิซึ่งเคยชินกับวัฒนธรรมอเมริกันที่มีเปิดเผยและตรงไปมากกว่าก็มักจะแสดงออกไปตามที่ใจคิด ในกรณีของคะสุโกะก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นเมื่ออยู่ต่อหน้าพ่อแม่ก็ต้องคอยระวังมารยาทให้เป็นไปตามแบบแผนที่ได้รับการฝึกอบรมมา เช่นหากเธอและครอบครัวได้รับเชิญไปรับประทานอาหารที่บ้านใครก็จะต้องรักษามารยาทนี้อย่างยิ่งยวด การรับประทานอาหารอร่อยอย่างเต็มที่จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

Every now and then Mrs. Matsui urged us from the side line, "Please help yourself to more food."

And each time, we were careful to say, "Arigato, I have plenty, thank you," although I could have counted the grains of rice I had so far consumed. I felt that a person could starve amidst this feast if he carried politeness too far.²⁸

แต่ถึงจะเคยได้รับการอบรมมาเพียงใดบ่อยครั้งก็ยังมี การเข้าใจผิดเกิดขึ้น ดังนั้นจึงจะเห็นได้จากเมื่อครั้งที่คะสุโกะเป็นคนดูแลงานแต่งงานของพี่ชายระหว่างที่ยังอยู่ในค่าย เธอได้เชิญเพื่อนของพ่อ

²⁸ Monica Sone, *Nisei Daughter*, p. 86.

และแม่ซึ่งเป็นคนรุ่นอิซเซอิมาร่วมงานด้วย ในขณะที่คนหนุ่มสาวซึ่งเป็นคนรุ่นนิเซอิมางานตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ตามธรรมเนียมอเมริกัน แต่คนรุ่นอิซเซอิกลับมาช้าเพราะตามมารยาทของญี่ปุ่นการมางานตรงตามกำหนดการกลับเป็นการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมเพราะดูกระตือรือร้นมากเกินไป การมาช้าในที่นี้จึงไม่ได้หมายความว่าเป็นคนไม่ตรงเวลาแต่กลับเป็นการแสดงออกถึงการรู้จักระวังอารมณ์และมีความถ่อมตน เมื่อมาถึงงานเลี้ยงซึ่งแขกในงานต้องบริการตนเอง แต่คนอิซเซอิชึ่งไม่คุ้นกับธรรมเนียมดังกล่าวก็ได้แต่นั่งเฉยและรอเจ้าภาพ สำหรับคะสุโกะแม้ว่าเธอจะรู้ธรรมเนียมญี่ปุ่นมาก่อนว่าหากได้รับเชิญให้ทำอะไรจะต้องปฏิเสธไว้ก่อนเพื่อความสุภาพ แต่เมื่อเธอซึ่งเป็นเจ้าภาพของงานถูกแขกตอบปฏิเสธหลังจากที่เธอได้เข้าไปเชิญแขกให้รับประทานอาหารและดื่มเครื่องดื่ม เธอก็ตีความไปตามคำพูดโดยลืมนึกไปว่าผู้พูดพูดไปเพื่อมารยาทไม่ได้ต้องการจะปฏิเสธการเชิญเชิญจริง ๆ สถานการณ์ในงานเลี้ยงจึงดูอึดอัดเหลือ เพราะเจ้าภาพไม่รู้ว่าแขกต้องการทานอาหาร ส่วนแขกที่ได้รับเชิญมาก็ไม่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา

Each Issei smiled graciously and remained glued to the chairs and walls. After the twentieth woman had tried to bow me away, "Thank you so much, it's very kind of you, but please don't bother," I nearly sobbed in frustration. [...] I felt so completely unnerved I fumbled at the cake plate, pushed the cake off the table, and dropped cashew nuts into my coffee cup. [...] A sweet-faced woman who had been watching me for some time with a quizzical expression on her face, looked away politely.²⁹

จากการเล่าเรื่องของคะสุโกะแม้ว่าเธอจะเล่าถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างขบขัน แต่ในน้ำเสียงที่เธอเล่านั้นก็กลับแฝงไปด้วยการล้อเลียนวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมไปด้วยในตัว ดังนั้นสำหรับคนรุ่นนิเซออิ แม้ว่าจะรู้ว่าวัฒนธรรมญี่ปุ่นจะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่พ่อและแม่พยายามปลูกฝังให้ แต่คนรุ่นนี้ก็มิได้ตระหนักถึงคุณค่าในสิ่งที่พ่อและแม่ต้องการจะดำรงไว้เท่าใดนัก ขณะเดียวกันหากรู้สึกว่าคุณรุ่นอิซเซอิชึ่งพยายามพร่ำสอนไม่ให้ลืมนึกถึงความดีของความเป็นญี่ปุ่น ปฏิกริยาที่คนรุ่นนิเซออิแสดงออกก็มักจะต่อต้านและพยายามเว้นช่องว่างระยะห่างห่างพ่อแม่ของตนเอง ดังจะเห็นได้จากเรื่อง *Farewell to Manzanar* ความสัมพันธ์ระหว่างวะกะทซุกิและพ่อเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นนัก โดยสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางด้านทัศนคติเป็นสำคัญเมื่อพ่อไม่

²⁹ Ibid., p. 213.

ยอมละทิ้งจิตสำนึกความเป็นญี่ปุ่น ในขณะที่ลูกสาวมีแต่ความสนใจในวัฒนธรรมตะวันตก ทางเดียวที่พ่อจะทำให้เธอหันมาหาวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมได้คือปลูกฝังค่านิยมนี้ให้กับลูกของตนแม้จะรู้ว่าเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ลูกได้ตระหนักถึงคุณค่าก็ตาม จะเห็นได้ว่ายิ่งพ่อบีบบังคับหรือเข้ามาบีบบังคับในการตัดสินใจของเธอมากเพียงใด เธอก็ยิ่งรู้สึกแปลกแยกกับความเป็นญี่ปุ่นที่ถูกยึดเยียดให้มากขึ้นทุกที ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจึงไม่เพียงแต่ทำให้เธอปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นในตัวเองเท่านั้น แต่ยังทำให้เธอมองว่าพ่อคืออุปสรรคสำคัญที่ปิดกั้นโอกาสความเป็นอเมริกันของเธอในทุกทาง

ยิ่งไปกว่านั้นความเป็นญี่ปุ่นของพ่อยังทำให้พ่อกลายเป็นคนอื่นและเป็นความน่าละอายใจสำหรับเธอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพ่อแสดงสำนึกทางชาติพันธุ์ผ่านวัฒนธรรมญี่ปุ่นในพื้นที่สาธารณะ ดังเช่นที่พ่อแสดงความเคารพตามแบบธรรมเนียมญี่ปุ่นด้วยการโค้งต่อหน้าครูผู้ปกครอง และเพื่อนที่โรงเรียนในวันที่เธอได้รับทุนการศึกษา สำหรับวาระที่ซุกิซึ่งมองจากมุมมองของคนรุ่นนิเซอิ เธอคิดว่าพ่อแสดงวัฒนธรรมญี่ปุ่นซึ่งถือว่าเป็นคนต่างด้าวออกมา ในขณะที่พอมองว่าการแสดงออกเช่นนั้นเป็นการกระทำที่มีเกียรติที่สุด

I was standing at the head of the table shaking the principal's hand, when Papa rose, his face ceremoniously grave, and acknowledged the other parents with his most respectful gesture. He pressed his palms together at his chest and gave them a slow, deep, Japanese bow from the waist. They received this with a moment of careful, indecisive silence. He was unforgivably a foreigner then, foreign to them, foreign to me, foreign to everyone but Mama, who sat next to him smiling with pleased modesty. Twelve years old at the time, I wanted to scream. I wanted to slide out of sight under the table and dissolve.³⁰

จากความรู้สึกของวาระซุกิที่อับอายในการกระทำของพ่อแสดงให้เห็นว่าเธอพยายามหลีกเลี่ยงที่จะถูกเหมารวมว่าเป็นคนญี่ปุ่นในสายตาของผู้อื่นเช่นเดียวกับพ่อแม่ของเธอ จิตสำนึกทางชาติพันธุ์

³⁰ Jeanne Wakastuki Houston and James D. Houston , *Farewell to Manzanar*, pp.167-168.

ที่ไม่เหมือนกัน และการให้คุณค่าในธรรมเนียมปฏิบัติที่ต่างกันจึงมีส่วนทำให้คนในครอบครัวเดียวกันดังเช่นพ่อแม่และลูกกลายเป็นคนต่างชาติในสายตาของกันและกันเอง

อย่างไรก็ดี ถึงคนรุ่นนิเซอิจะปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นและให้ความสำคัญกับความ เป็นอเมริกันหรือความเป็นแคนาดาเพียงใด พวกเขาที่ไม่สามารถที่เลือกในสิ่งที่ตนใฝ่ฝันได้ เพราะปัญหาเรื่องอคติทางเชื้อชาติทำให้พวกเขาเป็นคนนอกในสายตาของคนอเมริกันหรือ คนแคนาดาผิวขาว ขณะเดียวกันพวกเขาก็ไม่สามารถเป็นคนญี่ปุ่นได้อย่างเต็มตัวด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม คนรุ่นนิเซอิก็ไม่สามารถปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นที่มีอยู่ในตัวได้ ดังนั้นสำหรับคนรุ่น นิเซอิ เมื่อไม่สามารถเป็นทั้งคนอเมริกันและคนญี่ปุ่นได้ หรือเป็นคนแคนาดาหรือคนญี่ปุ่นได้ สิ่งที่ พวกเขาจำเป็นต้องทำคือ พยายามผสมผสานอัตลักษณ์ทั้งสองเข้าด้วยกันเพื่อรักษาความสมดุลและ สร้างเอกภาพให้กับตนเอง ก่อให้เกิดการสร้างอัตลักษณ์ใหม่คือการเป็นชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่น และชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น

ในเรื่อง *Nisei Daughter* จากเรื่องเล่าของคะสุโกะนับตั้งแต่วัยเด็กจนก้าวสู่ความ เป็นผู้ใหญ่ ผู้อ่านจะได้เห็นการเติบโตและการใช้ชีวิตของเธอท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่าง จากตอนแรกเมื่อเธอรับรู้ว่าคุณเองมีเชื้อสายญี่ปุ่นเธอกลับตื่นตกใจกับความจริงที่รับรู้ สำหรับตัว คะสุโกะด้วยวัยเพียง 5 ปีเธอยังเล็กเกินกว่าจะเข้าใจถึงเรื่องของความแตกต่างทางเชื้อชาติแม้ว่า เธอจะรู้ว่าลักษณะทางกายภาพทั้งของตัวเองและพ่อแม่จะไม่เหมือนกับคนอเมริกันทั่วไป แต่เมื่อเธออยู่บนแผ่นดินอเมริกันเธอย่อมรู้สึกผูกพันอยู่กับสหรัฐอเมริกามากกว่าในฐานะเป็น บ้านเมืองเกิดเมืองนอน ในขณะที่ญี่ปุ่นคือดินแดนที่เธอไม่รู้จักและไม่เคยเหยียบย่างไปเลย ด้วยเหตุนี้เธอจึงมั่นใจว่าในเมื่อเธอเกิดและเติบโตในสหรัฐอเมริกาเธอจะเป็นอื่นไปไม่ได้นอกจาก เป็นอเมริกันชน ความสับสนที่มาจากการบอกของแม่และความคิดของตนจึงทำให้คะสุโกะอดสงสัย ไม่ได้ว่าเธอจะเป็นทั้งคนอเมริกันและคนญี่ปุ่นในเวลาเดียวกันได้อย่างไร

And now Mother was telling us we were Japanese. I had always thought I was a Yankee, because after all I had been born on Occidental and Main Street. Montana, a wall-shaking mountain of a man who lived at our hotel, called me a Yankee. I didn't see how I could be a Yankee and Japanese

at the same time. It was being born with too heads. It sounded freakish and a lot of trouble.³¹

นับจากวินาทีแรกที่คะสุโกะตระหนักว่าสิ่งที่เธอเชื่อมาโดยตลอดไม่ได้เป็นอย่างที่เธอคิดเพราะในความเป็นจริงความเป็นญี่ปุ่นที่เธอไม่เคยนึกถึงกลับอยู่ในสายเลือดของเธอเอง จากนั้นเป็นต้นมาคะสุโกะก็ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาใหญ่เช่นเดียวกับคนรุ่นนิเซอิคนอื่น ๆ ในการหาจุดยืนและความสมดุลในตัวเองเมื่อเธอต้องอยู่กึ่งกลางระหว่างความเป็นอเมริกันที่เธอคุ้นชินและรู้สึกว่ามีอยู่ในตัวเองมากกว่ากับความเป็นญี่ปุ่นที่เป็นรากเหง้าเดิมแต่ไม่มีความผูกพัน จากเรื่อง *Nisei Daughter* แม้ว่าคะสุโกะต้องเผชิญหน้ากับความกดดันในการพยายามปรับตัวกลับไปกลับมา ระหว่างสองวัฒนธรรมที่ต่างกันผ่านการใช้ชีวิตที่บ้าน โรงเรียน และในสังคมอเมริกันภายนอก ชุมชน แต่ลึก ๆ ในใจแล้วเธอก็ยังคิดว่าตนเองเป็นคนอเมริกันมากกว่าจะเป็นคนญี่ปุ่นอยู่ดี ทว่าความคิดนี้กลับสร้างความเจ็บปวดให้กับเธอเพราะเมื่อเธอเติบโตและมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกมากขึ้นเธอก็เริ่มเรียนรู้และเข้าใจถึงเรื่องอคติทางเชื้อชาติ จากความแตกต่างทางเชื้อชาติ และการได้รับการปฏิบัติจากคนอเมริกันราวกับเป็นคนนอกทำให้เธอสังสมความละอายใจในความเป็นคนญี่ปุ่นของตัวเองที่ละน้อย ขณะเดียวกันก็ชิงชังความเป็นญี่ปุ่นของตนเองด้วยเช่นกัน

ระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ความรู้สึกที่เป็นแง่ลบต่อเชื้อสายของตัวเองได้ถูกกระตุ้นขึ้นมาอีกครั้ง เมื่อสหรัฐอเมริกาทำสงครามกับญี่ปุ่น ในครั้งนี้ดูเหมือนจะทำให้รอยแผลในใจที่เธอพยายามไม่นึกถึงถูกสะกิดให้รู้สึกเจ็บมากกว่าครั้งใด ๆ

I felt as if a fist had smashed my pleasant little existence, breaking it into jigsaw puzzle piece. An old wound opened up again, and I found myself shrinking inwardly from my Japanese blood, the blood of an enemy. I know instinctively that the fact that I was an American by birthright was not going to help me escape the consequences of this unhappy war.³²

³¹ Monica Sone, *Nisei Daughter*, p.19.

³² Ibid., pp.145-146.

จากความรู้สึกของคะสุโกะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางจิตใจจากผลพวงของสงครามโดยตรง การถูกมองว่าเป็นศัตรูและยังถูกกักกันเหมือนกับเป็นการเน้นย้ำไม่ให้เธอสามารถหลอกตัวเองได้ว่าเธอไม่ได้ต่างจากอเมริกันชนทั่วไป สุดท้ายแล้วเธอก็ต้องยอมรับว่าไม่ว่าจะเพียรพยายามเท่าใด เธอก็ไม่สามารถสลัดความเป็นญี่ปุ่นไปได้ เพราะในสายตาของรัฐบาลและคนอเมริกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสงครามยังมองเธอว่าเป็นทั้งคนต่างชาติและเป็นทั้งศัตรูทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วเธอจะเป็นพลเมืองของสหรัฐอเมริกาก็ตาม

อย่างไรก็ดี ในตอนจบของเรื่อง *Nisei Daughter* คะสุโกะกลับมีท่าทีที่ตรงกันข้าม จากที่เธอเคยมองว่าการเป็นคนญี่ปุ่นและคนอเมริกันในคนเดียวกันนั้นดูเหมือนสัตว์ประหลาดที่มีสองหัว ตลอดจนมองว่าเลือดแห่งความเป็นญี่ปุ่นในตัวเธอนั้นคือเลือดของศัตรู แต่สุดท้ายเธอได้เปลี่ยนความคิดเดิมทั้งหมดและมองว่าการเป็นทั้งคนอเมริกันและคนญี่ปุ่นในตัวคนเดียวกันนั้นถือว่าเป็นเรื่องดีสำหรับตัวเอง “I don't resent my Japanese blood anymore. [...] I used to feel like a two-headed monstrosity, but now I find that two heads are better than one.”³³ การจบเรื่องด้วยการคลี่คลายปมปัญหาความขัดแย้งในใจต่อการเลือกอัตลักษณ์ในลักษณะนี้ทำให้การแก้ปัญหาและการค้นพบตัวเองของเธอดูไม่น่าเชื่อถือนัก เพราะไม่เห็นพัฒนาการว่าเธอสามารถปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติได้อย่างไร

สำหรับวะกะทซูกิ ในเรื่อง *Farewell to Manzanar* เธอเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ไม่ยอมรับจากผู้อื่นเพราะเชื้อสายของตนเอง ผลจากความคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในใจของเธอระหว่างการทำตัวเสมือนว่าไม่มีตัวตนและความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับจากคนอื่น อย่างไรก็ตาม ความปรารถนาอย่างหลังในความเป็นจริงแล้วก็ไม่ต่างจากความคิดที่ว่าต้องการอยู่อย่างไร้ตัวตน เพราะการพยายามทำตัวเองให้ได้รับการยอมรับจากคนอื่นทำให้เธอปฏิเสธตัวเองไป โดยไม่รู้ตัว กล่าวได้ว่าแรงผลักดันที่ทำให้เธอพยายามนำตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอเมริกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้กลายมาเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้เธอละทิ้งอัตลักษณ์ของตน ในฐานะคนที่มีเชื้อสายญี่ปุ่นและไขว่คว้าหาทางที่จะสร้างอัตลักษณ์แบบชาวอเมริกันผิวขาวแทน ดังนั้นเมื่ออยู่โรงเรียนวะกะทซูกิจึงพยายามเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนทุน นักกีฬา กรรมการหนังสือรุ่น แต่กิจกรรมเหล่านี้ก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการการเข้าสังคมของเธอได้

³³ Ibid., p. 236.

อย่างเต็มที่เพราะเธอยังมองว่าเป็นสังคมที่แคบและเฉพาะกลุ่ม ความปรารถนาสูงสุดของวะกะทชุกิ จึงอยู่ที่การได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระแสหลัก เธอต้องการจะคบหากับเพื่อนชาวอเมริกัน ผิดชาวทั่วไปมากกว่า เพราะหากได้สมาคมกับคนเหล่านี้ย่อมหมายความว่าเธอเป็นที่ยอมรับแล้ว ทว่าความหวังของเธอก็โซ่ว่าจะได้รับการตอบรับเสมอไป เพราะบางครั้งพ่อแม่ของเพื่อนก็มองเรื่อง ความแตกต่างทางเชื้อชาติสำคัญว่ามีตราบภาพ ทว่าเมื่อถูกปฏิเสธปฏิกิริยาของวะกะทชุกิกลับ กลายเป็นน้อมรับการตัดสินใจนั้นเป็นอย่างดี ไม่มีความขุ่นเคือง ไม่มีความโกรธ มีแต่ความรู้สึกผิดอยู่ในใจ

I also learned that outside school another set of rules prevailed. Choosing friends, for instance, often depended upon whether or not I could be invited to their homes, whether their parents would allow this. And what is so infuriating, looking back, is how I accepted the situation. If refused by someone's parents, I would never say, "Go to hell!" or "I'll find other friends," or "Who wants to come to your house anyway?" I would see it as my fault, the result of my feelings. I was imposing a burden on *them*.

[...] I want to declare myself in some different way, and---old enough to be marked by the internment but still too young for the full impact of it to cow me—I wanted in.³⁴

ปฏิกิริยาดังกล่าวของวะกะทชุกิกล่าวได้ว่าเป็นผลพวงมาจากการใช้ชีวิตอยู่ในค่ายแมนซานาร์ เธอไม่อาจสลัดอดีตที่ตกเป็นผู้ถูกกักกันไปได้ การถูกกักกันในค่ายที่ล้อมรั้วด้วยลวดหนามและมีทหารยืนถือปืนลาดตระเวนอยู่นั้นย่อมให้ความรู้สึกที่ว่าตัวเธอไม่ต่างจากนักโทษที่มีความผิด ข้อกล่าวหาของเธอไม่ได้เกิดจากการก่ออาชญากรรมใด ๆ แต่เป็นเพราะเธอมีเชื้อสายญี่ปุ่น ความรู้สึกผิดนี้ได้ฝังลึกอยู่ในใจของเธอแม้ว่าจะได้ใช้ชีวิตนอกค่ายแล้วก็ตาม ความรู้สึกละอายใจที่มีเชื้อสายญี่ปุ่นทำให้เธอยอมรับการตกอยู่ในสถานะของผู้ถูกกระทำหรือถูกปฏิเสธ แม้จะไม่พอใจ หรือรู้สึกเสียใจแต่เธอก็ไม่คิดจะลุกขึ้นมาต่อต้านความอยุติธรรมที่ตัวเองได้รับหรือความใจแคบที่คนอื่นมีให้กับเธอ ในทางตรงกันข้าม ความปรารถนาที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระแสหลักทำให้

³⁴ Jeanne Wakastuki Houston and James D. Houston, *Farewell to Manzanar*, p.160.

เธอยินดีที่จะเผชิญหน้ากับความเจ็บปวดครั้งแล้วครั้งเล่าขอเพียงได้มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จตามที่ตนมุ่งหวังไว้

สำหรับวะกะทซูกิเธอรู้ดีว่าการมีเชื้อสายญี่ปุ่นนั้นเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ความฝันของเธอไม่อาจเติมเต็มได้เหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ แต่ด้วยความปรารถนาที่จะเป็นอย่างคนอเมริกันผิวขาวด้วยทำให้เธอได้รับอิทธิพลทางค่านิยมแบบอเมริกันในทุกทางไม่ว่าจะเป็นการหาหนทางแห่งความสำเร็จในชีวิต หรือเรื่องของความเป็นผู้หญิงอย่างเช่นการวางตัว การพูดจาจาหน้าตา การแต่งตัว หรือแม้แต่ความคิดเกี่ยวมาตรฐานหน้าตาของเพศตรงข้ามซึ่งเด็กผู้ชายที่เธอชอบจะเป็นคนตะวันตกไม่ใช่คนเชื้อสายเอเชียด้วยกัน อย่างไรก็ตาม เมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เธอเริ่มสนใจเพศตรงข้าม เธอก็ไม่สามารถออกไปเที่ยวกับเด็กผู้ชายคนไหนได้เพราะเรื่องของเชื้อสายเป็นสำคัญ ถึงเด็กผู้ชายซึ่งเป็นชาวอเมริกันผิวขาวจะเข้ามาพูดคุยกับเธอ แต่การออกไปข้างนอกด้วยกันกลายเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะเด็กชายเหล่านั้นก็รู้สึกไม่ดีที่มีคู่ควรเป็นคนตะวันออก ขณะเดียวกันพ่อของเธอก็เป็นตัวขัดขวางสำคัญเพราะไม่เห็นชอบที่เธอจะคบหาหรือรักใคร่กับเด็กหนุ่มต่างชาติ

This was my dilemma. Easy enough as it was to adopt white American values, I still had a Japanese father to frighten my boyfriends and a Japanese face to thwart my social goal.³⁵

จากความรู้สึกของวะกะทซูกิเธอไม่เพียงแต่คิดว่าลักษณะทางกายภาพเป็นสิ่งที่ปิดโอกาสของตนเองในการเข้าสังคมกับคนอเมริกันผิวขาวเท่านั้น แต่เธอยังมองว่าพ่อซึ่งเป็นผู้ธำรงความเป็นญี่ปุ่นและพยายามให้เธอมีจิตสำนึกเดียวกันด้วยการให้เธอคบหาสมาคมกับเด็กผู้ชายเชื้อสายญี่ปุ่นยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่กีดขวางความต้องการของเธอ วะกะทซูกิซึ่งไม่สามารถก้าวไปสู่ความมุ่งหวังของตนเองจึงอดไม่ได้ที่จะนำตนเองไปเปรียบเทียบกับคนอื่นโดยเฉพาะราตินเพื่อนสนิทชาวอเมริกันผิวขาวของเธอซึ่งเธอมองว่าประสบความสำเร็จในทุกทางทั้งการเข้าสังคมและการได้รับความสนใจกับเพื่อนต่างเพศ

³⁵ Ibid., p.171.

แม้ใน *Farewell to Manzanar* วะกะทซุกิจะได้กล่าวไว้ว่าเธอไม่เคยต้องการที่จะเปลี่ยนใบหน้าหรือเป็นคนอื่นนอกจากตัวเอง สิ่งที่เธอหวังก็มีเพียงแค่การได้รับการยอมรับจากคนในสังคมอย่างง่ายดายเช่นเดียวกับราติน อย่างไรก็ตามความคิดดังกล่าวของวะกะทซุกิก็ยังสะท้อนให้เห็นว่าถึงเธอต้องการจะให้คนอื่นยอมรับตัวตนที่แท้จริงของเธอมากเพียงไร แต่เธอก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความปรารถนาของเธอไม่ได้ตั้งอยู่ที่ความเป็นคนญี่ปุ่นหากแต่อยู่บนพื้นฐานความเป็นคนอเมริกันผิวขาวซึ่งสะท้อนผ่านความฝันที่เธอมีเกี่ยวกับเด็กผู้หญิงผมบลอนด์นัยน์ตาสีฟ้า เธอมองว่าเด็กหญิงคนดังกล่าวได้รับความชื่นชมจากทุกคนที่อยู่รอบตัว กระนั้นถึงแม้เธอจะไม่รู้สึกอิจฉาหรือรู้สึกไม่ดีกับเด็กสาวคนนั้น แต่เธอก็ไม่อาจจะรับความรู้สึกสิ้นหวังที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ เพราะรู้ดีว่าความต้องการของตนไม่มีวันได้รับการเติมเต็ม

To this day I have a recurring dream, which fills me each time with a terrible sense of loss and desolation. I see a young, beautifully blond and blue-eyed high school girl moving through a room full of others her own age, much admired by everyone, men and women both, myself included, as I watch through a window. I feel no malice toward this girl. I don't even envy her. Watching, I am simply emptied, and in the dream I want to cry out, because she is something I can never be, some possibility in my life that can never be fulfilled.³⁶

จากความรู้สึกของวะกะทซุกิที่มีต่อเด็กสาวในความฝันของเธอแสดงให้เห็นถึงบรรทัดฐานที่เธอตั้งไว้กับตนเองว่าการจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่รู้สึกแปลกแยกนั้นต้องเป็นคนอเมริกันผิวขาวไม่ใช่เป็นคนญี่ปุ่นเช่นเธอ ผลจากการพยายามแสวงหาและสร้างอัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันให้กับตนเองสุดท้ายวะกะทซุกิได้ตระหนักว่าความต้องการดังกล่าวจะไม่ได้สัมฤทธิ์ผลแล้ว ยังเพิ่มความเจ็บปวดให้กับเธอในการเพียรไขว่คว้าหาความฝันที่ไม่อาจเป็นจริง ในการคัดเลือกหาผู้แทนเพื่อเป็นราชินีงานคาร์นิวัลซึ่งเป็นงานประจำปีของโรงเรียน เธอต้องการตำแหน่งดังกล่าวไม่เพียงเพราะตำแหน่งนั้นมีไว้สำหรับผู้หญิงที่สวยงามที่สุดในโรงเรียน แต่ยังเป็นเพราะเธอคิดไปว่าหากได้รับการคัดเลือกจากเพื่อน ๆ ที่ลงคะแนนเสียงให้กับเธอย่อมหมายความว่าเธอได้รับการยอมรับจากเพื่อน ดังนั้นวะกะทซุกิจึงต้องหาวิธีที่ทำให้เธอโดดเด่นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

³⁶ Ibid., pp. 171-172.

และวิธีการที่เธอเลือกคือทำให้ตนเองดูแตกต่างจากผู้เข้าประกวดคนอื่น ๆ ที่เป็นชาวอเมริกันผิวขาว ด้วยการปรากฏตัวในแบบหญิงตะวันออก ทัดดอกไม้และนุ่งโจงกระเบนเท้าเปล่าออกมาหน้าเวที การแต่งกายของเธอสร้างความตื่นตะลึงให้กับเพื่อน ๆ ที่มองความเป็นตะวันออกเป็นเรื่องน่าตื่นตาตื่นใจ ในที่สุดเธอได้รับเลือกให้เป็นราชินีคาร์นิวัล โดยใช้เรื่องความแตกต่างทางเชื้อชาติบวกกับความ เป็นหญิงมาเป็นบันไดก้าวไปสู่ความมั่งคั่งของตัวเอง แต่ในวันงานเธอแต่งตัวด้วยชุดราตรี สีขาวแบบตะวันตกต่างจากชุดที่เธอเดินประกวดอย่างสิ้นเชิง ชุดที่เธอเลือกแต่งในค่ำคืนนั้นทั้งสี และแบบชุดเปรียบได้กับการที่เธอเลือกที่จะถูกผสมกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมตะวันตก สีของชุดที่เธอเลือกยังสื่อถึงความปรารถนาที่จะเป็นอย่างคนอเมริกันผิวขาว ทำให้เธอได้ก้าวมาเป็นราชินี ของงานเหมือนกับเด็กสาวอเมริกันที่รายล้อมไปด้วยผู้คนในความฝันของเธอ การปรากฏกายในวัน งานในชุดแบบตะวันตกจึงไม่มีสิ่งใดที่จะบ่งชี้ความเป็นคนตะวันออกในตัวเธอนอกจากลักษณะทาง กายภาพของเธอเอง

อย่างไรก็ดีระหว่างที่เดินออกมาหน้าเวทีระกะทงก็เริ่มเกิดความสับสนถึงสาเหตุ ที่เธอได้รับเลือก และเริ่มตระหนักว่าคนอื่นเลือกเธอเพราะความเป็นคนตะวันออกของเธอที่ดูแปลก ตามากกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ ไม่ได้เลือกที่เธอเป็นเธอ ดังนั้นเมื่อเธอถูกคิดถึงความจริงข้อนี้เธอจึงไม่ อาจหลีกเลี่ยงที่จะหลอกตัวเองไปได้ว่าไม่ว่าจะอย่างไรเธอก็ไม่สามารถเป็นคนอเมริกันอย่างคนอื่น ๆ ได้อย่างเต็มตัว อีกทั้งสิ่งที่ผลักดันเธอให้ก้าวมาถึงจุดที่ได้รับเลือกนี้ก็เพราะความเป็นเชื้อสายญี่ปุ่น ของตัวเอง การได้รับการคัดเลือกซึ่งดูเหมือนว่าเพื่อน ๆ จะให้การยอมรับเธอแต่เอาเข้าจริงแล้ว พวกเขาก็ยังมองว่าเธอเองต่างจากคนอื่นอยู่ดี ระหว่างที่เธอเดินอยู่บนเวทีนั้น บุคคลที่ระกะทงก็ คิดถึงกลับเป็นพ่อของเธอ ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้เธอได้ต่อต้านพ่อของตัวเองมาตลอด "But then though, NO. That would have been worse. Papa had been right about the sarong. Maybe he was right about everything." ³⁷ กล่าวได้ว่าการทวนไปรำลึกถึงคำที่พ่อพร่ำสอนและวัฒนธรรม ญี่ปุ่นที่พ่อพยายามปลูกฝังแสดงให้เห็นถึงการยอมรับพ่อของตนเองมากขึ้น ท่าทีของระกะทงก็ ในตอนนี้จึงเป็นสัญญาณบ่งชี้ให้เห็นว่าเธอมิได้ปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นดังเช่นที่เคยเป็น

ในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of the Japanese American Family* อุซึตะ ต้องประสบปัญหาเช่นเดียวกับคนรุ่นนิเซอิอีกหลายคนเกี่ยวกับการกำหนดอัตลักษณ์ของตน ดังจะ เห็นได้จากถึงแม้เธอจะคิดว่าตนเองเป็นคนอเมริกัน แต่ในสายตาของคนอเมริกันทั่วไป เธอกลับถูก

³⁷ Ibid., p.134.

มองว่ามีความเป็นอื่น และมักจะถูกกีดกันไม่ให้เข้าพวกเสมอ นับตั้งแต่เด็กจนกระทั่งเข้ามหาวิทยาลัยส่งผลให้เธอต้องเรียนรู้ที่จะอดทนและเพิกเฉยความเป็นคนนอกที่ถูกคนอื่นกำหนดให้ อย่างไรก็ตาม ในงานเขียนของเธอไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการแสวงหาตลอดจนการสร้างอัตลักษณ์ใหม่อย่างชัดเจน ในกรณีนี้อาจเป็นเพราะเธอเขียนงานในช่วงที่เป็นผู้ใหญ่โดยมีจุดประสงค์ให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความเป็นอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่น ดังจะเห็นได้ว่าลักษณะที่โดดเด่นในงานเขียนของอุซึดะคือ เธอมักสอดแทรกความเป็นญี่ปุ่น ในงานเขียนของตน สะท้อนให้เห็นความพยายามของตัวละครที่ยังคงรักษามรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอาไว้ แต่ขณะเดียวกันมิได้รู้สึกตะขิดตะขวงใจในความเป็นอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นของตนเอง นอกจากนี้เรื่องราวที่ถ่ายทอดลงในงานเขียนของเธอส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกัน เพียงแต่เปลี่ยนชื่อครอบครัวของตัวละครเป็น อีกชื่อหนึ่ง โดยตัวละครเอกเหล่านี้ล้วนแต่เป็นชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นที่ต้องอยู่ท่ามกลางอคติทางเชื้อชาติในสหรัฐอเมริกา แต่ถึงแม้จะต้องเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทักษะคติของอุซึดะที่สอดแทรกอยู่ในการเล่าเรื่องกลับเต็มไปด้วยการมองโลกในแง่ดีและเปี่ยมด้วยความหวังว่ากลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นจะได้รับความเข้าใจจากบุคคลรอบข้างมากขึ้น อุซึดะยังได้กล่าวถึงความหวังอันสูงสุดของเธอไว้ใน *The Invisible Thread: An Autobiography* ซึ่งเป็นอัตชีวประวัติที่เธอเขียนขึ้นก่อนเสียชีวิตหนึ่งปีว่าเธอหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านงานของเธอจะมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นมากขึ้น ไม่ได้รู้จักคนเหล่านี้แค่เพียงผิวเผินผ่านภาพลักษณ์ตามแบบฉบับเพียงอย่างเดียว และเธอยังกล่าวอีกว่าแม้ว่าคนเราต่างมีรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ในฐานะบุคคลที่มีความเท่าเทียมกันแล้วทุกคนต่างย่อมเป็นมนุษย์ปุถุชนเหมือนกัน ³⁸

ดังนั้นในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* อุซึดะมิได้หันหลังให้กับความเป็นญี่ปุ่น ในขณะที่ตัวละครในวรรณกรรมการกักกันเรื่องอื่น ๆ มักจะปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นและแสดงให้เห็นความเหนือกว่าของวัฒนธรรมตะวันตก แต่สำหรับอุซึดะมิได้ให้ภาพลบบกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นเท่าใดนัก ในทางตรงกันข้ามเธอพยายามให้ผู้อ่านเล็งเห็นคุณค่าของความเป็นญี่ปุ่นซึ่งไม่ด้อยไปกว่าความเป็นอเมริกัน ความพยายามที่จะสร้างสมดุลให้กับตัวเองระหว่างการเป็นคนอเมริกันและคนญี่ปุ่นในคนเดียวกันจึงไม่ทำให้เธอหันหลังให้กับความเป็นญี่ปุ่นอย่างสิ้นเชิง เพราะอุซึดะมองว่าตนเองครั้งหนึ่งเป็นคนอเมริกัน ในขณะที่อีกครึ่งหนึ่งเป็นคน

³⁸ Lawrence J. Trudeau, ed., *Asian American Literature* (Detroit: Gale Research, 1999), p. 458.

ญี่ปุ่น ในตอนจบของ *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อุชิคะได้เดินทางไปญี่ปุ่นและใช้ชีวิตที่นั่นเป็นเวลา 2 ปี จากประสบการณ์ในครั้งนั้นเธอได้กล่าวไว้ว่าการเดินทางในครั้งนั้นทำให้เธอเติมเต็มตัวตนที่ขาดหายไป มาเป็นคนรุ่นนิเซอิที่ภาคภูมิใจในความเป็นอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นของตนเอง

My experience in Japan was as positive and restorative as the evacuation had been negative and depleting. I came home aware of a new dimension to myself as a Japanese American and with new respect and admiration for the culture that had made my parents what they were. The circle was complete.³⁹

กล่าวได้ว่าตอนจบของ *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* นี้ คล้ายคลึงกับเรื่อง *Nisei Daughter* ของโมนิกา โตะเนะ เพราะไม่เห็นพัฒนาการของตัวละครในการสร้างและผสมผสานอัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันและความเป็นญี่ปุ่นได้อย่างชัดเจน

ในเรื่อง *No-No Boy* โอะกะคะได้หยิบยกประเด็นเกี่ยวกับแบบสอบถามของรัฐซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้ถูกกักกันในค่ายต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาต้องทำการตอบก่อนที่จะได้รับการคัดเลือกให้ออกไปใช้ชีวิตนอกค่ายได้ตามที่ร้องขอ แต่ข้อแม้ของการขออนุญาตนั้นนอกจากผู้ถูกกักกันเหล่านี้จะเดินทางไปตั้งรกรากใหม่ในทางตะวันออกของประเทศ และมีผู้ให้การรับรองแล้ว รัฐยังต้องตรวจสอบเพื่อความแน่ใจด้วยว่าคนที่ได้รับการคัดเลือกจะไม่เป็นภัยต่อชาติหลังจากที่ได้รับอิสรภาพ ดังนั้นแบบสอบถามจึงเน้นไปที่เรื่องของความซื่อสัตย์และรักชาติเพื่อที่รัฐจะได้แยกคนที่ไม่ยอมภักดีซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นภัยต่อประเทศออกไป

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าคำถามที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ คำถามข้อ 27 และ 28 เพราะเป็นคำถามที่บีบให้กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นต้องแสดงเจตน์จำนงว่าจะเลือกประเทศใดระหว่างสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่น คำถามทั้งสองข้อนี้ก่อให้เกิดความสับสนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่นิเซอิที่เป็นชายฉกรรจ์ เพราะคำถามข้อที่ 28 ไม่เพียงแต่ตั้งคำถามในเรื่องของความภักดีเท่านั้น แต่ยังมีความหมายแฝงอีกว่าคนหนุ่มเหล่านี้พร้อมที่จะร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับเหล่า

³⁹ Yoshiko Uchida, *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family*, p.152.

ทหารในกองทัพหรือไม่ คำถามข้อนี้อาจจะตอบไม่ยากนักหากชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นเหล่านี้ไม่ได้ตกอยู่ภายใต้การกักกันของรัฐ เพราะตามปกติแล้วหน้าที่ในการพิทักษ์และปกป้องอธิปไตยของประเทศชาตินั้นเป็นสามัญสำนึกที่ควรจะมีอยู่ในพลเมืองทุกคน ทว่าในสถานการณ์เช่นนี้พวกเขาอย่าอมรู้สึกถูกกดขี่และยากที่จะหาคำตอบให้กับตนเองว่าควรที่จะร่วมรบกับกองทัพสหรัฐหรือไม่ เพราะรัฐบาลมิได้ปฏิบัติกับพวกเขาเช่นเดียวกับพลเมืองทั่วไป เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 พวกเขาถูกบังคับให้อพยพมายังค่ายกลางทะเลทรายเพราะเกรงว่าจะเป็นภัยต่อประเทศ แต่แล้วจู่ ๆ รัฐก็กลับขอให้คนที่รัฐปฏิบัติเยี่ยงศัตรูออกรบโดยให้เหตุผลว่าการเป็นทหารในครั้งนี้เป็นสิ่งที่คนนิเซอิควรจะทำตามภูมิปัญญาในฐานะพลเมืองที่มีความภักดีต่อประเทศชาติ ดังนั้นจากการกระทำของรัฐจึงทำให้มองได้ว่าความหมายของคำว่าพลเมืองได้ถูกปรับเปลี่ยนและตีความหมายตามความพึงพอใจของรัฐ และกลุ่มคนที่ได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองเช่นบรรดานิเซอิก็ต้องยอมรับอำนาจรัฐที่จะหยิบยื่นสถานภาพความเป็นพลเมืองให้ตามแต่เมื่อรัฐจะพอใจ ความเป็นพลเมืองของพวกเขาจึงไม่ได้เป็นสิ่งที่พึงจะได้รับในฐานะคนที่เกิดบนแผ่นดินแห่งนี้เช่นเดียวกับคนในสังคมกระแสหลักทั่วไป

จากแบบสอบถามดังกล่าว อิชิโรซึ่งเป็นตัวละครเอกของนวนิยายเรื่อง *No-No Boy* เป็นภาพสะท้อนของคนรุ่นนิเซอิที่ได้รับผลกระทบจากคำถามนี้โดยตรง เขาต้องติดคุกเพื่อชดเชยความผิดจากข้อหาเป็นผู้ทรยศต่อชาติเพราะว่าไม่ยอมไปรบและปฏิเสธที่จะแสดงความจงรักภักดีต่อสหรัฐอเมริกา ความละอายใจจากข้อหาดังกล่าวจึงส่งผลทางด้านจิตใจเพราะทำให้อิชิโรไม่อาจเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ตราบใดที่เขาไม่สามารถไถ่ถอนความรู้สึกผิดนั้น อิชิโรโทษแม่ว่าเธอทำให้เขาเลือกตอบที่จะปฏิเสธ เขาเลือกที่จะกล่าวหาแม่เพียงเพราะต้องการหาเหตุผลมาสนับสนุนการตัดสินใจที่ผิดพลาดของตัวเองว่ามีที่มาจากสาเหตุใด แต่ถ้าเขามุ่งมั่นที่จะออกรบจริงเขาจะสามารถที่จะขัดขึ้นต่อคำสั่งของแม่เหมือนกับที่วุ๊ดดี พี่ชายของวะกะทซุกิในเรื่อง *Farewell to Manzanar* ยอมขัดแย้งกับพ่อด้วยการให้เหตุผลว่าเขาต้องการไปรบเพราะว่าเป็นพลเมืองของสหรัฐอเมริกาและตอนนี้ประเทศชาติกำลังตกอยู่ในภาวะสงคราม สำหรับอิชิโร การที่เขาไม่ยอมไปรบนั้นจึงไม่ได้เป็นสาเหตุมาจากแม่บีบบังคับอย่างเดียวแต่เป็นเพราะเขารู้สึกสับสนต่อการกระทำของรัฐบาลที่นอกจากจะวิบัติและปล้นเสรีภาพของชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นแล้ว รัฐยังเพิกถอนความเป็นพลเมืองของพวกเขาด้วย จากกระแสสำนึกของอิชิโร ผู้อ่านจะพบว่าเขาเฝ้าวนเวียนคิดถึงแต่ข้อผิดพลาดของตัวเองและพยายามหาเหตุผลมากมายมาสนับสนุนในการตัดสินใจตอบปฏิเสธรัฐแสดงให้เห็นว่าจริง ๆ แล้วจากกันบั้งในจิตใจ เขาเองก็อยากรับใช้ชาติด้วย

ว่าการออกรบเป็นหนทางหนึ่งที่จะพิสูจน์ว่าเขาเองก็ไม่ต่างไปจากพลเมืองที่จงรักภักดีต่อประเทศ เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ แต่เพราะการกระทำของรัฐที่ปฏิเสธความเป็นพลเมืองของเขาทำให้เขาต้องหันหลังให้รัฐในที่สุด

[...] And some said: You, Mr. Judge who supposedly represent justice, was it a just thing to ruin a hundred thousand lives and home and farms and businesses and dreams and hopes because the hundred thousand were a hundred thousand Japanese and you couldn't have loyal Japanese when Japan is the country you're fighting and, if so, how about the Germans and Italians that must be just as questionable as the Japanese or we wouldn't be fighting Germany and Italy? Round them up. Take away their homes and cars and beer and spaghetti and throw them in a camp and what do you think they'll say when you try to draft them into your army of the country that is for life, liberty ad the pursuit of happiness? [...] Please, judge, said the next one. I want to go in your army because this is my country and I've always lived here and I was all-city guard [...] Maybe I look Japanese and my father and mother and brothers and sisters look Japanese but we're better Americans than the regular ones because that's they way it has to be when one looks Japanese but is really a good American. [...]

And then Ichiro thought to himself: My reason was all the reasons put together. [...] ⁴⁰

อย่างไรก็ดี การพยายามหาคำตอบให้กับตัวเองเกี่ยวกับสาเหตุที่เขาไม่ไปออกรบนั้น เป็นการทำให้เขาแสวงหาอัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันให้กับตัวเอง เพราะหากเขาสามารถหาเหตุผลที่เหมาะสมและอธิบายการตัดสินใจของตัวเองได้ก็จะไม่ทำให้จิตสำนึกในความเป็นอเมริกันชนของเขาคลอนแคลนไป แต่การที่อิชิโรไม่เข้าใจการตัดสินใจของตนเองทำให้เขาพะวงถึงอิทธิพลความเป็นญี่ปุ่นที่แม่มีต่อตัวเขา สำหรับแม่ของอิชิโรการให้ลูกชายเลือกไม่ไปรบกับกองทัพสหรัฐ

⁴⁰ John Okada. *No-No Boy*, pp. 31-34.

นอกจากจะเป็นการเชื่อฟังคำสั่งของเธอแล้วยังหมายถึงการแสดงออกที่จะเป็นคนญี่ปุ่นโดยไม่ยอมออกกรบเพื่อฆ่าฟันคนเชื้อสายเดียวกับตนเอง

การเลือกอัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันของอิชิโรสะท้อนผ่านความรู้สึกห่างเหินที่เขา มีต่อผู้เป็นพ่อและเป็นแม่ ภายใต้ความรู้สึกนึกคิดของอิชิโรที่มองว่าตัวเองเป็นโมะโมะทะโรที่ออกมา จากลูกพีชนั้น เป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงความแปลกแยกที่เขามีต่อพ่อและแม่ของตน เพราะตาม ท้องเรื่องของนิทานโมะโมะทะโร เด็กชายที่อยู่ภายในลูกพีชได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่บุญธรรม การเปรียบตัวเองว่าเป็นโมะโมะทะโรของอิชิโรจึงเหมือนกับเป็นการมองว่าพ่อและแม่ของเขาได้แต่ เลี้ยงดูเขามา แต่ความรู้สึกผูกพันที่ฝังมืออย่างคนที่มีสัมพันธ์ความเป็นพ่อแม่ลูกกันนั้นถูกกั้นกลาง ด้วยการยึดถือวัฒนธรรมและจิตสำนึกที่แตกต่าง พ่อแม่ที่มีความเป็นญี่ปุ่นอยู่ในตัวจึงแปลกแยก จากลูกชายที่มีความเป็นอเมริกันอย่างเต็มเปี่ยมเช่นเขา แม้แต่ลักษณะทางกายภาพของคนทั้งสาม ยังแตกต่างกันเพราะในขณะที่พ่อและแม่มีรูปร่างเหมือนคนญี่ปุ่นทั่วไปคือตัวเล็กแต่อิชิโรกลับ สูงใหญ่เหมือนกับคนอเมริกัน นอกจากนี้อิชิโรไม่รู้สึกเป็นสุขเมื่ออยู่ในบ้านของตน บ้านของเขามี ลักษณะเหมือนบ้านของคนญี่ปุ่นอพยพทั่วไป กล่าวคือลักษณะของบ้านค่อนข้างคับแคบและดู ทรวดโถม ไม่น่าอยู่เหมือนบ้านของชาวอเมริกันเนื่องจากเจ้าของบ้านไม่คิดจะตั้งรกรากอยู่ใน อเมริกาอย่างถาวร สภาพความเป็นอยู่ของบ้านจึงเพียงแค่นี้เพียงพออยู่ได้และมีไว้อาศัย หลับนอนเพื่อวันหนึ่งข้างหน้าจะได้โยกย้ายกลับไปอยู่ญี่ปุ่นได้ง่ายมากขึ้น ดังนั้นเมื่ออิชิโรไป เยี่ยมเค็นจิซึ่งมีความเป็นอยู่ตรงกันข้าม เขาจึงอดที่จะเอาความเป็นอยู่ของเพื่อนมาเปรียบเทียบกับ ตนเองไม่ได้ สำหรับครอบครัวของเค็นจิ ถึงจะเป็นคนเชื้อสายญี่ปุ่นเหมือนกัน แต่ครอบครัวของ เค็นจิมีความเป็นอเมริกันมากกว่าครอบครัวของอิชิโรซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถที่กลมกลืน กับความเป็นตะวันตกมากกว่าครอบครัวของเขา บ้านของเค็นจิเป็นบ้านในแบบอเมริกันชั้นกลาง ที่น่าอยู่และโอ่โถง ส่วนพ่อของเค็นจิซึ่งดูสูงใหญ่ก็มีลักษณะเหมือนกับชาวอเมริกันตรงกันข้ามกับพ่อ ของอิชิโร ความปรารถนาที่จะมีบ้านอย่างเค็นจิหรือแม้แต่พ่อที่ดูจะเข้าใจลูกเช่นพ่อของเพื่อน สะท้อนให้เห็นความใฝ่ฝันของอิชิโรที่จะมีชีวิตในแบบอเมริกันซึ่งเป็นชีวิตที่เขาไม่อาจมีได้

ความขัดแย้งที่อิชิโรมีต่อแม่เกี่ยวกับทางเลือกและจิตสำนึกที่แตกต่างกันทำให้คน ทั้งคู่ไม่อาจประสานความปรองดองได้ การที่อิชิโรขัดแย้งกับแม่ซึ่งเปรียบเหมือนเป็นตัวแทนของ ความเป็นญี่ปุ่นไม่ได้แค่สื่อให้เห็นว่าเขาหันหลังให้กับผู้เป็นแม่ของตนเองเท่านั้นแต่ยังปฏิเสธ รากเหง้าทางวัฒนธรรมเดิมของตนเองอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การเลือกอัตลักษณ์ความเป็นอเมริกันของ

อิชิโรก็ไม่สามารถทำได้เพราะนอกเหนือจากความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติของเขา การที่เขาเป็น “no-no boy” หรือคนที่ปฏิเสธจะเกณฑ์ทหารยังทำให้เขาไม่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปอีกด้วย เส้นทางในการแสวงหาอัตลักษณ์ของอิชิโรจึงไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่น

ในการพบศพของผู้เป็นแม่ในห้องน้ำ ท่าทีของอิชิโรกลับเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แม้ว่าในช่วงที่แม่ยังมีชีวิตอยู่นั้นเขารู้สึกปฏิเสธและต่อต้านแม่ของตน แต่เมื่อแม่ตายจากเขาก็ไม่ได้คิดว่าการตายของแม่ช่วยปลดปล่อยเขาให้เป็นอิสระจากความเป็นญี่ปุ่น หรือคิดว่าจะอย่างน้อยแม่ก็ไม่ได้อยู่เพื่อตอกย้ำให้เขารู้สึกว่าเป็นคนญี่ปุ่นอีกต่อไป ในทางตรงกันข้ามอิชิโรกลับตระหนักได้ว่า แม่ต้องอยู่อย่างไร้ความสุขเพียงใดในสหรัฐอเมริกา และเข้าใจว่าเพราะเหตุใดแม่จึงจมอยู่กับความทุกข์จนต้องเลือกการตายเป็นการแสวงหาความสุข อิชิโรมองว่าการตายอาจเป็นทางเลือกเดียวที่นำแม่กลับไปสู่ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่แม่จดจำและรักมาโดยตลอด หากเป็นทางเลือกที่แม่จะบรรลุความต้องการของตนเองนั้นเขาก็หวังว่าเธอจะได้พบความสุขนั้นอย่างแท้จริง

Suddenly I fell sorry for you. Not sorry that you are dead, but sorry for the happiness you have not known. [...] Too late I see you unhappiness, which enables me to understand a little and, perhaps, even to love you a little bit, but it could not be otherwise. Had you lived another ten years or even twenty, it would still have been too late. If anything, my hatred for you would have grown. You are dead and I fell a little peace and I want very much for you to know the happiness that you tried so hard to give me...⁴¹

ท่าทีของอิชิโรที่มีต่อการตายของแม่จึงเหมือนกับเป็นการยอมรับความเป็นญี่ปุ่นของแม่ซึ่งส่งผ่านมายังตัวเขา นับเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเองใหม่โดยมิได้ปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นของตน ดังเช่นในอดีต การเข้าใจแม่ซึ่งเป็นตัวแทนของญี่ปุ่นตลอดจนรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับแม่แม้ว่าแม่จะตายจากไปแล้วในฉากนี้จึงเปรียบได้กับการกลับคืนสู่รากเหง้าความเป็นญี่ปุ่นของอิชิโรซึ่งที่ผ่านมา เขาพยายามปฏิเสธมาโดยตลอด

⁴¹ Ibid., p.186.

จากวรรณกรรมการกักกันที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวละครซึ่งเป็นคนรุ่นนิเซอิ มีวิธีการที่จะผสมผสานอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไป ตัวละครบางตัวเช่น คาซูกิโกะในเรื่อง *Nisei Daughter* และ อุซึตะ ในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* ไม่สามารถแสดงให้เห็นพัฒนาการในการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ที่เด่นชัด ทำให้การคลี่คลายปมความขัดแย้งในใจดูเหมือนเป็นการพยายามสร้างให้ผู้อ่านเชื่อถือว่าตนเองสามารถกำหนดอัตลักษณ์ได้โดยไม่อยู่ในภาวะสับสน ส่วนวาระที่ซุกิ *Farewell to Manzanar* และอิชิโรในเรื่อง *No-No Boy* สามารถสร้างอัตลักษณ์ใหม่คือยอมรับความเป็นอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นได้น่าเชื่อถือมากกว่า การผสมผสานอัตลักษณ์ของตัวละครทั้งสองสร้างผ่านการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ที่มีต่อพ่อหรือแม่ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิม สายสัมพันธ์ที่ได้รับการฟื้นฟูอีกครั้งจึงมีส่วนทำให้ตัวละครไม่ปฏิเสธความเป็นญี่ปุ่นดังเช่นที่เคยเป็นมา อย่างไรก็ดี แม้ว่าตัวละครในรุ่นที่สองทั้งสองจะเรียกตัวเองว่าเป็นชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่น แต่การเลือกหนทางของตนนั้นดูเหมือนจะโน้มเอียงที่จะนิยามตนเองว่าเป็นคนอเมริกันมากกว่าเพราะถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมตะวันตก ดังนั้นความเข้มข้นในการเป็นคนอเมริกันย่อมมีมากกว่าการเลือกที่จะเป็นคนญี่ปุ่น

4.2.3 ชั้นเซอิ: การกลับคืนสู่อดีตกับการเผชิญหน้ากับปัจจุบัน

ไม่เพียงแต่คนรุ่นนิเซอิเท่านั้นที่ต้องแสวงหาอัตลักษณ์เพื่อสร้างความสมดุลในตนเอง สำหรับคนรุ่นชั้นเซอิซึ่งเป็นคนรุ่นที่สามก็ต้องพยายามหาจุดยืนให้กับตนเองด้วยเช่นกัน ในเรื่อง *Obasan* เอมิชิซึ่งเป็นคนรุ่นนิเซอิเป็นนักเคลื่อนไหวทางด้านสังคมที่เรียกร้องให้มีการชำระประวัติศาสตร์แคนาดาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ นะโอะมิซึ่งเป็นหลานสาวและเป็นคนรุ่นชั้นเซอิกลับมีความคิดเห็นไปในทางตรงกันข้ามเพราะเธอเลือกที่จะนิ่งเฉยมากกว่าที่จะลุกขึ้นมาสร้างความเป็นธรรมให้กับตนเอง ความแตกต่างระหว่างคนทั้งสองยังเห็นได้จากความสามารถในการกำหนดอัตลักษณ์ สำหรับเอมิชินั้นสามารถพูดได้ว่าตนเองเป็นคนแคนาดาถึงแม้จะคนรุ่นนิเซอิและมีเชื้อสายญี่ปุ่น แต่ นะโอะมิกลับไม่สามารถนิยามตนเองได้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อเธอนึกถึงนิทานเรื่องโกลดิล็อคส์ (Goldilocks) เธอไม่สามารถแทนตัวเองว่าเป็นหมีหรือว่าเป็นโกลดิล็อคส์ในนิทานได้ เหมือนกับการกำหนดอัตลักษณ์ของตนเองที่อยู่ก้ำกึ่งระหว่างความเป็นแคนาดาและความเป็นญี่ปุ่น

I am Baby Bear, whose chair Goldilocks breaks, whose porridge Goldilocks eats, whose bed Goldilocks sleep in. Or perhaps this is not true and I am really Goldilocks after all. In the morning, will I not find my way out of the forest and back to my room where the picture bird sings above my bed and the real bird sings in the real peach tree by my open bedroom window in Marpole?⁴²

นอกจากนี้นิทานเรื่องโกลดิล็อคส์ยังเป็นนิทานตะวันตก การที่นะโอะมินำมาเปรียบเทียบกับตนเองจึงเน้นย้ำให้เห็นภาวะที่อยู่ก้ำกึ่งระหว่างสองวัฒนธรรม เพราะโดยส่วนใหญ่วรรณกรรมของชนกลุ่มน้อยหากสอดแทรกนิทานในเรื่องเล่ามักจะเป็นนิทานพื้นบ้านที่แสดงรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง ในกรณีของวรรณกรรมการกักกันซึ่งเขียนโดยนักเขียนเชื้อสายญี่ปุ่นมักจะพูดถึงนิทานพื้นบ้านของญี่ปุ่นคือโมะโมะทะโร การที่นะโอะมิในเรื่อง *Obasan* เปรียบตัวเองกับตัวละครในนิทานตะวันตกไม่ใช่ตะวันออกจึงแสดงให้เห็นอิทธิพลของความเป็นตะวันตกที่มีต่อการกำหนดอัตลักษณ์ของตนแม้ว่าจะมีเชื้อสายเป็นคนตะวันออกก็ตาม

อย่างไรก็ดี การได้รับแรงกระตุ้นจากเอมิลีในการรื้อฟื้นอดีตมีส่วนทำให้เธอได้ก้าวสู่เส้นทางแห่งการแสวงหาอัตลักษณ์ของตนเพื่อทบทวนและสร้างนิยามอัตลักษณ์ของตนเองให้ได้ การกลับคืนสู่อดีตเกี่ยวกับชุมชนของตนจึงเหมือนกับเป็นการกลับสู่รากเหง้าเดิม เช่นเดียวกับคนรุ่นหลังที่มีเชื้อสายญี่ปุ่นคนอื่น ๆ นะโอะมิเติบโตในครอบครัวที่ได้รับการปลูกฝังความเป็นญี่ปุ่นซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมผ่านผู้ใหญ่ภายในบ้าน ความใกล้ชิดกับยาย แม่ ป้า และน้า ทำให้นะโอะมิได้เรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นที่สั่งสอนโดยอ้อมผ่านความสัมพันธ์ในแบบเครือญาติ นะโอะมิแตกต่างจากสตีเฟนซึ่งเป็นพี่ชาย เพราะแม้ว่าสตีเฟนจะเป็นคนรุ่นเดียวกันเหมือนกันแต่เขากลับปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับความเป็นญี่ปุ่นอย่างสิ้นเชิง ในนวนิยาย จะเห็นได้ว่าคนที่นะโอะมิมีความผูกพันและใกล้ชิดมากที่สุดคือแม่ของเธอ ดังนั้นเมื่อแม่ของเธอเดินทางไปญี่ปุ่นและไม่เคยกลับมาอีกเลยจึงมีผลกระทบต่อเธอเป็นอย่างมาก การหายไปของแม่ไม่ได้มีอิทธิพลในด้านความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกเท่านั้น แต่หากเปรียบเทียบว่าแม่เป็นวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมเนื่องจากบทบาทของแม่คือการถ่ายทอดและปลูกฝังวัฒนธรรม การหายไปของแม่จึงเท่ากับความเป็นญี่ปุ่นนั้นหายไปด้วย

⁴² Joy Kogawa, *Obasan*, p. 149.

ในตอนเป็นเด็ก นะโอะมิไม่เข้าใจว่าทำไมแม่จึงหายตัวไป เธอจึงสงสัยในความรักของแม่ที่มีต่อเธอ ตลอดเวลากว่าสามสิบปี และไม่เคยได้รับความกระจ่างในข้อสงสัยของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากโอะบะซังไม่เคยปริปากตอบคำถามเธอแต่อย่างใด แต่ในที่สุดเมื่อนะโอะมิรู้ความจริงว่าที่แม่เธอหายตัวไปนั้นเป็นเพราะแม่ไม่ยอมให้ลูกต้องมาแบ่งปันความเจ็บปวดในการเจ็บป่วยของตัวเองหลังจากถูกระเบิดปรมาณูที่นางาซากิ แม่จึงเลือกที่จะเงียบและไม่เล่าถึงชะตากรรมของตน ดังนั้นในความเงียบนั้นมิได้หมายความว่าแม่ได้หายตัวไปแต่อย่างใด การเงียบของแม่กลับสื่อถึงความรักและความห่วงใยที่มีต่อลูก การรับรู้ชะตากรรมของแม่จึงทำให้นะโอะมิเข้าใจความหมายของความเงียบใหม่ เพราะไม่ได้ตีความหมายของความเงียบตามแบบบริบทของวัฒนธรรมตะวันตก ดังนั้นเธอจึงไม่ได้มองว่าความเงียบคือความว่างเปล่าและซึ่งไร้ความหมายอีกต่อไป หากแต่ความเงียบนั้นมีความปรารถนาดีของแม่แฝงเร้นอยู่

Martyr Mother, you pilot your powerful voicelessness over the ocean and across the mountain, straight as a missile to our hut on the edge of a sugar-beet field. You wish to protect us with lies, but the camouflage does not hide your cries. Beneath the hiding I am there with you.⁴³

กล่าวได้ว่าการรื้อฟื้นสายสัมพันธ์ระหว่างแม่กับนะโอะมิผ่านการตีความหมายของความเงียบใหม่ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจในตัวแม่มากขึ้นหากมองในเชิงนัยยะก็เปรียบได้กับการที่นะโอะมิได้มีความเข้าใจวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมของตนเองซึ่งมีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์ของเธอ นอกจากนี้ในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นของนะโอะมียังแสดงผ่านการอ่านตัวอักษรคันจิของญี่ปุ่น โดยตัวอักษรที่ใช้ในการสื่อสารเปรียบได้กับรหัสทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นที่นะโอะมิต้องตีความเพื่อความเข้าใจ

Once I came across two ideographs for the word "love." The first contained the root words "heart" and "hand" and "action"—love as hands and heart in action together. The other ideograph, for "passionate love," was formed of "heart", "to tell," and "a long thread".⁴⁴

⁴³ Ibid., p. 290.

⁴⁴ Ibid., p. 273.

จากการถอดและอ่านตัวอักษรของคำว่า “ความรัก” ทำให้ นะโอะมิ เล็งเห็นว่า ตัวอักษรคันจิซึ่งหมายถึง “ความรัก” นั้น มีรากคำศัพท์มาจากคำอื่น ไม่สามารถเขียนขึ้นได้โดด ๆ เช่นเดียวกับการจะเข้าใจความรักของแม่ที่มีต่อเธอนั้นไม่สามารถมองเพียงแค่การมีอยู่ของแม่เพียงอย่างเดียว เพราะถึงแม้จะไม่ได้อยู่กับเธอ แต่ความรักที่แม่มีให้ก็ไม่ได้สูญหายไปไหน สิ่งที่นะโอะมิ ต้องทำคือตระหนักถึง “วะระมะมะะ” (wagamama) หรือความคิดที่ที่โอะบะซังได้ปลุกฝังไว้เกี่ยวกับการลดความเห็นแก่ตัวและเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ จากผู้อื่น โดยหันมาใส่ใจความต้องการของผู้อื่นแทน “To try to meet one’s own needs in spite of the wishes of others is to be “wagamama” by always heeding everyone’s needs.”⁴⁵ ดังนั้นหากนะโอะมิต้องการที่จะเข้าใจและรับรู้คุณค่าของความเสียสละที่แม่พยายามปกป้องลูก เธอต้องก้าวออกจากจุดยืนของตนเพื่อเข้าไปในโลกของแม่ และแบ่งปันความเจ็บปวดที่แม่ได้รับ การตีความความเจ็บของแม่ใหม่ตลอดจนการถอดรหัสตัวอักษร ภาษาญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญในการช่วยให้เธอหรือฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่มีต่อแม่ตลอดจนช่วยให้เข้าใจแม่ได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากมองว่าความเจ็บที่แม่แสดงออกเปรียบได้กับวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยมีแม่เป็นผู้ส่งผ่านวัฒนธรรมนี้ นะโอะมิไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในแคนาดาได้หากเธอจะเลือกที่จะจมอยู่กับความเจ็บนั้น ดังที่เธอได้กล่าวไว้ว่าการตกอยู่ในความเจ็บปราศจากคำพูดต่างทำลายทั้งเธอและแม่ “Gentle Mother, we were lost together in our silences. Our worldlessness was our mutual destruction.”⁴⁶ ดังนั้นในการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ นะโอะมิจึงไม่สามารถยึดติดกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นได้แม้ว่าความเจ็บนั้นไม่ได้มีความหมายในเชิงลบก็ตาม สำหรับนะโอะมิหากจะอยู่ในสังคมกระแสหลักเธอจำเป็นต้องหาความสมดุลระหว่างความเจ็บและการพูดเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก การกระตุ้นเตือนของเอมิลีที่ให้นะโอะมิพูดถึงประวัติศาสตร์ส่วนตัวและของชุมชนนับเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าหากเธอเลือกที่จะเจ็บ ไม่อ้างถึงสิทธิการเป็นคนแคนาดาของเธอ เธอก็ย่อมไม่สามารถแสดงตัวว่าเป็นคนแคนาดาได้ เช่นเดียวกับที่คนอื่นไม่เข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นกับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีส่วนทำให้อัตลักษณ์ความเป็นแคนาดาของเธอสูญหายไป กล่าวได้ว่าการสร้างและการผสมผสานอัตลักษณ์ของนะโอะมิในที่นี้จึงจำเป็นต้องแสดงผ่านการรักษาความสมดุลระหว่างการเจ็บและการพูดเพื่อที่จะกำหนดอัตลักษณ์ของตนในฐานะชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น

⁴⁵ Ibid., p.151.

⁴⁶ Ibid., p. 291.

จากเรื่อง *Obasan* กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของคนรุ่นซันเซะอิมมีความคล้ายคลึงกับคนรุ่นนิเซะอิมคือ การนำอัตลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่นมาผสมผสานกับอัตลักษณ์ใหม่นั้น จะต้องกลับไปหาวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมผ่านการฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่มีต่อแม่ซึ่งเป็นตัวแทนของการถ่ายทอดวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการสร้างอัตลักษณ์ของคนรุ่นซันเซะอิมไม่สามารถยึดติดกับวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ย้อนกลับไปค้นหาได้เพราะในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมกระแสหลักในปัจจุบันจะต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิมให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่

4.3 การลดทอนอำนาจของเพศชายในระบบสังคมปิตาธิปไตย

ตามแบบแผนโครงสร้างของครอบครัวญี่ปุ่นจะเป็นแบบแนวดิ่ง กล่าวคือ พ่อจะเป็นผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาดสูงสุดภายในบ้าน ในขณะที่ภรรยาและลูก ๆ จะเป็นผู้อยู่ภายใต้การปกครอง นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวยังให้ความสำคัญกับเรื่องอายุและระบบอาวุโส⁴⁷ อย่างไรก็ตาม การกักกันกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ทำลายแบบแผนโครงสร้างของครอบครัวลง เพราะพ่อไม่ได้อยู่ในตำแหน่งสูงสุดของการมีอำนาจอีกต่อไป ความเป็นใหญ่ของพ่อนอกจากจะถูกลดทอนลงแล้ว การสืบเปลี่ยนอำนาจภายในครอบครัวยังเกิดขึ้นเพราะนโยบายของรัฐเป็นสำคัญ ในสหรัฐอเมริกา รัฐบาลกำหนดให้ผู้แทนครอบครัวเป็นคนที่ถือสัญชาติอเมริกัน ดังนั้นพ่อซึ่งเป็นคนรุ่นนิเซะอิมในช่วงสงครามอยู่ในฐานะเป็นคนต่างด้าวจึงต้องมอบอำนาจนี้ให้กับลูกซึ่งเป็นคนรุ่นซันเซะอิมไปโดยปริยาย ยิ่งไปกว่านั้น ก่อนการกวาดต้อนและอพยพกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไปอยู่ตามค่ายต่าง ๆ ผู้ชายรุ่นนิเซะอิมซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่จะถูกจับกุมเพื่อนำตัวไปสอบสวน ทำให้ผู้เป็นพ่อไม่สามารถดูแลครอบครัวในช่วงที่ต้องทำการโยกย้ายไปยังค่ายต่าง ๆ ได้ อำนาจของพ่อจึงถูกลดทอนลงตั้งแต่แรก เช่นในกรณีของพ่อของอุซึตะ ในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* แลพ่อของวะกะทึซุกิ ในเรื่อง *Farewell to Manzanar* พ่อซึ่งเป็นใหญ่ที่สุดในบ้าน รับผิดชอบในการดูแลและให้ความคุ้มครองครอบครัวจึงไม่อาจทำหน้าที่นี้อีกต่อไป การเข้ามาจับกุมตัวผู้เป็นพ่อถึงในบ้านซึ่งเป็นพื้นที่ที่พ่อให้การดูแลและคุ้มครองครอบครัวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจเหนือกว่าจึงเปรียบได้

⁴⁷ Harry H. L. Kitano, *Japanese Americans: the Evolution of a Subculture* (Englewood Cliffs, NJ: Simon & Schuster Higher Education, 1989), p. 31.

กับเป็นการทำลายอำนาจของพ่อ นอกจากนี้ในภายหลังก็น่าจะเห็นได้ว่าความเป็นใหญ่ในบ้านและอำนาจของพ่อได้ถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิงเมื่อต้องเข้าไปอยู่ในค่ายกักกัน

ในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* พ่อของ อุซึตะถูกเจ้าหน้าที่จากฝ่ายสำนักงานสอบสวนกลางสหรัฐเชิญตัวไปให้การเรื่องทรัพย์สินภายในบ้านถูกรื้อค้นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ไม่ได้ปล่อยตัวพ่อกลับบ้านทว่านำตัวไปคุมขังร่วมกับผู้ชายรุ่นอิซึเซอิคนอื่น ในช่วงภาวะสงครามซึ่งเต็มไปด้วยความวุ่นวาย สมาชิกในครอบครัวของอุซึตะจึงเหลือแต่ผู้หญิงซึ่งประกอบไปด้วยเธอ แม่ และพี่สาว เมื่อไม่มีพ่อซึ่งเป็นทั้งหัวหน้าครอบครัวและผู้ชายคนเดียวในบ้าน พวกเขาทั้งสามคนจึงจำต้องพยายามเอาตัวรอดและดูแลตัวเอง ในช่วงเวลาดังกล่าวพี่สาวของอุซึตะซึ่งเป็นลูกสาวคนโตของบ้านและเป็นคนรุ่นนิเซอิได้ก้าวขึ้นมามารับช่วงเป็นหัวหน้าครอบครัวแทนพ่อ จากการสับเปลี่ยนบทบาทระหว่างพ่อกับลูกสาวในเรื่อง *Desert Exile: the Uprooting of a Japanese-American Family* นี้ มองได้ว่าหากอยู่ในช่วงสถานการณ์ปกติ การถ่ายโอนอำนาจเช่นนี้ย่อมไม่เกิดขึ้น เพราะตามแบบแผนของสังคมญี่ปุ่นกำหนดให้ผู้หญิงจะต้องเป็นช่างเท้าหลัง หากเป็นลูกสาวจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อหรือเมื่อแต่งงานไปแล้วก็ต้องอยู่ใต้อำนาจของสามี แต่ด้วยภาวะของสงครามแม้ว่าจะเป็นวิกฤตอันเลวร้ายที่ครอบครัวของอุซึตะต้องเผชิญ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งช่วงเวลาดังกล่าวก็เปิดโอกาสให้ผู้หญิงและคนรุ่นนิเซอิได้มีโอกาสเป็นผู้นำครอบครัว

ในเรื่อง *Farewell to Manzanar* ตัวละครพ่อคือภาพแทนของคนรุ่นอิซึเซอิที่ต้องสูญเสียอำนาจตามแบบสังคมปิตาธิปไตยเพราะนโยบายของรัฐ ในช่วงแรกกะกะทึกิให้ภาพของพ่อซึ่งมีลักษณะเป็นผู้นำอย่างชัดเจน คือ ภาควุมิใจในตัวเอง หยิ่งทะนงในศักดิ์ศรี มีอำนาจสูงสุดในครอบครัวและชอบออกคำสั่ง โดยมีภรรยาและลูกอยู่ภายใต้อาณัติ พ่อเคยชินกับการถือครองอำนาจเพราะมาจากครอบครัวชาмуไร อีกทั้งยังเคยฝึกอยู่ในกองทหารญี่ปุ่น จึงมองว่าการดำรงเกียรติแห่งตนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุด แต่ทุกอย่างก็เปลี่ยนไปนับตั้งแต่พ่อหมดอิสรภาพเมื่อถูกเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนกลางสหรัฐควบคุมตัวไปสอบสวนและต้องติดคุกอยู่ที่ค่ายทูลเลนนานถึงเก้าเดือน บุคลิกภาพของพ่อซึ่งกะกะทึกิเคยบรรยายไว้จึงได้ถูกทำลายลงหมดสิ้น พ่อกลับมาหาครอบครัวที่ค่ายแมนซานาร์ด้วยสภาพที่ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง กลายเป็นชายแก่ ดูทรุดโทรม ไม่สามารถแม้แต่จะประคองตัวเองได้หากปราศจากไม่เท้าช่วยค้ำยันในการทรงตัว ไม่เท้าของพ่อจึง

เปรียบได้กับสัญลักษณ์ของการหมดอำนาจเข้ามาแทนที่ดาบซามูไรสัญลักษณ์แห่งเกียรติและศักดิ์ศรี

เมื่อย้ายมายังค่ายแมนซานาร์ พ่อยังต้องประสบกับปัญหาใหญ่คือ ถูกผู้ถูกกักกันคนอื่น ๆ ดูถูก โดยถูกตั้งข้อสงสัยว่าสาเหตุที่พ่อได้รับการปล่อยตัวจากค่ายทุลเลคเป็นเพราะไปให้ความร่วมมือกับรัฐบาล พ่อจึงถูกเรียกว่า 'อินุ' หรือ 'สุนัข' ซึ่งเป็นคำด่าในภาษาญี่ปุ่นที่หยาบคายและรุนแรงที่สุดเพื่อใช้เรียกพวกทฤษฎี ผลจากภาวะกดดันดังกล่าวทั้งเรื่องการถูกจับกุมโดยรัฐและถูกคนอื่นดูถูกทำให้พ่อรู้สึกไม่ต่างอะไรจากคนที่โดนเหยียบย่ำเกียรติและศักดิ์ศรีซ้ำแล้วซ้ำเล่า ความรู้สึกอับอายและรับไม่ได้กับสิ่งที่ตนเองต้องเผชิญทำให้พ่อเนรเทศตัวเองออกจากสังคม เก็บตัวอยู่แต่ในห้องพักและหาทางออกเพื่อเยียวยาตัวเองด้วยการฟุ้งเห่า

This whispered charge, added to the shame of everything that had happened to him was simply more than he could bear. He did not yet have the strength to resist it. He exiled himself, like a leper and he drank.⁴⁸

จะเห็นได้ว่าเมื่อพ่อมาอยู่ในค่ายแล้ว พ่อไม่สามารถทำอะไรได้ที่จะแสดงให้เห็นถึงความเหนือกว่าผู้อื่น เพราะเมื่อถูกนิทนาว่าร้าย พ่อก็ไม่ได้ตอบโต้อะไรนอกจากปล่อยให้ตนเองเป็นเป้าโจมตีของผู้อื่น สิ่งเดียวที่ยังคงทำให้พ่อรู้สึกว่าตัวเองยังมีอำนาจอยู่คือการทุบตีภรรยา แต่การแสดงอำนาจนี้ก็ถึงคราวสิ้นสุดลงเมื่อคิโยซึ่งเป็นลูกชายตัดสินใจลุกขึ้นมาต่อพ่อเพื่อปกป้องแม่เพราะไม่อาจทนเห็นแม่ถูกซ้อมได้ การกระทำของคิโยนอกจากจะแก้ไขปัญหาคความรุนแรงของครอบครัวแล้วยังเปรียบเหมือนกับการพยายามยุติอำนาจสุดท้ายที่พ่อยังมีอยู่อีกด้วย

With his cane in both hands high above his head, Papa turned from the waist. Kiyo sprang across the room, one arm cocked, and punched Papa square in the face.

No one had ever seen such a thing before. Papa' arms went limp. The cane fell clattering to the floor. He reached up and touched his nose. Blood was pouring onto his shirt, dripping down onto Mama's dress. Kiyo

⁴⁸ Jeanne Wakastuki Houston and James D. Houston, *Farewell to Manzanar*, p. 67.

stepped back, crouching, staring at the blood. This was like bloodying the nose of God.⁴⁹

ภาพของพ่อที่เซดลาไม้เท้าหลุดจากมือดูไม่ต่างอะไรจากชายแก่ที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ซึ่งภาพดังกล่าวไม่เคยมีใครในครอบครัวได้เห็นมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ลูกชายคนหนึ่งจะลุกขึ้นมาต่อยพ่อบนเลือดสด การกระทำของคิโยะจึงไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อปกป้องคนเป็นแม่เพียงอย่างเดียว เพราะในขณะเดียวกันเขาก็ได้ลุกขึ้นมาปฏิบัติภารกิจครองอำนาจของพ่อไม่ให้อะไรก็ได้ตามอำเภอใจอีกต่อไป ถึงแม้ว่าในภายหลังพ่อจะยังคงทุบตีแม่อยู่ แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างพ่อและคิโยะยอมทำให้ให้ทั้งพ่อและลูก ๆ คนอื่น ๆ รู้ดีว่าแม่พ่อดีเหมือนเป็นคนที่มีความอำนาจมากที่สุดในครอบครัวแต่ก็ใช้ว่าผู้เป็นลูกจะยอมรับอำนาจนั้นโดยศุภฤกษ์ สำหรับวะกะทซูกิเองยังได้กล่าวไว้ว่าเธอเองนั้นก็สิ้นความเคารพในตัวผู้เป็นพ่อ ถึงเธอจะไม่เคยแสดงออกอย่างโจ่งแจ้งเลยก็ตาม “And worst of all, I had lost respect for Papa. I never dared show this, but it is true.”⁵⁰ ดังนั้นเมื่อความศรัทธาในตัวพ่อก็ไม่มีหลงเหลืออีกต่อไป สิ่งที่เราทำก็คือทำลายอำนาจของพ่อในรูปแบบการดำเนินชีวิตและเลือกทางเดินทางที่ตรงกันข้ามกับความต้องการของพ่ออย่างสิ้นเชิง

กล่าวได้ว่าผลจากนโยบายของรัฐได้ทำลายพ่อในฐานะที่เคยเป็นผู้นำครอบครัวจนหมดสิ้น พ่อของวะกะทซูกิเปรียบได้กับตัวแทนของคนรุ่นอิซเซอิอีกหลายคน que เข้าสู่วาระสิ้นหวังเมื่อเข้าไปอยู่ในค่าย ผู้เป็นพ่อไม่สามารถปกป้องครอบครัวให้รอดพ้นจากการถูกกักกันได้ พ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวคอยหาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่เมื่อมาอยู่ในค่ายก็ไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้อีกต่อไป ภรรยาและลูกไม่จำเป็นต้องพึ่งหัวหน้าครอบครัวเพราะทุกคนสามารถหางานทำในค่ายได้ตามแต่สมัครใจ อีกทั้งรายได้ที่รัฐเสนอให้ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถทั้งในเรื่องทักษะของงานและภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้เป็นพ่อซึ่งเป็นคนรุ่นอิซเซอิที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วและไม่สามารถทำงานอย่างอื่นได้นอกจากงานใช้แรงงานยอมมีรายได้น้อยกว่าลูกซึ่งมีการศึกษาสูงกว่าและพูดภาษาอังกฤษได้อย่างแตกฉาน อีกทั้งรัฐบาลก็เป็นผู้จัดหาอาหารให้กับผู้ถูกกักกัน พ่อจึงไม่สามารถทำอะไรได้แม้แต่จะเลี้ยงดูภรรยาและลูกของตัวเอง

⁴⁹ Ibid., p. 70.

⁵⁰ Ibid., p.168.

ชีวิตภายในค่ายดำเนินไปตามนโยบายและการจัดการของรัฐ พ่อจึงไม่มีบทบาทที่จะเข้าไปจัดการชีวิตของลูก ๆ ดังนั้นผู้เป็นจึงพ่อไม่ได้อยู่ในฐานะค้ำจุนครอบครัวอีกต่อไป

จากภาวะดังกล่าวผู้ชายอิซเซะอิส่วนใหญ่จึงรู้สึกว่ตนเองไร้ค่าและหมดความหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ในรูปแบบอาวุโสหมดความสำคัญลงเพราะเมื่ออยู่ในค่ายกลุ่มที่เป็นผู้นำเป็นคนรุ่นนิเซะอิไม่ใช่อิซเซะอิ สำหรับพ่อของวะกะทซุกิเมื่ออยู่ในค่ายไม่ต่างอะไรจากคนที่สิ้นหวังและความหมดอาลัยตายอยากในชีวิต พ่อของวะกะทซุกิไม่ยอมทำงาน เพราะมองว่างานที่ตนเองพอจะทำได้มีแต่งานใช้แรงงานซึ่งมีค่าแรงอันน้อยนิดทำให้รู้สึกว่หากทำงานเช่นนั้นก็ไม่ต่างอะไรจากคนที่ไร้เกียรติ ขณะเดียวกันด้วยอายุที่เพิ่มมากขึ้นพ่อก็ท้อใจกับการพยายามเริ่มต้นใหม่ เพราะก่อนจะหันมาประกอบอาชีพประมงก็เคยพบกับความอัปยศมาหลายครั้ง ทว่าเมื่อตั้งตัวได้เรือประมงซึ่งคือความภาคภูมิใจสูงสุดในการทำหน้าที่เลี้ยงดูครอบครัวก็ถูกรัฐบาลยึดไป ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อได้รับอิสรภาพแล้วก็ไม่อาจหาเส้นทางที่จะเลี้ยงดูครอบครัวได้ดีเท่าที่เคยทำ บ่อยครั้งยังต้องเผชิญกับความล้มเหลวซ้ำแล้วซ้ำอีก และที่สำคัญคือไม่สามารถจะรวบรวมสมาชิกในครอบครัวให้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตาได้เช่นในอดีต หลังจากสงครามโลกสิ้นสุดลงลูก ๆ ต่างกระจัดกระจายไปอยู่ทางชายฝั่งตะวันตกไม่สามารถรวมตัวกันได้อีกต่อไป สำหรับวะกะทซุกิเธารู้สึกว่ในช่วงที่อยู่ในค่ายพ่อซึ่งควรจะเป็นเสาหลักของบ้านไม่สามารถค้ำจุนครอบครัวได้เหมือนเดิม และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวต้องเข้าสู่ภาวะล่มสลายเมื่อผู้นำครอบครัวไม่สามารถปรับระดับประคองครอบครัวของตนเองได้อีกต่อไป “[...], I felt the miserable sense of loss that comes when the center has collapsed and everything seems to be flying apart around you.”⁵¹

ไม่เพียงแต่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่ต้องประสบภาวะกับความเป็นชายถูกทำลายลง ในเรื่อง *Obasan* โคะงะวะก็ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบนี้ด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับวรรณกรรมกักกันเรื่องอื่น ๆ จากนวนิยายจะพบว่าบ้านมีความสำคัญในฐานะเป็นพื้นที่ที่พ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ดูแลและให้การคุ้มครอง ดังนั้นเมื่อบ้านถูกรุกล้ำจากบุคคลภายนอกย่อมหมาความว่อำนาจของพ่อได้ถูกสันคลอนไปด้วย การสูญเสียอำนาจปีตาธิปไตยจึงแสดงผ่านในฉากที่กาวเวอร์ (Gower) ได้เข้ามาคุยกับมาร์ค นะกะเนะ (Mark Nagane) หรือพ่อของนะโอมิเพื่อที่จะรับปากดูแลทรัพย์สินให้ในช่วงสงคราม

⁵¹ Jeanne Wakastuki Houston and James D. Houston, *Farewell to Manzanar*, p. 70.

Although I am in the room, he acts as if I am not here. He seems more powerful than Father, larger and more at home even though this is our house. He sounds as if he is trying to comfort my father, but there is falseness in the tone, the voice is too sure---too strong.⁵²

กล่าวได้ว่ากาวเวอร์ เพื่อนบ้านที่เป็นชาวแคนาดาผิวขาวนั้นเป็นตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของรัฐบาลแคนาดา เพราะสุดท้ายเขาก็ผิดคำพูด เหมือนกับที่รัฐบาลได้ให้ชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นนำทรัพย์สินทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ไปฝากไว้ในการดูแลกับหน่วยงานของรัฐคือ The Custodian of Alien Property แต่แล้วก็ทำการริบทรัพย์สินทั้งหมดและไม่ได้ส่งคืนให้ตามที่ได้ให้คำมั่นไว้ จากนวนิยายจะเห็นได้ว่าการเข้ามาคุยของกาวเวอร์ในครั้งนี้มีการแสดงออกที่ดูมีอำนาจเหนือกว่าพ่อของนะโอะมิซึ่งเป็นเจ้าของบ้าน เช่นเดียวกับรัฐที่มีอำนาจเหนือกว่าชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นโดยสามารถจะออกคำสั่งใด ๆ ก็ได้ ยิ่งไปกว่านั้นก่อนหน้านี้กาวเวอร์ไม่เคยได้เข้ามาในบ้านของนะโอะมิถึงแม้ว่าจะจะเป็นเพื่อนบ้านก็ตาม แต่การเข้ามาในครั้งนี้ซึ่งเป็นครั้งแรก กาวเวอร์กลับแสดงท่าทางประหนึ่งว่าอยู่ในบ้านของตัวเอง ท่าทีของกาวเวอร์จึงไม่ต่างอะไรจากการเข้ามาเพื่อคุกคามแสดงความเหนือกว่า ในขณะที่พ่อของนะโอะมิซึ่งเป็นควรจะเป็นใหญ่ที่สุดในบ้านในฐานะที่เป็นเจ้าบ้านกลับดูไร้อำนาจและตกอยู่ภายใต้ความเป็นใหญ่ของกาวเวอร์ซึ่งเป็นคนนอกแทน

จากนวนิยายเรื่อง *Obasan* ผู้อ่านไม่ได้พบกับภาวะที่ไร้อำนาจของพ่อเฉพาะในฉากนี้เท่านั้น อีกทั้งตัวละครชายในนวนิยายไม่เพียงแค่พ่อของนะโอะมิคนเดียวที่ถูกลดทอนอำนาจและบทบาทลง เพราะตัวละครชายตัวอื่นก็ถูกทำลายความเป็นชายลงด้วยเช่นกัน ใน *Articulate Silences* คิง-คอก เชิง ได้ชี้ให้เห็นว่าความเป็นชายของตัวละครชายที่ถูกทำลายลงสัมพันธ์กับความเจ็บที่เกิดขึ้นกับตัวละครเหล่านี้ด้วย⁵³ ความเจ็บที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นสถานะของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นโดยเฉพาะตัวละครชายเหล่านี้ที่ไม่สามารถลุกขึ้นมาเรียกร้องหรือตอบโต้นโยบายของรัฐบาลได้ ดังจะเห็นได้ว่าปู่ของนะโอะมิได้เสียชีวิตลงในช่วงสงคราม ส่วนพ่อของนะโอะมิซึ่งถูกส่งตัวไปทำงานที่ "road camp" ก็เริ่มมีปัญหาระยะสุขภาพเกี่ยวกับวัณโรคจนสุดท้ายต้องเสียชีวิต

⁵² Joy Kogawa, *Obasan*, p. 82.

⁵³ King-Kok Cheung, *Articulate Silences: Hiyase Yamamoto, Maxine Hong Kingston, Joy Kogawa*. (New York: Cornell University Press, 1995), p.140.

ลงด้วยเช่นกัน ในช่วงสงครามเมื่อมาร์คได้มีโอกาสกลับมาเยี่ยมครอบครัว ผู้อ่านจะพบว่า ความเจ็บป่วยได้ทำให้เขาอ่อนแอ สภาพที่ต้องอยู่ภายใต้ความเจ็บสะท้อนผ่านผลพวงของ วัณโรคทำให้เขาต้องมีปัญหาเรื่องเสียงซึ่งทำลายพรสวรรค์ความเป็นนักร้องของเขาลง "Father's eyes were closed. He joins in the singing but his rich baritone voice is weak and thin as if his throat is in pain."⁵⁴ การตายของมาร์คซึ่งทำให้นะโอะมิและสตีเฟนต้องอยู่ในความดูแลของลุง และโอะบะซังต่อไปสะท้อนให้เห็นว่าเขาไม่ได้แค่เพียงไม่สามารถให้การคุ้มครองครอบครัวของตนเองเท่านั้น แม้แต่ตัวเขาเองก็ยังไม้อาจมีชีวิตรอดจากช่วงเวลาแห่งความเลวร้ายดังกล่าวไปได้ ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของผู้เป็นพ่อที่มีต่อลูกก็ยังคงปรากฏให้เห็น แม้ว่าตนเองจะต้องเผชิญหน้ากับความเลวร้ายมากเพียงใด สิ่งที่มาร์คเป็นห่วงที่สุดก็คือการเรียนดนตรีของสตีเฟน โดยเอมิสีมองว่าเขาน่าจะห่วงสุขภาพของตนเองมากกว่าจะคิดถึงเรื่องนี้ "Crazy man. All he thinks about are Stephen's music lessons."⁵⁵ ความใส่ใจในเรื่องดนตรีที่มาร์คมีต่อสตีเฟนนั่นจึงกล่าวได้ว่าแม้เขาไม่สามารถจะพิทักษ์ลูกของตนจากนโยบายของรัฐที่กวาดต้อนและอพยพกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไปได้ แต่เขาก็ยังหวังว่าอย่างน้อยที่สุดเขาจะสามารถรักษาและส่งเสริมพรสวรรค์ทางด้านดนตรีของสตีเฟนให้คงอยู่ต่อไปแม้ว่าจะต้องเผชิญกับผลพวงของสงครามก็ตาม

ส่วนชะโอะมุซึ่งเป็นลุงของนะโอะมิก็คงต้องประสบกับภาวะเดียวกัน กล่าวคือถึงจะได้ออกมาหาครอบครัวภายหลังที่สงครามสิ้นสุด แต่ก็ถูกลดทอนความเป็นชายลงเช่นกัน ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ลุงเป็นคนต่อเรือประมงแต่เมื่อสงครามโลกเกิดขึ้นเรือประมงก็ถูกรัฐยึดไป อีกทั้งลุงยังถูกจับกุม เมื่อสงครามสงบลุงถูกรัฐบาลบังคับให้ไปอยู่ที่แอลเบอร์ตา ลุงจึงเหมือนคนที่ประสบภาวะพลัดถิ่นซ้ำซ้อน กล่าวคือในครั้งแรกต้องพลัดจากญี่ปุ่นซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอนเมื่อย้ายมาอยู่แคนาดา พอในช่วงสงครามต้องระหกระเหินไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนด กระทั่งสุดท้ายก็ไม่ได้กลับไปบ้านในแวนคูเวอร์ ลุงมีความผูกพันต่อทะเลเหมือนกับชาวประมงทั่วไป แต่เมื่อไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตชาวประมงอย่างเดิมสิ่งที่พอทำได้จึงได้แค่เพียงระลึกถึงทะเลผ่านทุ่งหญ้าซึ่งยามต้องลมพัดดูไม่ต่างไปจากคลื่นของท้องทะเล นอกจากนี้ยังจะเห็นได้ว่าลุงเคยทำงานนอกบ้าน ตัวเกรียมแดดเพราะถูกแดดเผายามออกทะเล เมื่อมาอยู่แอลเบอร์ตาได้มีหน้าที่ใหม่คือเป็นคนอบขนมปังภายในบ้าน ดังนั้นหากมองเรื่องของพื้นที่โดยโยงสัมพันธ์กับเทศสถานะว่าความ

⁵⁴ Joy Kogawa, *Obasan*, p. 212.

⁵⁵ *Ibid.*, p. 124.

รับผิดชอบของผู้ชายคืองานที่อยู่ภายนอกบ้าน ในขณะที่ผู้หญิงดูแลงานภายในบ้าน การอบขนมปังของลุงสะท้อนให้เห็นว่าความเป็นชายของลุงได้ถูกลดทอนอย่างเห็นได้ชัดหากพิจารณาว่าพื้นที่ของครัวซึ่งกลายเป็นพื้นที่ใหม่ของลุงนั้นก่อนหน้านั้นเคยถูกจำกัดไว้เพื่อผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้หญิงมีภาระหน้าที่ผูกพันกับการทำงานบ้านและการเข้าครัว ดังนั้นเมื่อพื้นที่ของลุงได้เปลี่ยนจากโลกภายนอกบ้านมาสู่ภายในบ้าน บทบาทใหม่ของลุงจึงเน้นย้ำให้เห็นความเป็นชายที่ถูกบั่นทอนลง

การทำลายความเป็นชายในหมู่ผู้ชายเชื้อสายญี่ปุ่นนั้นไม่ได้แสดงให้เห็นแต่ในช่วงของสงครามเท่านั้น ในเรื่อง *No-No Boy* ซึ่งเน้นเรื่องราวของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นภายหลังสงครามสงบก็ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ด้วยเช่นกัน จากนวนิยายจะพบว่าพ่อของอิชิโรก็ไม่ต่างไปจากพ่อของวะกะทึซึกิในเรื่อง *Farewell to Manzanar* กล่าวคือทั้งสองต่างต้องประสบกับภาวะสิ้นหวังเหมือนกัน และทางออกเดียวที่จะหนีพ้นจากความจริงที่น่าขมขื่นคือการหนีไปพึ่งเหล่าและกลายเป็นคนติดเหล้าในที่สุด อย่างไรก็ตาม ในตอนที่พ่อของวะกะทึซึกิยังสามารถดำรงความเป็นผู้นำในครอบครัวได้ต่อไปแม้ว่าอำนาจของตนจะถูกสั่นคลอนโดยลูก ๆ บ้างก็ตาม แต่สำหรับพ่อของอิชิโรในเรื่อง *No-No Boy* กลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม ชายชราผู้นี้ไม่สามารถแม้แต่จะควบคุมลูกของตนเองให้อยู่ในโอวาทได้ อีกทั้งหน้าที่การเป็นผู้นำครอบครัวยังถูกเปลี่ยนโอนไปอยู่ที่ภรรยาอีกด้วย พ่อไม่มีสิทธิ์ตัดสินใจในเรื่องใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้นเขายังอยู่ภายใต้อาณัติของภรรยาอย่างไม่อาจต้านทานได้ ดังจะเห็นได้จากแม้ว่าเขาจะรู้ความจริงว่าญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ญาติพี่น้องที่อยู่ที่นี่ต้องประสบกับความยากลำบากและความแร้นแค้นแสนสาหัส แต่พ่อก็ไม่อาจหยิบยื่นความช่วยเหลือให้ได้แม้จะได้รับจดหมายร้องขอความช่วยเหลือใด ๆ ก็ตาม เพราะพ่อไม่อาจลุกขึ้นมาต่อต้านภรรยาของตนที่เชื่อว่าญี่ปุ่นเป็นฝ่ายชนะสงครามและเชื่อว่าจดหมายที่ส่งมานั้นเป็นเพียงกลลวงของรัฐบาลที่จะสร้างภาพความยิ่งใหญ่ให้กับตนเองในฐานะผู้ชนะสงคราม สิ่งที่พ่อทำคือยอมรับความคิดและการยึดมั่นผิด ๆ ของภรรยาโดยไม่คัดค้านใด ๆ ความทุกข์ระทมของพ่อจึงเพิ่มมากขึ้นเมื่อไม่อาจจะช่วยญาติของตนได้ทั้งที่รู้ความจริงก็ตาม กระนั้น ถึงพ่อจะสามารถแอบส่งเงิน อาหาร และเสื้อผ้าไปที่ญี่ปุ่นโดยไม่ให้ภรรยารับรู้ แต่เขาก็กลับเลือกที่จะไม่ทำ

She won't let me send money or food or clothing because she says it's all a trick of the Americans and that they will take them. I can send without her

knowing, but I do not. It is not for me to say that she is wrong even if I knew so.”⁵⁶

จากภาวะของพ่อที่กลายเป็นข้างเท้าหลังทำให้อิชิโรขาดความศรัทธาในตัวผู้เป็นพ่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขาไม่อาจขัดขืนอำนาจของภรรยาตัวเองได้ การเห็นพ่อต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของแม่ทำให้อิชิโรคิดว่าพ่อนั้นไม่มีความเป็นผู้ชายหลงเหลืออีกต่อไป “He should have been a woman, dammit.”⁵⁷ การตกเป็นรองภรรยาของพ่อจึงไม่ต่างอะไรไปจากการสับเปลี่ยนอำนาจที่สามีหรือผู้เป็นพ่อเคยเป็นใหญ่ในบ้านแต่กลับต้องมาตกเป็นเบี้ยล่างของภรรยาหรือผู้เป็นแม่แทน

Pa's okay, what there is of him, but he missed out some place. He should have been a woman. He should have been Ma and Ma should have been Pa. Things would have worked out differently then. How, I don't know. I just know they would have.⁵⁸

จากนวนิยายจะเห็นได้ว่าความเป็นชายของพ่อที่ถูกลดทอนลงไม่ได้แสดงผ่านการตกอยู่ภายใต้การควบคุมของภรรยาเท่านั้น แม้แต่การบรรยายลักษณะทางกายภาพของพ่อก็สะท้อนให้เห็นความเป็นชายที่ถูกทำลายลง เสียงของพ่อที่เปล่งออกมาเมื่อเห็นอิชิโรกลับมาบ้านนั้นฟังดูเหมือนเสียงของหญิงชราแทนที่จะเป็นเสียงของชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว ““Ichiro?” The short, round man who came through the curtains at the back of the store uttered the name preciously as might an old woman.”⁵⁹ ขณะเดียวกับผู้อ่านก็จะเห็นว่าพ่อนั้นเป็นตัวละครที่ผูกติดอยู่กับในบ้าน และเป็นผู้เดียวที่ผูกขาดการทำกับข้าวและเตรียมอาหารในครัวซึ่งเป็นหน้าที่และพื้นที่ที่เคยเป็นของผู้หญิง ส่วนแม่ซึ่งเป็นตัวละครผู้หญิงกลับเป็นผู้ออกไปนอกบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการพาอิชิโรไปเยี่ยมเพื่อนซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในหมู่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นหลังจากที่คนในครอบครัวเดินทางกลับบ้าน หรือแม้แต่ไปรับของเพื่อมาขายที่ร้าน อีกทั้งส่วนใหญ่แม่จะเป็นผู้เฝ้าหน้าร้านขายของชำของครอบครัวในขณะที่พ่ออยู่ในครัวแทน การออกไปข้างนอกของแม่และการรับ

⁵⁶ John Okada. *No-No Boy*, p. 37.

⁵⁷ *Ibid.*, p.113.

⁵⁸ *Ibid.*, p.112.

⁵⁹ *Ibid.*, p.6.

หน้าที่ในการดูแลกิจการของครอบครัวจึงยิ่ง่าแสดงให้เห็นการสลับเปลี่ยนอำนาจระหว่างผู้เป็นสามีและภรรยาในการเป็นผู้นำ

นอกเหนือจากอำนาจของพ่อที่ถูกลดทอนโดยผู้เป็นภรรยาแล้ว พ่อก็ต้องประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันกับลูกของตน ลูกซึ่งควรจะอยู่ภายใต้โอวาทของพ่อกลับไม่เชื่อฟังพ่ออีกต่อไป ทะไรซึ่งเป็นลูกชายคนสุดท้ายต้องตัดสินใจลาออกจากโรงเรียนทันทีที่อายุสิบแปดเพื่อจะไปสมัครเป็นทหารสหรัฐ แม้พ่อจะไม่เห็นด้วยแต่ก็ไม่อาจห้ามปรามได้ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและอิชิโรซึ่งเป็นลูกชายคนโตก็มีปัญหาไม่แตกต่างกัน และดูเหมือนจะเป็นการทำลายอำนาจของพ่อที่ชัดเจนยิ่งกว่าทั้งคำพูดและการกระทำ ลักษณะคำพูดของอิชิโรที่พูดกับพ่อจะเห็นได้ว่ามักมีการออกคำสั่งอยู่ในที่ทั้ง ๆ ที่ผู้เป็นลูกไม่น่าอยู่ในสถานะที่จะพูดเช่นนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกใช้คำที่แสลงที่ไม่สุภาพมาพูดกับพ่อของตัวเอง "Goddammit, Pa, sit down!"⁶⁰ ยิ่งไปกว่านั้นอิชิโรยังว่าพ่อของตนเป็นคนโง่เขลาที่ไม่เข้าใจอะไรซึ่งคำพูดเช่นนี้ไม่ควรจะเป็นคำวิจารณ์ที่เอ่ยมาจากผู้เป็นลูกในครอบครัวญี่ปุ่นที่มีความสัมพันธ์แบบปิตาธิปไตยโดยพ่อเป็นผู้ที่เป็นใหญ่ที่สุดในบ้าน และการเคารพเรื่องอาวุโสก็เป็นความคิดสำคัญที่ได้รับการปลูกฝังเอาไว้

"You're a Jap. How can you understand? No. I'm wrong. You're nothing. You don't understand a damn thing. You don't understand about me and about Ma and you'll never know why it is that Taro had to go in the army. Goddamn fool, that's what you are Pa, a goddamn fool."⁶¹

เมื่อพ่อของอิชิโรได้ยินคำบริภาษที่ออกมาจากปากลูกชาย ถึงพ่อจะโกรธจนถึงกลับหน้าเปลี่ยนสี ส่วนตัวอิชิโรเองก็คิดว่าคงจะทำอะไรสักอย่างเพื่อลงโทษที่เขาว่าพ่อของตนเองเช่นนั้น แต่กลับกลายเป็นว่าความโกรธของพ่อกลับหายไปอย่างรวดเร็วแล้วก็ได้แต่คร่ำครวญกับตัวเอง

The color crept into the father's face. For a moment it looked as if he would fight back. Lips compressed and breathing hastened, he glared at his son who called him a fool.

⁶⁰ Ibid., p. 9.

⁶¹ Ibid., p. 115.

Ichiro waited and, in the tense moment, almost found himself hoping that the father would strike back with fists or words or both.

The anger drained away with the color as quickly as it had appeared.⁶²

จะเห็นได้ว่าในเรื่อง *No-No Boy* อำนาจของพ่อไม่เพียงแต่ถูกถ่ายโอนไปให้ผู้เป็นภรรยาแต่ยังถูกสั่นคลอนโดยผู้เป็นลูกอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในเรื่อง *No-No Boy* พ่อได้อำนาจของตนกลับคืนมาหลังจากที่ภรรยาของตนเสียชีวิตลง การกลับมาเป็นผู้นำของพ่อเห็นได้จากการเป็นเจ้าภาพงานศพของภรรยา ดังนั้นอิสรภาพที่พ่อได้รับคืนมาก็คงต้องรอจนกว่าผู้เป็นภรรยาจะตายจากไป เพราะตราบไต่ที่แม่ยังอยู่พ่อก็ย่อมตกอยู่ภายใต้การควบคุมต่อไป ไม่เพียงแต่พ่อจะได้แสดงการเป็นผู้นำครอบครัวและได้ออกไปนอกพื้นที่นอกบ้านหลังจากที่เคยอยู่แต่ในบ้านในช่วงที่แม่ยังมีชีวิตอยู่ในตอนหลังพ่อของอิชิโรยังได้ทำในสิ่งที่แม่เคยห้ามคือส่งพัสดุซึ่งบรรจุสิ่งของไปให้ญาติที่ญี่ปุ่นอีกด้วย

The packages were the symbols of his freedom in a way. He no longer had just to think about sending them. It was his will to send them and nothing was any longer to prevent his so doing. He had no visions about Japan or about a victory that had never existed. While he might have been a weakling in the shadow of his wife, he was a reasonable man. He knew how things were and was elated to be able finally to exercise his reasonable ways.⁶³

กล่าวได้ว่าหลังจากแม่ของอิชิโรฆ่าตัวตาย พ่อของอิชิโรจึงหลุดพ้นจากการครอบงำของภรรยาและกลับมาใช้อำนาจอีกครั้ง พ่อได้มีโอกาสตัดสินใจทำในสิ่งที่ตนเองต้องการมานานและรู้ว่าเป็นสิ่งที่ควรทำคือส่งความช่วยเหลือไปให้ญาติพี่น้องที่ประสบความลำบากที่ญี่ปุ่น พ่อของอิชิโรจัดการเตรียมไว้เพื่อส่งไปญี่ปุ่นจึงไม่ต่างอะไรจากสัญลักษณ์แห่งอิสรภาพของผู้เป็นสามีที่ครั้งหนึ่งเคยอยู่ใต้เงาของภรรยาซึ่งหากแม่ยังอยู่เขาย่อมไม่สามารถทำเช่นนั้นได้

⁶² Ibid., pp.115-116.

⁶³ Ibid., p. 212.

ความเป็นชายของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นไม่ได้ถูกทำลายลงในหมู่คนรุ่นอิซเซะอิเท่านั้น ในวรรณกรรมการกักกันยังเห็นได้ว่าคนรุ่นอื่นก็ได้รับผลกระทบในแบบเดียวกันเพราะตัวละครชายที่ปรากฏในวรรณกรรมส่วนใหญ่จะมีลักษณะไม่สมบูรณ์ กล่าวคือหากไม่มีปัญหาทางกายภาพก็จะประสบปัญหาทางด้านสภาพจิตใจ จากเรื่อง *Obasan* สตีเฟนซึ่งเป็นพี่ชายของนะโอะมิ ต้องเผชิญหน้ากับความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายเช่นเดียวกับพ่อของเขา ดังจะเห็นได้ว่าก่อนที่จะมีการอพยพชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นเกิดขึ้น สตีเฟนเริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับกับขาแม้ว่าจะได้รับการรักษาแต่ต่อมาเขาเดินขาเกแผลกและไม่สามารถกลับมาเดินได้ตามปกติดั้งเดิม นอกจากนี้ สตีเฟนยังได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจโดยตรงซึ่งมีผลทำให้เขาหลังหลังให้กับความเป็นญี่ปุ่นในที่สุด ในช่วงที่สงครามปะทุขึ้นความตึงเครียดทางด้านอคติทางเชื้อชาติก็พลอยรุนแรงตามไปด้วย การเหยียดผิวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในหมู่คนเป็นผู้ใหญ่เท่านั้น แม้แต่เด็ก ๆ ก็ซึมซับอคติดังกล่าวตามไปด้วย ดังนั้นสตีเฟนซึ่งเป็นเด็กแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นจึงต้องประสบปัญหาที่โรงเรียน เขาถูกเพื่อนแกล้งและมีเรื่องถึงขั้นชกต่อยกัน ในเย็นวันหนึ่งสตีเฟนกลับบ้านพร้อมกับบาดแผลฟกช้ำ แต่เขาก็ไม่เอ่ยปากบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองให้คนอื่นฟัง หรือแม้แต่จะร้องไห้ เพราะบาดแผลของตนเอง ความเจ็บของสตีเฟนสะท้อนให้เห็นถึงความอับอายต่อสถานะของตนเองที่มีเชื้อสายญี่ปุ่น เพราะหากเขาเป็นคนที่มีเชื้อสายอื่นก็คงไม่ถูกกระทำเยี่ยงนั้น ดังนั้นแม้ว่าตนเองจะเป็นตกผู้ถูกกระทำหรือโดนรังแกแต่เขาก็อายเกินกว่าจะเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้คนอื่นได้รับรู้ สิ่งที่เขาเลือกทำคือจมอยู่กับความเจ็บไม่ว่าใครจะซักถามเพียงใดก็ตาม ความเจ็บของสตีเฟนที่เกิดจากความละอายไม่ต่างไปจากที่นะโอะมิรู้สึกเมื่อถูกกาวเวอร์ล่งละเมิดทางเพศนะโอะมิไม่เคยปริปากบอกใครแม้แต่แม่ของตนเองซึ่งเป็นผู้ที่เธอใกล้ชิดและผูกพันมากที่สุด ความลับที่นะโอะมิปิดบังเอาไว้จึงทำให้สายสัมพันธ์ระหว่างเธอกับแม่ถูกแยกขาดจากกันไปโดยปริยาย และยิ่งไปกว่านั้นเธอก็ไม่อาจลืมสิ่งที่ตนเคยเผชิญได้แม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมานานเท่าใดก็ตาม อดีตที่หลอกหลอนนะโอะมิสะท้อนผ่านทางความฝันของเธอแม้จะก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ดังนั้นในตอนที่เราเห็นสภาพพี่ชายของตนเองนั้นแม้ว่าเธอยังเล็กแต่นะโอะมิและไม่เข้าใจชัดเจนว่าเกิดอะไรขึ้นกับพี่ชายของเธอแต่เธอก็ยังพอจะสัมผัสได้ว่าสตีเฟนประสบกับภาวะเดียวกันที่ไม่ต่างไปจากเธอคืออับอายเกินกว่าจะเล่าเรื่องของตนให้คนอื่นฟัง "He doesn't answer me. Is he ashamed, as I was in Old Man Gower's bathroom? Should I go away?"⁶⁴

⁶⁴ Joy Kogawa, *Obasan*, p. 83.

กล่าวได้ว่าหากพิจารณาว่าสติเฟิ่นเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของผู้ถูกกักกันที่ต้องเผชิญหน้ากับอคติทางเชื้อชาติจากคนอื่นในสังคมและสุดท้ายยังถูกกักกันโดยรัฐบาลของตนเอง การนำความละเอียดของสติเฟิ่นมาเปรียบเทียบกับความรู้สึกเดียวกับนะโอะมิเมื่อเธอถูกกระทำ ข้าเราจึงเป็นการชี้ให้เห็นว่าความรู้สึกของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นที่ต้องประสบกับการกีดกันทางเชื้อชาติและการพลัดถิ่นเมื่อต้องอพยพออกจากบ้านของตนมีความรู้สึกอับอายกับสภาพของตนไม่ต่างไปจากคนที่ถูกคุกคามทางเพศ กล่าวคือไม่กล้าเรียกร้องความยุติธรรมเพราะไม่ยอมเปิดเผยตนเองในฐานะเป็นเหยื่อโดยผู้คุกคามในที่นี้ก็คือรัฐบาลแคนาดาซึ่งเป็นผู้ดำเนินนโยบายการกักกันชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นเหล่านี้ การชมชื่นจึงมองได้ว่าถูกนำมาใช้ในความหมายเชิงนัยยะในที่นี้เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่รัฐบาลกระทำกับคนเหล่านี้แม้ว่าจะไม่ใช่การย้ายทางด้านร่างกายโดยตรง หากแต่ก็ไม่ต่างอะไรจากการย้ายทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณของผู้ตกเป็นเหยื่อ ผลจากการกระทำของรัฐไม่ได้มีผลแค่เพียงในช่วงที่รัฐดำเนินนโยบายหากแต่ยังคงส่งผลสืบเนื่องต่อมาและสร้างรอยแผลให้กับชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นเหล่านี้ นอกจากนี้ความเจ็บของสติเฟิ่นยังสามารถนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นในเชิงภาพรวมได้อีกว่าหลังจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลงแล้วพวกเขาก็ยังคงจมอยู่ในโลกแห่งความเจ็บนั้น สิ่งที่ชาวแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นทำคือพยายามผสมผสานกลมกลืนไปกับสังคมกระแสหลักให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และพยายามหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงประสบการณ์ที่แสนขมขื่นของตัวเองในฐานะศัตรูของประเทศชาติที่ครั้งหนึ่งเคยหมดอิสรภาพและถูกขับไล่ออกไปจากสังคม

ความต้องการของสติเฟิ่นที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระแสหลักเห็นได้จากการที่เขาปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างที่เชื่อมโยงความเป็นญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาเริ่มขัดแย้งกับโอะบะซังมากขึ้นจนกระทั่งห่างเหินไปในที่สุด ความขัดแย้งระหว่างสติเฟิ่นและโอะบะซังแม้จะเกิดขึ้นเพราะการทะเลาะเบาะแว้งหรือความไม่ลงรอยกัน แต่เป็นเพราะสติเฟิ่นพยายามที่จะไม่ยอมรับรากเหง้าของตนซึ่งพลอยทำให้เขาปฏิเสธโอะบะซังซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของโลกเก่าหรือความเป็นญี่ปุ่นที่เขาต้องการหลีกเลี่ยงไปด้วย พรสวรรค์ทางด้านดนตรีทำให้เขาประสบความสำเร็จกับการแสดงดนตรีทั่วโลก สติเฟิ่นแทบจะไม่เคยกลับบ้าน สุดท้ายจึงเขาไม่ได้แค่เพียงเห็นห่างกับคนในครอบครัวเดียวกันแต่ยังได้ทิ้งครอบครัวของตนไปอีกด้วย จะเห็นได้ว่านะโอะมิไม่มีปัญหากับโอะบะซัง แต่สติเฟิ่นซึ่งทนอะไรเกี่ยวกับญี่ปุ่นไม่ค่อยได้กลับไม่สามารถเข้ากับโอะบะซังได้ ดังนั้นจึงมองได้ว่าขณะที่นะโอะมิสามารถสร้างอัตลักษณ์ใหม่คือความเป็นแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่น แต่สติเฟิ่นกลับไม่สามารถผสมผสานอัตลักษณ์ความเป็นแคนาดาและความเป็นญี่ปุ่นได้ การปฏิเสธ

ความเป็นญี่ปุ่นของสติเฟินเห็นได้จากการแสดงผ่านวัฒนธรรมการกิน ในขณะที่นะโอมิรับประทานอาหารญี่ปุ่นสติเฟิน กลับเลือกทานแต่อาหารตะวันตก หรือแม้แต่ตอนที่ลุงท่องบทกวีไฮกุ สติเฟินก็ไม่รู้ว่าสิ่งที่ลุงท่องออกมาคืออะไรตรงกันข้ามกับนะโอมิซึ่งสามารถตอบได้ทันทีว่าเป็นบทกวีไฮกุ

"Fubuki hodo, chika yori soe ba, atataka shi," Uncle responds in mock formality.

"Whazzat?" Stephen asks.

It's a haiku, a seventeen-syllable word picture.

Stephen rubs the sticky sugar of the doughnut off his stubby chin and keeps rubbings in his nervous way. He is always uncomfortable when anything is "too Japanese."⁶⁵

จากปฏิกิริยาของสติเฟินแสดงให้เห็นถึงความห่างเหินที่มีต่อวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าเดิม รวมไปถึงความสัมพันธ์ที่เขามีต่อโอบะซังซึ่งแทบจะไม่ได้สื่อสารกันนั้น "But he still seems irritable and is almost completely noncommunicative with Obasan."⁶⁶ ยังเน้นย้ำให้เห็นว่าเขาไม่สามารถหาทางที่กลับไปสู่รากเหง้าเดิมของตนได้

ในเรื่อง *No-No Boy* ตัวละครชายซึ่งเป็นคนรุ่นนิเซอิกก็ต้องประสบกับปัญหาเดียวกัน ความเป็นชายที่ถูกลดทอนลงนี้แสดงผ่านอิชิโรและเค็นจิ สำหรับอิชิโรถึงแม้เขาจะไม่ได้รับบาดเจ็บในช่วงสงครามเช่นเดียวกับเค็นจิที่ต้องเสียขาเพราะการเป็นทหาร แต่อิชิโรก็มีได้กลับบ้านในสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ เขากลายเป็นคนนอกของสังคมของกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นเพราะเขาไม่ได้ไปรบ เขาจมอยู่กับความรู้สึกผิดในทางที่ตนเลือกเดินซึ่งความคิดที่วนเวียนอยู่แต่กับการหาข้อผิดพลาดให้กับตัวเองกลายมาเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เขาไม่สามารถจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ อิชิโรมีปัญหาทั้งกับตนเองและกับผู้อื่นโดยเฉพาะกับแม่และพ่อของตนเอง กระทั่งมีคนหยิบยื่นโอกาสให้เขาได้ลุกขึ้นอีกครั้งดังเช่นที่มีคนยินดีต้อนรับให้เขาเข้าทำงานแต่เขาก็ยังคงปฏิเสธความหวังดีนั้นและได้แต่พยายามค้นหาวិถีการดำรงอยู่ในสังคมกระแสหลักต่อไป

⁶⁵ Ibid., p. 261.

⁶⁶ Ibid., p. 258.

สำหรับเคนจิถึงแม้ว่าเขาจะเป็นทหารผ่านศึกที่ได้รับการยกย่องในหมู่นิกเกะอิ แต่การได้รับการยอมรับจากผู้อื่นต้องแลกกับสภาพร่างกายที่พิการและต้องอยู่ไปอย่างคนที่นอนรอความตายซึ่งค่อย ๆ คืบคลานเข้ามาอย่างช้า เคนจิต้องเสียขาเพราะสงครามแต่ถึงจะรอดชีวิตกลับมาขาของเขาก็ถูกตัดเนื้อร้ายออกไปเรื่อย ๆ เพื่อที่จะรักษาชีวิตเขาเอาไว้ ขาที่พิการและบาดแผลทางกายที่เกิดขึ้นมีส่วนทำลายความเป็นชายไป เขาไม่สามารถที่จะมีความสัมพันธ์กับอะมิได้แม้จะรู้ถึงความต้องการของเธอก็ตาม สิ่งที่เขาพอจะทำได้คือหาคนที่เป็นตัวแทนของเขาซึ่งอิชิโรเป็นคนที่เขาเลือก

"She needs you," said Kenji, "No, I should say she needs someone just like you need someone. Just like I need someone sometimes. I won't apologize for her because then I'd have to apologize for myself [...] I'm only a half man, Ichiro, and when my leg starts aching, even that half is no good."

The hot color rose to his face as he lased out at Kenji angrily: "So you're sending in a substitute, is that it?"⁶⁷

อิชิโรและเคนจิจึงไม่ต่างจากคนที่อยู่ในสภาพไม่สมบูรณ์ทั้งคู่ กล่าวคือคนหนึ่งประสบกับปัญหาทางด้านจิตใจในขณะที่อีกคนต้องพิการทางกาย การเป็นส่วนเติมเต็มให้แก่กันระหว่างอิชิโรและเคนจินอกจากจะสะท้อนผ่านฉากที่บ้านอะมิแล้วยังพิจารณาได้จากบทสนทนาเกี่ยวกับการแลกสถานะระหว่างชายทั้งสองคน อิชิโรยินดีที่จะเจ็บป่วยแทนเคนจิ ยอมที่จะอยู่อย่างคนไร้ขา แม้ว่าเนื้อร้ายจากบาดแผลจะทำให้เขาจบชีวิตลงก็ตาม สำหรับอิชิโร เขามองเคนจิว่าการตัดสินใจของเพื่อนคือการดำรงเกียรติแห่งตนไว้ ไม่มีใครสงสัยในความซื่อสัตย์และจงรักภักดีที่เขามีต่อสหรัฐอเมริกา อีกทั้งยังแสดงให้เห็นความเป็นชายที่เขาไม่อาจมีได้ เพราะเขาไม่สามารถที่จะเลือกไปรบเพื่อรัฐบาลอเมริกันได้อย่างที่เคนจิทำ

I'll change with you, Kenji, he thought. Give me the stump which gives you the right to hold your head high. Give me the eleven inches which are

⁶⁷ Ibid., p. 89.

beginning to hurt again and bring ever closer the fear of approaching death, and give me with it the fullness of yourself which is also yours because you were man enough to wish the thing which destroyed your leg and, perhaps, you with it but, at the same time, made it so that you can put your one good foot in the dirt of America and know that the wet coolness of its is yours beyond a single doubt.⁶⁸

แต่เคนจิมองว่าทั้งตนและอิชิโรต่างเผชิญหน้ากับปัญหาที่ไม่แตกต่างกัน "We've both got problems, bigger than most people. That ought to mean something."⁶⁹ เขาอาจแสดงความกล้าด้วยการออกรบ แต่การแสดงออกเช่นนั้นก็ได้หมายความว่าเขาเป็นที่ได้รับการยอมรับจากคนในกระแสลักทั่วไป ยิ่งไปกว่านั้นเขายังต้องเผชิญหน้ากับความตายได้คือคลานมาหาเขาอย่างช้า ๆ ในขณะที่อิชิโรมองว่าการเป็นทหารของเคนจิมอบทพิสูจน์ความเป็นชาย กระนั้นในทางกายภาพเคนจิมกลับสูญเสียความเป็นชายลงอย่างสิ้นเชิง กล่าวได้ว่าการนำเรื่องของ ความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อประเทศของบรรดาเหล่าทหารนิเซอิที่ออกรบมาเทียบกับปัญหาทางกายภาพของเคนจิมี่สะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าอย่างไรความเป็นชายของในหมู่กลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่น ได้ถูกทำลายลงอยู่ดี

จะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดจากการถูกกักกันส่งผลต่อผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ตลอดจนมีผลต่อการปรับตัวของเพศชายหลังสงครามสิ้นสุดลง เพราะเมื่อความเป็นชายของผู้ถูกกักกันถูกทำลายลง ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของผู้ชายบางส่วนประสบกับภาวะชะงัก นอกจากนี้ จากโครงสร้างสังคมญี่ปุ่นที่เพศชายมีอำนาจเหนือเพศหญิงยังถูกทำให้เปลี่ยนไป เพราะชีวิตความเป็นอยู่ในค่ายได้ลดช่องว่างระหว่างเพศ ก่อให้เกิดความเท่าเทียมมากขึ้น จากวรรณกรรม การกักกันจะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ถูกกักกันเข้ามาอยู่ในค่ายแล้วทุกคนต่างสามารถทำอะไรได้อย่างทัดเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกหญิงชาย ดังจะเห็นได้จากเงินเดือนซึ่งเป็นค่าแรงในค่ายทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างมีอัตราเงินเดือนที่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคนมากกว่าเรื่องของเพศ ดังนั้นการเข้ามาอยู่ในค่ายยังมีส่วนสนับสนุนความเป็นผู้นำของเพศชายอีกด้วย เพราะไม่สามารถอยู่เหนือกว่าผู้หญิงได้เช่นเคย อีกทั้งผู้ชายก็ต้องอยู่ใต้อำนาจของรัฐบาลเช่นเดียวกับ

⁶⁸ Ibid., p. 64.

⁶⁹ Ibid., p. 152.

ผู้หญิง ศักดิ์ศรีของความอำนาจของเพศชายจึงค่อย ๆ ถูกบั่นทอนลง นอกจากนี้ตัวบทวรรณกรรม การกักกันที่เขียนโดยนักเขียนชายก็ไม่มีจำนวนมากเท่านักเขียนสตรี ปริมาณการสร้างงานที่ต่างกันนี้ยังมองได้นักเขียนชายไม่ยากบอกเล่าหรือสะกิดบาดแผลของตนเองนัก

จากวรรณกรรมการกักกันที่ศึกษาพบว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งตายตัว หากแต่เป็น สิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ขึ้นอยู่กับว่าต้องการจะให้ความหมายเกี่ยวกับตนเองอย่างไรและผู้อื่นรับรู้ ความหมายนั้นอย่างไร จะเห็นได้ว่าคนรุ่นหลังโดยเฉพาะนิเซอิพยายามที่จะนิยามตนเองว่าเป็น คนอเมริกันหรือแคนาดา โดยมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของประเทศที่ตนเกิดและเติบโต กระนั้น คนในสังคมกระแสหลักกลับมองว่าคนเหล่านี้มีความเป็นอื่นและไม่ใช่ว่าพวกเขาเกี่ยวกับตน ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่คนอเมริกันหรือคนแคนาดาด้วย ในวรรณกรรมการกักกันจึงพบว่ากลุ่มชน เชื้อสายญี่ปุ่นจำเป็นต้องแสวงหาอัตลักษณ์ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงเพื่อที่จะชวงชิงในการให้ความหมาย เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองอเมริกันและแคนาดา หากแต่ยังเป็นไปเพื่อรักษาความสมดุลให้กับตนเอง อย่างไรก็ตามก็ดี คนรุ่นนิเซอิไม่สามารถหันหลังให้กับบรรพบุรุษของตนได้ ดังนั้นเมื่อไม่สามารถละทิ้ง วัฒนธรรมเดิม ขณะเดียวกันก็ยึดถือวัฒนธรรมใหม่ คนรุ่นนี้จึงจำเป็นต้องผสมผสานความเป็น ตะวันและตะวันออกเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดการนิยามตนเองใหม่ในฐานะเป็นคนอเมริกันเชื้อสาย ญี่ปุ่นหรือคนแคนาดาเชื้อสายญี่ปุ่นซึ่งในความเป็นจริงก็คือคนอเมริกันหรือคนแคนาดาเต็มตัว หากแต่เพียงมีเชื้อสายที่บ่งบอกถึงเชื้อชาติว่าเป็นคนเอเชียเท่านั้น สำหรับคนรุ่นซันเซอิซึ่งเป็นคน รุ่นหลังก็ต้องประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน แต่การจะแสวงหาอัตลักษณ์ของคนรุ่นที่สามไม่สามารถ แสดงผ่านความสัมพันธ์กับคนรุ่นนิเซอิซึ่งเป็นคนรุ่นที่สองได้เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังต้อง ย้อนกลับไปรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับคนรุ่นนิเซอิอีกด้วยซึ่งนับว่าเป็นการกลับสู่รากเหง้า และเรียนรู้วัฒนธรรมดั้งเดิม ส่วนคนรุ่นอพยพ แม้จะเดินทางมายังดินแดนใหม่แต่ก็ยังคงอ้าง ความเป็นญี่ปุ่นเอาไว้ ดังนั้นในการแสวงหาอัตลักษณ์ในหมู่มุขกลุ่มชนเชื้อสายญี่ปุ่นจึงมี การกำหนดอัตลักษณ์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ ปัจจัยทางเพศสถานะก็มีส่วนในการแสดง อัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างผู้ชายซึ่งมีอัตลักษณ์ที่เข้มแข็งกว่าผู้หญิงได้รับผลกระทบ ที่รุนแรงกว่าผู้หญิงจากประสบการณ์การถูกกักกันซึ่งมีส่วนในการปรับตัวในช่วงหลังสงครามโลก สิ้นสุดลง